

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Poggii Florentini Oratoris || Clarissimi, Ac Sedis Apo.||
Secretarii Opervm ||**

Poggio Bracciolini, Gian Francesco

Argentinae, 1513

VD16 ZV 12623

Epistolarvm Libri Contenta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14341

POGGII FLORENTINI ORATORIS
CLARISSIMI LIBRI EPISTO
LARVM CONTENTA.

De laudibus RVRIS sive rei rusticae,
Thermarū Baden. prope Thuregum descriptio.
De Hieronymi heretici obitu & supplicio.
Ep̄la Ducis Mediolanensis ad Poggium: & responsura eiusdem / super laudi
bus Florentinorum.
De laudibus Traiani Caesaris ad Borinū Bononiensem.
Ep̄stola Antonij panormite ad Poggiū / excusantis se de lasciuis scriptis, &
responsura eiusdem.
Vter præstantior fuerit Imperator: Iulius Cæsar: an Scipio aphyricanus.
Interferuntur his passim ep̄istolę familiares.

FACETIARVM LIBER OPERI
POGGIANO FINEM
PONIT.

Subnexo prædictis omnibus INDICE
singula totius operis quotationibus
suis per chartas tradens.

Ad clarissimū atq; doctissimū virum Ioānem Streler Vlmensem: utriusq; in
ris Doctorem: eplā Henrici Bebelij Iustingensis poetę laureati extempalis.

De Laydibus & foelitate pagorū/ruris & siluarū.

¶ Cum nuper legissem vir humanissime / eplā Poggij Florentini de re rustica
venustissimā / veritateq; & delectatione plenissimā: venit mihi in mētem is sermo
quem in autumnō tecum in edibus tuis habui. Vbi cum diceres mihi: quosdam
amicos tuos te sollicitare & admonere: ut relicto tuo pago / ad honestiorē aliquā
in urbibus / uti tibi facile esset: conditionem aspirares. Ibi ego visa tua quiete / iusto
emolumento / veraq; foelicitate / dixi: O si mihi cum honestate & cōditione oppor
tuna uti te / in rure viuere concederet: ubi & deos natoꝝ & versatos tradit genitri
tas: q̄ non mutarem illum cum Cresi diuitijs. Proinde si vis esse securus / tranqui
lus / sanus / longęvius / diues / & tandem foelix in vita: reliquū ætatis tuę cōsumas
in rure: in quo honestissime / & tranquillissime es hactenus multos annos versat
us. Omnino enim tristissima vita est cęsenda eorum: qui plausum vulgi / qui in ur
bibus conspicabiles & gloriosi videri volunt: qui ambitioni seruiūt: honorib; di
gnitatibus & magistratibus inhians. Nihil est enim in toto orbe tristius / miserio
sus / & iniquius ambitione: quę multos (ut ait Salustius) mortales falsos herico
egit. Hęc nos ad imētos labores subeundos impellit: hęc iniurias / ignominias /
contumelias toleranter ferre perdocet: omnibus tam animę / q̄ corporis periculis se
intrepide exponens: atq; miserrimo famulā / ut auctore Columella / per de decem
fascium decus mercatura: & tam inquieta q̄dem / ut non secus ac futijs agitari vis
deantur ambitiosi: & quibus p̄sens semper adest poena. Nulla quies illis etiam illis
Somnus dulcis: nullus cibis sapor. Ut optime dixerit Seneca tragicus. Stet quis
cunq; volet potens Aulę culmine lubrico: Me dulcis saturret quies. Obscuro post
tus loco / Leni perfruar ocio. Q. si est foelicitas tam animi q̄ corporis in rebus hu
manis: ea non est nisi in rure. Quę enim hęc est foelicitas: q̄ sincera: q̄ stabilis: q̄
diuturna: securus cepisse dapes: omnibusq; sanctissime matris terrę opibus p̄vire:
nullo dolo / nulla fraude / nulla circūscriptione / simulatisq; stimulis sup̄vacantib;
curis molestari. Nōne hęc urbanis honoribus atq; diuitijs omnibus sunt antepone
da: Nonne delicę pene cęlestes sunt merito nuncupandę. Adde q̄ tibi ipi viue
re potes: nunc legere Poetas / oratores / philosophos / theologos / & cetera scripto
rum genera: quorū tibi copia est: nunc in rus secedere: interq; rosas / lilia cōvallū
ceterosq; flores odoratissimos suaviter & tute requiescere: intuit antē te ad somnū
philomelę omnūq; avium vario / mellistuoq; cōcentur: sed nec solum ad somnū
verum etiam ex pulchritudine rerum / & iucundissima dispositione fabricę huius
mundi / ad efficacissimā diuinarū rerum contemplationē. Potes & in rure nunc vi
sere montes: nunc in vallibus circa ritos deambulare: nunc in saltus & nemora pro
gredi: nunc canibus fugare lepores: nunc accipitre volucres terrere: & ita in deli
is ruris curēdo / venando & recreare animū / & corpus exercitatioe firmare sum
mo robore. Hoc Rus Regibus & illustribus viris urbanas molestias & turbulen
tias persequitur / summū est solatium: philosophisq; & poetis unicū ad contemplatio
nem & animū litteris & virtutibus formandū diuersoriū. Hanc foelicitatem ruris
delphicum etiam oraculū pronūciauit. Cum enim Gyges Lydorū rex ditissimus /
ob idq; sup̄bilissimus / Apollinem pythium salsitatum venisset: an aliquis mortalū
se esset foelicioꝝ. Respondit ei deus: Aglaum Sophidium pauperrimū. Arca die ru
sticum / multo ei esse foelicioꝝ: qui in summa innocentia / fructibus sui agelli cō
tentus: summa animi tranquillitate cunctas Regum diuitias / personatamq; foelici
tatem longe superaret. Et cum gēlitas sibi deos deasq; finxisset faunos / satyros /

Salustius.

Columella

Seneca,

Ruris de
licia

Gyges

panes/dryadas/napeas/nymphasq; plurimas; eorum terrenæ maiestati / non urbes attribuit; verum montes / fontes / rura / & silvas, non obscure intelligens; nõ nisi in rure consistere terrenam felicitatem. Quid q; summus optimus maximus Deus / cum hominem ad sui similitudinẽ formaret; non eum in urbem aliquam / sed in paradisum / id est hortum (ut Græci dicunt; & ut nostri in hortum delicias) collocavit; & eiecitum non nisi in agros misit. Qui cum cœlos formasset / urbem condere potuisset facillime. Sed quid dicam de felicitate humana? Si querimus vitam æternam / cœlestemq; felicitatem; ubi eam cõmodius inueniemus q; in rure. Vbi minor occasio peccandi; ubi maior simplicitas; maior innocentia; maior probitas; maior iusticia. Hoc mihi aureum declarat sæculum; in quo ante conditas urbes dii deeq; (per quos virtutes intelligimus) cum hominibus conuersabantur. Nam ut Hesiodus canit.

Tunc homines diuim viuebant more; neq; illos
Anxia curarum moles / operumq; labores
Lassabant; aberat tristi cum mente senectus.
Nulla mali labes; conuiuia leta placebant.
Mors similis somno fuit; atq; uberrima tellus
Omnia liberius nullo cogente ferebat
In commune bonum; nec quisq; inuidit habenti.

Hesiodus

Q; sceleris atas; erat omnibus una voluntas.

Et poeta scribit; tandem ob flagitia iusticiam ab urbibus ad rurs concessisse se. Sed ut omittamus poetarum signum; licet rationabiliter & verissime excogitatum; nonne præter philosophos & reliquos rerum scriptores / qui contemplationibus dediti in rurs & silvas secesserunt. Nonne inquam crescente ecclesia Christiana / sanctissimi patres / & maxime in Aegypto; ut expeditius / tranquillius / & sanctius Deo se deuouerent relictis urbibus / in nemora se & solitudines; a quorum solitudine omne genus monachorum / id est solitariorum descendit contulerunt. Existimantes non absurde; rurs & horridas silvas nihil habere cõmune cum vitijs; cum sceleribus; cum ambitione / luxuria / auaricia; & simul tam bene quadrate & congruere silvas humanę nature sua amenitate / vigore / & salubritate; ut viuaes ipsi non facile ullo labore vel meditatione deficerent / aut frangerentur. Hęc omnia huc pertinent; ut siue queras salutem humanam / siue æternam; cõtines procellas strepitũq; vulgarem fugiens / in solo rure inuenias. Sed lege Poggium; qui tibi copiosius hæc explanabit. Vale. & me ama. Ex Tübinga, xxv. die Februarij. Anno domini Millesimo quingentesimo tredecimo.

POGGII FLORENTINI ORATORIS
CLARISSIMI LIBER
EPISTOLARVM.

Poggias florētinus ornatissimo atq; optimo viro Cosmo de medicis S.P.D.

Plaudere ruri sive rei rustice. Si unq; mihi antea rei rustice cura & vita exercitio dedita iocunda visa est & sita utis; nunc his paucis diebus quibus in solo natali vixi procul a Curia molestijs constitutus iucundissimā ac suavissimā iudicavi; dulcis ocij/honesti negocij & modestę voluptatis plenam. Cognoui em̄ hoc viuendi genus/ quod multi præclari viri posthabitis rerum ciuiliū fluctibus elegernut/ eē maxime expetendū; cum in eo vitam quietam/ liberam/ honestam/ frugalitati cōiunctam agere valeamus; ut non miser Horatij flacci ruris viuendi/ cum in urbe/ let cupiditatem. Qui scilicet

Horatius. bens ad Meccenatē; Orus inquit/ quādo ego te aspiciam; vel qn̄ licebit. Nunc veterū libris/ nūc somno & inertibus horis Ducere sollicitā iocunda obliuia vitę; Et certe si qua virtuti & lris vacandi via est; hanc pfecto esse constat/ remotam a vitijs/ & honestati propinquā. Neq; vero eam existimo tantū a doctissimis quidem viris rei rustice scriptoribus laudatam/ quantū dignitas eius & merita erga humanum genus postulare vident. Nam ut omitam quas utilitates ex agricultura primus; ut non recenseam quęstus uberimos quos largitur; quanta voluptas & quies ruris/ quanta curarū remissio/ quanta naturalis oblectatio/ quanta virtus in eius vitę ratione versatur. Hęc est sola naturę hoim̄ usus; p̄pue accommodata; quę om̄ia ad victum cultumq; nostrum spectantia suppeditat nobis ac subministrat. Hęc est quę remota a tempestatibus & uilis infantię/ tanq; ex quadā specula ceteros veluti naufragantes despicit & cōtemnit. Hęc procul a malis uitijs; ex om̄i em̄ph̄is/ relictis fori & contentionū iurgijs/ sibi soli vacat & bonę menti. Hęc cōp̄tis sup̄uacaneis cupiditatibus/ cōtemp̄ta om̄i ambitione/ neq; sup̄flua cupit/ neq; abuti q̄estis. Hęc populari cura & vulgi honoribus nihil suspensio/ honesto finit/ ocio & om̄i tranquillitate; quę rarissime assequunt qui urbana tractant/ & vulgi plausum querūt. Hęc est vere philosophādi dux; in qua & rerū secreta mirantur/ & bonos mores facile amplecti. Hęc bonis/ hęc sapientibus/ hęc doctis viris/ hęc

Ruris fructus & cōmoditas. Regibus atq; Impatoribus digna exercitatio. Cyrus Persarū rex/ ille a Xenophonte celebratus/ gloriari solitus est/ hortū suis manibus conseruū/ & arbores in cōtinuam positas. Diocletianus depositis Imperij insignibus/ in villa Salone agriculturę detinebat studio. ut hęc sola res verā quietē a curis sup̄fluis vacatōem largiri hominibus videat. Hanc vitā cum mlti egregie laudant; Cicero noster in oratione pro rostris om̄ laudes meo iudicio sup̄are videt. Qui eam parsimonie/ diligentie/ iusticie esse magistrā tradit; maximeq; distinctā a cupiditate/ & officio cōiunctā. Quę laus haud scio/ an in aliam vitam recte possit cōferri. Plures excellētis doctrine viri/ ut philosophādi studio & bonarū artū p̄uestigationi facilius penitusq; possent vacare/ relictis urbibus se rus in vitā priuatā cōtulerūt; ubi dies suos sūma in quiete & honesto ocio transegere. Multos q̄o ciuitatū gubernaculis inherētes/ cū uilis tēpestas ad scoplos allisit. M. Tullius ciuilem vitā priuatę an̄ponit; laudat; eos qui ad gubernandā remp. accesserūt. At ipsi Demostheni/ multosq; alijs eloquentissimis viris/ satius fuisse n̄ uas reip. p̄tes attigisse. Quis talis eloquentia Ciceronē in tanta Imperij magnitudine/ & in tanta amplitudine honoris facile suāq; finem tuat p̄t; cū ea quę uis egregiū ingenio hoim̄ q̄ant incēdere & erigere ad laudes & glorię appetitionē. Multū em̄ pollet in ciuitatibus vis dicēdi/ & ingenij laus. Sed multū sudores/ labores plimi/ vita anxia/ p̄posita sunt eiuismōi viris; & varij fortune casus. Ego autē cui senescētī quies & ocij cordi est; degentē ruri cōmendo; & eū p̄sertim qui a cura rei rustice ad lras tanq; in arcē animi possent cōfugere. Neq; ego nūc

Cyrus

Diocletianus

Cicero

rusticana aut fodiendi/aut arandi/at plantandi/ pprio sudore opera subeūda no-
bis cenfeo. Non enim sum Serranus: aut Cincinatus: qui ab aratro ad senatū arces
sebantur. Non sum Scipio ille superior Africanus: quē Linterni exulantem
agnū suis manib; coluisse Seneca scribit. Manus em̄ meę aptiores sunt calamo q̄
operę rusticanę. Sed cōmendo vitā quietā qua rure viuūt: curā laudo rerū rustica-
rum/ cōserendi plantādiq; sollertiam: laborē leuē/ quī corpus paulū exerceat ac
corroboret. probō victus modestiā: integritatē vitę: remissionē animi/ quę est ve-
ra ratio philosophādi. Non em̄ ille degentē rerum urbanarū strepitus & sollicitus
do anxia premit: non curiositas supuacua noscendī mentē sollicitat: non quicquid
ubiq; terrar; agi indagatur. Non curis supfluis abrumpit somnus: non pestilēs
inuidia/ non litur edax. Inuidem pximo machinat: non scelerū officine/ quę ex-
tant urbibus/ ad mala facinora impellit: non sexcenta alia/ quę ciuili & occupa-
ta vita nequit effugere. Sed dulcis ac securā quies/ vita frugi/ & ocīū officio plenū
obis honoribus ac dignitatib; pferendū. Hanc vitā fidentius apud te extollo:
quē scio sepius rus tanq; in portū ex ciuili inundatōe cōfugere: delectariq; admo-
dum cultura villicę: ac studio tum plantandarū/ tum cōserendarū arborū detineri:
digno sane docto liberoq; hoīe exercitio. Hortarer te ad eā viuendī normā/ si aut
res tua/ aut tpa parerent: atq; si frequent hos qbus necessario implicaris ciuiles tu
multis linieris iocūditate atq; amenitate ruris: & te in libertatē animi/ quā etiā le-
gendo ociosus accres/ qnq; vēdicariq; cognosces viuere aliqñ te tibi: & ipus id tū
elle: qd' aut in remissionē curarū rurē/ solendo impenderis: aut cōtuleris ad studia
litrū/ q̄ est maxia oīm & honesta voluptas ac p̄ ceteris appetēda. Vale. Florētię.

POGGII FLORENTINI DE BALNEIS

prope Thuregum sitis descriptio.

Poggii plurimam salutem dicit Nycholao suo.

Si vales bene est: ego qdem valeo. Per quēdā contribulū meū scripsi ex Cō-
stantia ad te ad. x. Kal. Martij ut opinor: quā si recepisti/ profecto ad risum te debu-
it promouere. Erat em̄ longiuscula/ iocis referta ac salubris. Dicebā multa de litte-
ris hebraicis/ quibus operā dabam. Plura iocabar in doctore ipm: ut captus eorū
mos est qui ex iudeis christiani efficiunt: virum leuē/ insulsum atq; inconstantē: li-
teras vero ac doctrinā ut rudem/ incultā/ atq; agrestem/ facetijs quibusdā leuiter
perstringebā. Verū etiam suspicor eam ep̄lam/ & item alteram quā Leonardo are-
tino dabam/ vobis reddita non esse. Nā mediū illi diū/ q̄ tura est diligentia in offi-
cio s̄arum rescriptis postmodū aliquid: vel saltē meū gratulatus esses hanc no-
uā noui Doctōis disciplinā: quā ad perdiscendā me sepius es hortatus. Quā & si
nullius usus esse conspicā ad sapię facultatē. cōfert tamē aliqd ad studia nostra hu-
manitatis vel ex hoc maxie: ut moī Hieronymi in transferēdo cognouit. Has vō
lras ex his balneis ad te scripsi: ad quę cū me cōtulisset/ iūcturas manus curandi
grārem dignā putauit ut eor; situm atq; amenitatē/ simul & mores harū gentiū ti-
bi describeret/ & cōsuetudinē balneandi. Multa dicunt ab antiq; de balneis Puteo-
lanis: ad quę uniuersus ppl's pene Romanus voluptatis causa cōfluebat. Sed ne
qua q; arbitror illa ad horū iocūditatē accedere potuisse: & haud cū his nostris fuis-
se companda. Nam voluptatē puteolanā magis asserbat amēnitatis locor; & vil-
larum magnificētia/ q̄ festiuitas hoīm aut balneor; usus. Hęc vō loca nullā/ vel
admodū parū pstant a iō relaxationē: reliq; alia oīmā imensam tribuūt amēnitatis
tem: ut p̄ sepe existimē/ & Venerē ex Cypro/ & quicqd ubiq; est delitiar; ad hęc
balnea cōmigrasse: ita illius instituta seruant: ita ad unguē eius mores & lasciuā
representant: ut quant; nō legerint Heliogabali condonētū ipa natura fati docti/
fati instituti esse videant. Sed qm̄ balnea hęc tibi sum descripturus/ nolui prater
mittere viam qua huc itur ex Cōstantia: ut cōiectare possis qua parte Gallię sit

Serranus
Cincinatus
Seneca.Hebraica
rum
lras
fructus.Puteolana
balnea

Descriptio
itineris ad
balnea thu-
regia.

Balnearū
descriptio.

Balnearū
mores.

cōstituta. Prima die nauicula veniēs p̄ rhenū ad oppidū Schaffhusen/mille passu-
um q̄tuor & viginti: cū deī p̄pter ingentē flumis descēsum/per arruptos mōtes
& cōfragosa saxa iter esset pedibus cōficiendū milia passuū decem: ad castellū ap-
plicuimus qd' est sup̄ Rhenū nomie Keiserfui: hoc est eorū lingua/Cæferis sedes.
Hunc locū opinor ex eius noīe p̄pter ip̄ius oportunitatē est em colle excelso im-
minens flumē qd' paruo pōte Gallia cōiungit Germaniē: quondā Romanorū
castra fuisse. Hoc in itinere Rheni vidimus casus ex alto mōte/scopulis interruptis
magno fragore ac sonitu: ut ip̄m met casum suū queri & lamētari possis. Tum mi-
hi venit in mentē eorū quē ferunt de Nilī descensū tam p̄cipitū. Nec mirū accolas
circa uicinos propter illius strepitū ac fragorem fieri sui dos. cum hmōi fluminis/
qui torrens eo loco existimari pōt/ad instar Nilī tribus igre stadijs rumor exaudia-
atur. Oppidū est deinde Baden satis opulentū: qd' est balneū / lingua alemāno
fitum in coualle montibus circa uenientibus: prope flumen ingens rapidissimi cur-
sus: quod in Rhenū fluit/longe ab oppido milibus passuū sex. Prope oppidū lau-
dijs q̄tuor est villa supra flumē pulcherrima/ in usū balnearū fabricata. Area est
pampla media parte villes: & circum hospitia magnifica multarū receptacula gen-
tium. Singulę domus sua habet balnea interius: in quibus abluunt his oīi ad ca-
diuere balnea: tum publica/ tum priuata sunt/ numero circiter xxx. Publica tū
duo existunt palam ab utraq; parte/ laura cra plebis/ & ignobilis vāgia: ad que mu-
lieres/ viri/ pueri/ innuptęq; puellę/ & oīm cir cumfluentū sex descendit. In his val-
tus quidā interraneus/ utpote inter pacificos. ōstructus/ viros a foeminis leingit.
Ridiculus est videre vetulas decrepitas simul & a adolescentiores nudas / in oculis
hoīm aq̄s ingredi/ verenda & nates hoibus ostentantes. Risi sepius hoc tam pre-
clarum spectaculi genus: mentē retrocās ad florales ludos: & mecū met istorū sim-
plicitatē admiratus sum: qui neq; ad hęc oculos aduertit: neq; quicq; suspicant aut
loquuntur mali. At vero balnea in domibus priuatorū p̄polita sunt/ & ip̄a viris fo-
eminisq; cōia. tabulata q̄das hęc secerunt. Et in his fenestrelle p̄plures dimissę
& una potare/ simul & colloqui / & utiq; videre & attractare queant: ut eos pro-
quens est cōsuetudo. Hęc desup̄ sunt deambulatoria: in quibus conspiciendū
cōfabulandi causa hoīes cōsistunt. Nam cuius licet visendi/ colloquēdi/ iocandi/
ac laxandi animi grā aliorum balnea a dire & astare: deo ut & cū exēūt/ & ingre-
diunt aq̄s foemine maiori pte corpis nude cōspiciant. Nullę a ditus custodie obler-
uant: nulla ostia phibent: nulla suspitio inhonesti. Pluribus in locis idem qui viris &
mulieribus quoq; ad balnea est ingressus: ut sepissime accidat: & virum foemine
de/ & foeminā viro nudo obuiam ire. Masculi cāpestribus tū utunt: foemine vero
lintheis induunt vestibus/ cruratenus ab alto/ vel latere scissis: ita ut neq; collū/ neq;
pectus/ neq; brachia aut lacertos tegant. In ip̄is aquis sepe de symbolis edunt/ cō-
posita mensa desup̄ aquā natante: quibus viros assiltere cōsueuerunt. Nos q̄dem ea
in domo qua laurabamur/ semel vocati sumus ad eā cōsuetudinē. Ego vero sym-
bolum cōtulsi: interesse nolui: licet etiā atq; etiā rogatus: nō p̄motus pudore qui
pro ignauia habet ac rusticitate/ sed inscitia sermonis. Fatuū mihi quod dā videba-
tur: hoīem Italum horū insciū loquē / una cum foeminis adesse in aquis mutū &
elinguē: ubi uniuersus dies forbillando ac potifando terendus erat. Duo tū ex so-
dis balneū ingressi sunt/ magna cum animi iocūditate: una aderant: tangebant postū
una sumebant & cibū. Colloquebant licet per interpretem: p̄ sepe flabello ventulit
uūm aureū impregnauit. & reliq;. Illi tū linthea stola/ ut moris est viris cū in muli-
erum balnea accersunt/ vestiti erant. Ego autē ex deambulatorio oīa cōspiciebam
mores/ cōsuetudinē/ suauitatem/ victus viuendi libertatē/ ac licentiam cōtempla-
tus. Permirū est videre quā simplicitate viuunt: quā fide videbant viri uxores suā

as a pegrinis tangi. Non comouebant: non animū aduertebant: omnia in meliōre
 pœm accipiunt. Nil est tam difficile quin eorū moribus facile fiat. Plane in politia
 Platonis cōuenissent: ut oīa essent cōmunia: cum & iam absq; eius doctrina: tam
 prompti in spūs sectam reperiant. In nōnullis balneis masculi residēt promiscui
 cum foeminis: quibus sunt sanguine proximi / aut beniuolentia. Quotidie ter aut
 quater balnea intrant: maiorē in his diei ptem agentes / p̄m cantando / p̄m potā
 do / p̄m choreas exercendo. Psallunt & iam in aquis paululū subidendo. In quo
 iocundissimū est videre puellas iam maturas viro / iam plenis nubilas annis / facie
 splendida liberali / in Dearū habitum ac formā psallētes. modicas vestes retrorsū
 sum trahunt / desūp aquā fluitantes: ut alteraz Venerē extimares. Mos est mulies
 ribus: ut cum viri eas desūp. r prospectāt / iocandi gratia stīpem petere. Itaq; pros
 piciunt nūmuli / & quidem pulchrioribus: quos ille partim manibus excipiūt / par
 tim lithēis extēsis: altera alterā ppellens. quo in ludo q̄q; etiā occultiora detegūt
 tur. Projiciunt p̄ter ea & sarta varijs distincta floribus: q̄bus capita exornāt dum
 abluunt. Ego hac pfusa videndi atq; iocandi festiuitate p̄lectus: cū bis tm̄ in die
 lazarer / reliquū t̄ps consumebā in alijs balneis visitandis: nūmos p̄sepe faciēs / &
 sarta ad morem caterorū. Neq; em̄ vel legendi / vel sapiendi quicq; t̄ps erat / inter
 symphonias / tubicinas / citharas & cantus undiq; circūstrepentes: ubi velle solū fa
 pere summa funēt demētias / p̄sertim ei qui neq; est ut Menedemus heautontimos
 rumenos / hō nihil humani a se alienū putans. Ad summā voluptatē deerat cōmer
 cum sermonis: qd̄ rerum oīm est prius. Itaq; restabat nihil nisi oculos pascere: se
 ctari: in ludum ducere & reducere. Ar. biendi insup locus erat: & ea tanta licentia
 ut legem ambitus non ferat. Præter has multiplices iocūditates / est & alia non me
 diocrit. Pratiū est ingens post villam secus flumen multis arboribus contectū. Eo
 post cenam conueniūt undiq; omēs. Tum varij ludi fiunt: q̄dam choreis gaudēs
 cantant q̄dam plurimi pila ludunt. Non eq̄dem more nostro / sed viri ac mulieres
 p̄lam tinnibulis plenā / alter ad alterā dilectiorē projiciūt. Tum cōcurrūt undiq;
 ad illam excipiendā. qui eam capit potior habet. Itq; eam projicit iterū ad personā
 sibi acceptiorē: cum illam multi petant potrectis manib; atq; ip̄e modo ad hunc /
 modo ad illam simulat se iacturū. Multi p̄ter hos ioci fiunt / quos longū esset recē
 sere. Hos autē rettuli: ut cōprehēdas quanta sit hęc schola Epicuree factionis. Atq;
 hunc illū locū esse credo: in quo primū hōiem creatum: quem Gamedon Hebrēi
 vocant. hoc est hortum voluptatis. Nam si voluptas vitam beatam efficere pōt:
 non video quid huic loco desit ad perfectam & omī parte cōsummatā voluptatē.
 Q; si q̄ sit virtus aquarū quæras. Cum varia & multiplex sit: illa est admirabi
 lis eorū virtus & pene diuina. Necego esse ulla in orbe terrarū balnea credam ad
 secunditatē mulierū magis accommodata. Itaq; cum plures sterilitatis causa illic ac
 cesserūt / miram illorū virtutem experiunt. Seruant diligenter præcepta / quib; ad
 hibent remedia ad eas quę cōcipere neq; unt. Inter cætera vero illud est memoriae
 dignum. Innumerabilis multitudo nobiliū & ignobiliū / ducenta milliū passuum
 huc venientū: non tam valitudinis causa / q̄ voluptatis: omēs amatores / omēs pro
 q; omēs quibus in delictijs vita est posita huc cōcurrunt / ut fruant rebus concupis
 tis. Multę corporum simulant egrotudines / cum animo labent. Ita videbis innu
 meras forma præstantes sine viis / sine cognatis durabus ancillis & seruo / aut aliq;
 affini ancilla: quam leuius sit fallere q̄ nutrire. Singulę autem quoad possunt ve
 stibus / auro / argento / gemmifq; veniunt ornatę: ut non ad balnea / sed ad celes
 tinas nuptias eas dixeris accessisse. Hic quoq; virgines vestales. vel ut ves
 ritus loquar florales. Hic abbates / monachi / fratres / & sacerdotes maiori licentia
 q̄ cæteri viuunt: & simul quandoq; cum mulieribus lauantes: sericis quoq;
 comas ornantes / omni religione abiecta. Omnib; etiā vna mens est: tri

Recreatio
& ludi

Balneorū
virtus

sticiam fugere: quere hilaritate nihil cogitare nisi quemadmodum leti viuunt/gaudere fruunt. Non de cōi diuidendo agitur, sed de cōicando diuisa. Mirabile dictū est in tanta multitudine (est fere hominū mille) in tam varijs moribz/ turba tam ebria nullam discordiā oriri/ nullam seditionē/ nullū dissidiū/ nullum murmur/ nullū male dictum. Cernunt viri uxores tractari: cernūt cum alienioribz: & quēdā solū cū sola: nihil his permouent: nihil admirant: omnia bona & domestica mēte fieri cogitū. Itaq; nomen celotypi/ quod quasi omēs maritos opprēssit/ apud istos locū nō habet. In cognitū est id vbum inauditū. Nesciūt id generis morbi nomē: quō hęc res non subminet non habent. Nec mirū eius rei nomē apud istos non esse/ cuius res non sub sit ipsa. Neq; em̄ quisq; adhuc inuētus est in istis qui celotypus esset. O mores diuiles nōstris: qui omnia semp accipimus in deteriores cogitatōes: qui adeo calumnias delectamur & obrectatōibz: ut si quid puula vidimus cōiectura/ statim pro manifesto crimine attestemur. Inuideo p̄p̄e istorū quieti: & nostras execrorari/ mi pueritates/ qui semp q̄rimus/ semp appetimus: qui celsū & terras & mare peruerimus ad pecuniā eruendā: nullo quēstu contenti: nullo lucro satiatū: dum futurā expauescimus calamitates: cōtinuis calamitatibus/ anxietatibusq; iactamur & nemiseri fiamus/ numq; miseri esse desistimus: semp inhiantes opibus: numq; re q; aio neq; corpori indulgentes. At isti in paruo cōtenti/ in diem viuunt: quoslibet dies festos agunt: non appetentes diuitias minime p̄futuras/ opibus gaudent: sine nō pauent futura: si quid aduersi acciderit/ bono animo ferūt. Ita haec sola diuitū sententia. Vixit dum vixit bene. Sed hęc omnia amamus. Neq; em̄ est p̄positū meū vel hos collaudare: vel nos reprehendere. Volo ep̄lam totam iocunditatis esse plenā: ut eius voluptatis quā p̄sens in balneis percepi/ tu quosq; absens ex his meis pecuniāculam aliquā consecris. Vale mi Nycholae iocundissime. harum litterarū Leonardum nostrū (cū amicorū inter se cōmunia sint) participem facito. Verbis meis Nycholau & item Leonardū salutato: & Cosmam saluere dicito.

POGGII FLORENTINI DE HIERONY

mi heretici obitu & supplicio descriptio.
Poggii suo Leonardo Aretino. S.D.P.

Cum pluribus diebus ad balnea fuisset/ scripsi Nycholao ex ipsis balneis ep̄istolam: quā existimo te lecturū. Deinde cum Constantiā reuertisset/ paucis post diebus cepta est agi causa Hieronymi/ quem hereticū ferūt: & quēdam publice. Hęc vero tibi recensere institui/ tum p̄pter rei grauitatē tum maxime p̄pter eloquentiam hoīs & doctrinā. Fateor me neminem vidisse unq; qui in causa dicendi/ p̄sertim capitis/ magis accederet ad faciendā priscorū/ quos tanto pe admiramus. Mirū est vidisse quibus verbis/ quā faciendā/ quibus argumētis/ quo vultu/ quo ore/ quā fiducia respondent aduersarijs: ac demū causam perorari. ut dolendū sit tam nobis le ingenū/ tam excellens/ ad illa heresis studia diuertisse. Si tñ vera sunt quae sibi obijciunt. Non em̄ mea est tantā rem iudicare. Acquiesco eorū sententijs qui sapientiores habent. Neq; tñ existimato in morem oratorū me singulari hanc causam referre: longū id esset/ & multorū dierū opus. Pertingā quosdā locos illustriores: quibus viri doctrinā possis p̄spicere. Cū multa in hunc Hieronymū congesta essent quibus arguebat heresis: atq; ea re sc̄ firmata/ tandē placuit: ut publice singulis quibus obijciebant responderet. Ita in cōcionem deductus/ cū tuberet ad illa respondere/ diuinitus recusa uita/ serēs se debere prius causam suam agere/ q̄ rñdere maledictis aduersariorū: itaq; se prius pro se dicentē audiendū esse assererat/ q̄ ad emulorū suorū p̄bra in eū cogesta veniendū. Sed cū hęc cōditio sibi denegaret: tunc stans in medio cōcionis. Quenam est hęc iniquitas iniqua/ cū recentis quadraginta diebus quibus in diuersissimis carceribus fui in squalore/ in stercore/ in cōpedibus/ in rerū oim inopia/ re grauitatis.

In Italorū
mores

Eloquentia
hieronymi.

Verba Hieronymi.
mi
re grauitatis.

re: Hinc est: ut cū illis singulorū aures patuerūt: atq; in tam lōgo tpe vob̄ p̄suaferūt /
 me hereticū / hostē fidei / eccl̄iasticorū p̄secutorē: mihi autē me defendendi nulla det̄
 facultas: vos prius mētib; v̄stris / me tanq̄ improbū hoīem iudicauerūt: q̄ qui
 fuerim poterūtis cognoscere. Atqui inquit: hoīes estis / non diuino p̄petui / sed mor
 tāles. labi / errare / falli / decipi / seduci potestis. Hic mundi lumina / hic orbis terrarū
 prudentiores esse dicunt: maxime decet vos laborare: ne q̄ temere / ne quid insul
 se / ne quid p̄ter iusticiā faciatis. Ego q̄dem homūcio sū: cuius de capite agit. Nec
 pro me hęc loquor qui mortalis existo: verum indignū mihi videt̄: sapientiā tot vi
 rotum / aliqd̄ aduersum me statuerē p̄ter equitatē non tantū re / quantū exemplo
 nociturā. Hęc & multa p̄terea ornate differens: strepitu & murmure plurimorū
 sermonē eius interpellente / decretū est: ut primū ad errores qui in eum cōferebant
 respōderet: deinde loquēdi t̄p̄e vellet facultas dare. Legebant ergo ex pulpito
 singula capitula accusationis. Cum rogabat̄ an quid vellet obijcere. deindē testis
 monijs confirmabant: incredibile est dictū q̄ callide responderet: quibus se tuere
 argumētis. Nihil unq̄ protulit indignū bono viro. ut si id in fide sentiebat qd̄ verū
 bis profitebat̄ / nulla in eum nedū mortis causa inueniri iusta posset: sed ne q̄dem
 leuissime offensionis. Omnia falsa esse dicebat: omnia crimina cōficta ab emulis suis.
 Inter cetera cū recitaret: illum sedis ap̄lice detractorem / oppugnatōrē Romani
 pontificis / cardinaliū hostem / p̄secutorē platorū / & cleri christiane religionis inimi
 cum. Tunc surgens q̄rebunda voce / manibus porrectis: quo nunc me ver tam in
 quit p̄res cōscripti: quorū auxiliū implorē: quos deprec̄: quos obtuler. Vos ne
 At isti p̄secutores mei v̄ras mentes a mea salute alienauerūt: cum uniuersorū me
 hostem esse dixerūt eorū qui sunt iudicati. Namq; arbitrati sunt: si etiā ea que in
 me cōfiterūt leuia viderent: tamē vos v̄ris sentētijs opp̄si utros cōmuniū oim hoī
 stem atq; oppugnatōrē. q̄lem isti me esse falsissime sunt mentiti. Ita si eorū verbis sis
 dem dabit̄ / nihil est qd̄ de mea salute sperandū sit. Multos falsib; p̄strinxit: multos
 ledor̄is: multos persepe in re mœsta ridere coegit / iocando in illorū oburgatiōes.
 Cum rogaret quid sentiret de sacramento. inquit a natura panem in cōsecratiōe &
 post verum Christi corpus: & reliqua sed m̄ fidem. Tum q̄dam. Atq; aiūt te dixisse /
 post cōsecratiōnē remanere panē. cum illud inquit apud pistorē remaneat panis.
 Cuidā ex ordine Predicatorū acutus inuehenti: Tace inquit hypocrita. Altei p̄ cō
 scientiā suam se iurati. Hęc inq̄t tuūlima fallendi est via. Quendā p̄cipuū eius ad
 uersariū nunq̄ nisi canē / aut asinū appellauit. Cū vero p̄pter criminū multitudinē /
 ac p̄odus res eo die transigi nequiret / ad diem tertiu dilata est. Quo die cum singu
 lorū criminū argumēta recitata essent / ac subinde plurib; testibus cōfirmarent.
 Tunc surgēs / qm̄ inquit aduersarios meos tam diligent̄ audistis: consequēs est / ut
 me quoq; dicentē equis animis audiat̄. Data tandē licet multis p̄strepentibus dis
 cendi facultate: hic primū a deo exorsus deprecatus est / eam sibi dari mentē / eam dis
 cendi facultē / que in cōmodū ac salutem suę anime verteret. Deinde: Scio inq̄t vi
 ri doctissimi / plures fuisse excellentes viros indigna suis virtutib; perpeffos: falsis
 opprellos testibus: iniquissimis iudicijs cōdemnatos. Incipiens autē Socratem in
 iuste a suis damnatū retulit: neq; cum posset euadere voluisse: ut duo que asper
 rima hominib; viderent̄ / metum demeret: carceris scilicet & mortis. Tum Platos
 nis captiuitatē: Anaxagorē / ac Zenonis tormēta: multorū p̄terea gentiliū in
 quas damnationes: Rutiliū exitium: Boetij simul / & aliorū quos Boetius refert / in
 dignam mortem cōmemorauit. Deinde ad Hebr̄eorū exempla transiit: & primū
 Moysen illū liberatōrē popli / legū latorē / sepius a suis calumniatū esse dixit: tanq̄
 seductor esset & contemptor populi. Ioseph in sup̄ a fratribus venditū ob inuidiā:
 post ob stupri suspicionem in vincula coniectum recensuit. Præter hos Esaiam
 Danielem: & ferme prophetas omnes / tanq̄ contemptores Dei / tanq̄ seditio

In laudē &
 cōmendati
 onem Hic
 ronymi.

Hierony
 mi pulchra
 defensio.

ios iniquis circumuentos sententijs. Hic etiam subiicit Susannę iudicium: multos
rumq; prætereā qui cum viri sanctissimi extissent / iniustus tamen iudicij perierit.
Postea ad Ioannem baptistam: deinde ad saluatore nostrū descendens / falsis testi-
bus / falsis iudicij condēnatos inquit omnibus constare. Deinde Stephanū a sacro
dotum collegio interfectum: Apostolos autē mortū omēs damnatos: non tanq; bo-
nos / sed ut seditionis populoꝝ cōcitatores / contemptores deorū / & malorū operū
effectores. Iniquū esse damnari iniuste sacerdotē a sacerdote: ac id factū fuisse ob-
cui iniquis a sacerdotū collegio. ac id quoq; exemplo probauit. Iniquissimū quo-
q; a concilio sacerdotū id etiā accidisse monstrauit. Hęc diserte & magna cum expe-

Testiū abie-
ctionē per-
suadere co-
natur.

ctatione omniū dilseruit. At cum omē causę pondus in testibus sitū esse: nullis ta-
tionibus docuit / nullā his testibus fidem adhibendā: p̄sertim cum non ex veritate
sed ex odio / maliuolentia / & inuidiā omnia dixissent. T̄m odij causas ita recitauit
ut haud procul fuerit a persuadendo. Ita erant verisimiles: ut excepta fidei causā
parua illis fides testimonijs adhibita esset. Cōmote erant oīm mentes: & ad misericor-
diam flecebant. Addiderat em̄ se sponte venisse ad conciliū ad se purgandā
vitam suam / & studia exposuerat officij plena & virtutis. Dixerat hunc morem pri-
scis doctissimis ac sanctissimis viris fuisse: ut in rebus fidei inuicem sententijs discre-
parent: non ad pessundandā fidem / sed ad veritatē fidei reperiendā. Ita Augusti-
num & Hieronymū dissensisse: neq; solum in diuersa sensisse / sed in contraria nullā
la heresis suspitione. Expectabant omēs / ut vel se purgaret retrahendo obiecta /
vel errorū veniam postularet. At ille neq; se errasse alleuerans: neq; se retrahere
velle aliorum crimina falsa. Tandem descendit in laudatōnem Ioānis Hus ad
ignem damnati: virum illum bonum / iustum / & sanctū appellans: & illa morte in-
dignum: se quoq; paratū quoduis supplicij a dire forti animo ac constanti. Sequenti-
micis suis cedere / & testibus tam impudenter mentientib;: qui tamē quandoq; cor-
ram Deo quē fallere non poterant / essent rationē eorum quę dixissent redderent.

Ioānes hus
Magnus circumstantiū animi dolor. Cupiebant em̄ virum tam egregiū saluari: si
bona mens affuisset. Ille autē in sententiā pleuerans / mortē appetere videbat. Latus
dantesq; Ioānem Hus ait: nihil illum aduersus ecclesie Dei statum sensisse / sed ad
uersus abusus clericorū: aduersus supbiam / fastum / & pompam prælatorū. Nam
cum ecclesiarū patrimonia deberent primū pauperib; / tum hospitibus / deinde eccle-
siarum fabricis: indignū illi bono viro videri / disperdi illa meretricib; / comitibus /
equorum canumq; cultui vestimentorū: & alijs rebus indignis religione Christi.

De ingenij
excellentiā
Hierony.

Hoc autē maximi ingenij fuit / cum interrumpere sepius oratio sua varijs rumori-
bus: lacefferetq; a nonnullis eius sententijs captantibus / neminē eorum intāctū reli-
quit: pariterq; omēs ulciscens / vel erubescere coegit / vel tacere. Surgenti murmurē
re silebat / turbam quandoq; increpans. Postea orationē prosequēbar: orans atq;
obtestans ut eum loqui paterent: cum se non essent amplius audituri. Numq; ad
hos rumores expauit / mente firma atq; intrepida. Illud vero admirabile memoy-
rię argumentū: trecentis quadraginta diebus fuerat in fundo tumis fetide atq; ob-
scure: cuius asperitatē in ipemet questus est: asserens se ut virum fortem decet / nō
propterea ingemuisse: ingemiscere q; se indigna perpessus esset: sed admirari ho-
minū a duersis se inhumanitatē. quo in loco nedum legendi / sed ne videnti ullam
habuit facultatē. Mitto anxietatem mentis quo oportuit illū quotidie agitari: quo
oēm memoriā excutere debuisset. Tamē tot doctissimos & sapientissimos viros in
testes suarū optinonū allegauit: tot doctores ecclesiasticos in mediū protulit in sentē-
tiam suam: ut satis sup̄q; satis fuisset / si toto hoc tempe sūmo in ocio / sūma in quiete
sapie studijs operā dedisset. Vox eius suavis / aperta / resonans erat quādā cum dis-
gnitate oratorū gestus / vel ad indignatōem exprimendā / vel ad cōmouendā com-
miserationē. quā tamē neq; postulabat: neq; cōsequi cupiebat. Stabat impatiens /

De memo-
ria sua.

In trepidus: mortem non contemns, sed appetens, ut alterum Catonem
 dixisses. O virum dignum memoria hominū sempiterna. Non laudo si quid ad-
 uerfus ecclesie instituta sentiebat: doctrinam admiror: rerum plurimarū sciētiam,
 eloquentiam dicendi suauitatem: & argutiam respondendi. Sed vereor ne hæc oīa
 in pestem suam sibi fuerant a natura concessa. Datum deinde spaciū poenitendi
 biduo: multi ad eum accessere viri eruditissimi / ut ipsam a sententia sua dimouerēt.
 Inter quos Cardinalis florentinus eum adijt / ut illum fleceteret ad rectam viam.
 Sed cum pīnaciū in erroribus p̄seueraret: per conciliū hæresis damnatus est: &
 igni combustus. locunda fronte & alaci vultu ad exitum suū accessit, non ignem
 expauit: non tormenti genus / non mortis. Nullus unquā stoicorū tam constanti ani-
 mo: tam forti mortē perpelus / quā iste appetitū videt. Cum venisset ad locū mor-
 tis: se ipm̄ exiit vestimentis. Tum procubens flexis genibus / veneratus palum ad
 ad quem ligatus fuit. Primū funibus madentibus / cum catena nudus ad palum
 constructus fuit. Ligna deinde circumposita peccotenus nō minuscula / sed grossa
 paleis interiectis. Tum flāma adhibita / canere cepit hymnū quendam: quē sumus
 & ignis vix interrupit. Hoc maximum constantis animi signum: cum licet ignem
 post tergum ne id videret / inijcer e vellet. Huc inquit accede: & in conspectu accen-
 de ignem. Si em̄ illum timuisses / nanquā ad hūc locum quem fugiēdi facultas erat
 accessissem. Hoc modo vir præter fidem egregius est cōsumptus. Vidi hunc exi-
 tum: singulos actus inspexi. Sine perfidia / siue pertinacia id egerit: certe ex philo-
 sophis / schola interitū viri descripsit. Longam tibi cantilenam narrati oīj causa
 nihil agens. Aliquid agere voluit: & tibi narrare paulū similes historijs prisco-
 rum. Nam neq; Mutius ille tam fidem animo passus est membrū ut / quā iste unis
 uersum corpus. Neq; Socrates tam sponte venenū bibit: sicut iste ignem suscepit.
 Sed hæc satis. Parce verbis meis si longior fuit: tamen ampliorem narratōnem
 posebat. Sed nolui esse nimium loquax. Vale mi iocundissime Leonarde.

Constantia
 hieronymi

Mutius
 Socrates.

Poggius florentinus Guarino Veronensi S.D.P.

Dij malefaciant illis nequissimis tabellarijs / qui tam male nobis satisfaciūt in
 reddēdis epistolis: & me priuant fructu litterarū mearū: & tibi adimunt volupta-
 tem quam pro tua in me solita beniuolentiā permagnā ex his capere soles. Cetero-
 rum maximas ago tibi gratias pro libello quem ad me misisti: immēsum quoddā
 tibi deberem si essem ducturus uxorem: sed parua erat antea voluntas uxoris cas-
 piturū: nunc nulla. Postquā video quot & quanta iudicio sapientum requirat uxore
 rum munus: quæ magis optari licet / quā ea nos consequi posse. Sed hæc ioco. Quū
 primū mihi redditus est liber: ita auride eum legi: ductus tum nouitate materia /
 tum ordine & suauitate dicēdi: ut uniuersum transcurrerē uno die: postea pro ma-
 turis relegerim. Res quidem iocūda & suauis: & plurimim ornata exēplis: ita pro
 in ordine digesta / ut nihil ordinatius dici q̄at. Id autē quod me maxime mouet / est gra-
 uitas dicēdi quā assidue seruat. Videt mihi Franciscus Barbarus alterū de Offis
 oīs librū cōscripsisse / sed uxoris: ita ad unguem Ciceronē exprimit dicēdo. Non
 sum adulator ut nobis: quæ loquor proficiscantē ex animi sententia. Cum summa
 eloquentia cōiuncta est dignitas quædā sententiæ: quous grauis grauisimo vi-
 re digna. Horteris rogo Franciscū nostrū ad scribendū. Nam mirabiles præ se fert
 primitias. Cōcius nosse librū legit probatq; Deinde de ga: Alconibus distemina-
 bo illum: ubi video aliquē fructū glorie & laudis Franciscū allaturū. Accepi abs-
 te præterea mi Guarine ep̄lam grandiufulā: quæ describis elegantissime nauale
 victoriam: quā ex nequissimis generis nostri hostibus Veneti fuerūt egregia vir-
 tute cōsequuti. Eam vero ep̄lam quam mihi maiorem imodum placeret / pluribus
 ostendē: quibus visum est ea a te luculenter magnificeq; narrari. Sed de his alias.
 Vale. Constantiæ pridie Kalē. Ianuarij.

Narratoria
 de varijs.

LIBER EPISTOLARVM POGGII

Poggius Florentinus Leonardo Aretino S.P.D.

Credo obliuione esse abs te factum / quo minus me certior feceris recessu
tui: quem ita repentinu fuisse & incognitu mihi molestum sane fuit. Cupiebam em
te deducere extra Urbem ut moris est: tecumq; colloqui de restituenda / quod nos
ster Barbarus summe cupit / inter te & Nycholaum antiqua beniuolentia. Qui dis
xerat ante pluribus verbis se id a te contendisse: verum respondisse te quidem: q
licet ad dignitate tuam non nihil conferre videat: tamen obest ad reconciliationem
plurimu. Non em aut accusatione / aut excusatione opus est: sed obliuione praeter
itorum. Deinde amicitia illa est introducenda: ut omne seminariu / & que res
sensionu funditus vellat ex animis. Prebe ergo te nobis cum cupimus / & que res
cepi te futuru. Memineris maioris esse animi obliuisci: iniuriasq; ut sciscineq; quib
esse tanti quod sit amicitie anteferendu. Leuia sunt ea quae mihi extimare videtur
& quae plus tibi laudis afferent si cōtemnant: q; si aduertant. Quae tecum egi ver
bis / iterum litteris repetam: eaq; ut q; primu cures volo. Primu. ut per uelut quae
no eximi possim a tuis: ea rone qua tibi exposui. Deinde: ut mittas ad me ope
ra Senecae quibus pmaxime indigeo: tum ad emendatione eor: quae scripta sunt
tum ad transcriptionem aliorum. Idq; ut q; citius efficias / etiam atq; etiam rogo.
Vale, Romae. v. Kal. Octobris

Pro recōci
liatōe cōsiliū

ad hunc p. 107

Poggius Florentinus Ioāni Lamole S.P.D.

Cum patris ante diebus Romam reuertissem: absumus est duobus mensi
bus rusticandi causa: ac deinde scripta quaedam quae reliqua super mensa / eandem
uerem diligentius: incidi in epistolam tuam quae mihi reddita fuerat paulo ante dis
cessum meum. Et cum eam denot legissem: ut tibi pro mea cōsuetudine responderem:
rem: reuolui profecto: aduertens quantis mendacis epistolam referis. Totus enim oc
cuparis in me ornando: scribens multa ac si me nunq; vidisses: q; & tu perspicere po
tuit: & egomet scio quantum sunt a me aliena. Sed ut hodie Romani dicere solent:
cū quis eos praeter modū laudat: q; te plane mentiri sciam / inquit: cum me lau
laudes / tuq; delectant. Ita quoq; oblectauit suauitas sermonis tui: cōsiderantem non
q; vera essent quae scribis / sed q; venuste ornateq; a te dicerent: ut verisimilia pos
sint videri / & si procul absint a veritate. Quid vero ad ea rescribam nil sane occur
rit nisi me extimatum fuisse / ridendi Poggij causa tam copiosas a te litteras confer
ctas: nisi ab eo scriberent quem non dubito esse amantissimu mei. Hortor igitur
te: ut omittas deinceps hoc litterarū genus: quod qui utuntur / adulatorum qui libere
de se audiunt / impudentes videri possunt. Semper id scribas quod sentis: neq; te
longius amor peruehat q; veritas. Neq; quantum dicendo quae cōsideres: sed quā
tum postulet causa pro qua es dicturus. Q. si quempiā gratia ingenij exerceat
vis laudare: eum tibi asilume quem ornare / non vitupare videaris. Ego aut te dū
go & ingeniu tuum: mores vero etiam amo. Atq; ut verbis tibi coram sum possi
citus: & litteris absens recipio: me tuum esse / quo pro facultatibus utaris. Volo
Panormitam meis verbis saluta. Vale. Romae. vij. Kal. Octobris.

Nimis se
laudatū in
cular.

Poggius Florentinus Francisco Marscalco Ferrariē. S.P.D.

Cum Scipione nostro Ferrariē. quem non solum diligo / sed etiam amo pro
pter suam humanitatem & doctrinam / est mihi frequens & iocunda cōsuetudo.
Sumus sapius vna cōfabulantes varijs de rebus: ut sit aliqui inter ociofos. Sepit
me vno / cum ipse sit vir eruditissimus / incidit inter nos sermo de viris doctis & elo
quentibus: inter quos te unum esse asseuerat. Asseritq; te non solum litteris dedis
quod ipm magni est estimandū: sed quod plurimi facio / suauissimis morib; & vir
tutibus praeditum. Quod mihi admodū placet / testat inter caetera te amantissimu
mei. Quare sum eqdem maiorē in modū delectatus. Nihil est mi Francice / quod
magis appetam in quo magis conoler: q; habere q; plures mihi beniuolentia &

charitate cōiunctos. Et eū ut scis iocunda atq; opulenta possessio/ diligere a multis
& charum haberi: ab his p̄sertim qui & ip̄i digni sunt ut diligant propter suam vir-
tutem. Complector itaq; toto animo & p̄ctore/ ut aiunt / prop̄sum tuum erga
ma amorem: quem mihi & voluptati & ornamēto exis̄imem esse futurū. Hoc
scias volo: me tuum esse: daturūq; operam: ut quod tua sponte cepisti / nullo meo
in te officio adductus/ deinceps mea in te obseruantia/ ne dicam merito sis factus
rus. Vale. & me ama. Floren. prima Kalē. Aprilis.

Poggius florentinus Cosmæ de Medicis S.D.P.

Hieronymū de Bardis dilexi semp ut filium: tum p̄pter nos/ tum quia visus est
mihi bene agendi. Humanissimus quippe est adolescēs & bonē indolis. Ip̄e est mihi
hi restis: me semper exhortatū esse eum ad honestatē & virtutem: neq; peperisse
obiurgationem: etiam si quādo ut adolescentes solent/ lapsus est in rebus leuitis
his. Sentio autem nunc eum incidisse nuper in errorem quendā/ si ad aetatem refer-
ras grauem: si ad rem/ nō magni eximandū: p̄sertim cum error fuerit / nō vitiosus.
Quōtūne in mores transeat/ v̄bis castigandus est: sed ita/ ut odio criminis melior sis
at. Video eum p̄nitere erratū sui: fateriq; ingenue culpā/ & castigatione dignum
proferri: quę sunt optima pudētis animi signa/ & errore suo dolentis. Ego illū ob-
iurgauī v̄hemētius. Non dissimulat erratū: neq; excusat excusatōem peccatū / sed
signa p̄nitētis ostendit: asserens emendaturū se delictū suū: tibiq; & famę suę fa-
ctū. Non cōmendo eum tibi: neq; eū est opus/ sed rogo: ne aspa nimis cens-
tura in eum utaris. Itaq; a iadueras hanc culpam ut emēdatior fiat. Omnis eū p̄ces-
na ad utilitatē delinquentiū cōstitutata est. Labunt etiam ut scis firmiores/ & aetate
maturarū: ut ignoscendū sit erratū tenere/ si ulterius non progrediat culpa. Credo te re-
cte factū: si ei remiseris: ne hac ifamā recepta tanq; pro malo repulsus/ infirmos
mores ad p̄iora cōsilia conuertat. Qui eū non ex malicia/ sed imbecillitate labū-
tur: erigendi ac subleuandi sunt/ non propellendi aut desijciendi. Sed nimis multa/
tibi p̄sertim qui es omnīū sapientissimus/ hęc motus charitate scripsi: quę velu-
ta Poggio in bonam partem accipias/ volo. Vale.

Poggius florentinus Guarino Veronensi S.D.P.

Philippus tuus archiep̄scopus Veronensis reddidit mihi a te litteras: quę fere-
runt mihi a dmo dū gratę. Lectis litteris/ pollicitus sum ei: non rem unam aut alte-
ram/ sed quęquid in me erat a auxiliij & consilij: meq; sociū ad visendas reliquias Ver-
bis/ si id vellet obtuli. & simul rogauī: ut cum redire vellet/ dignaretur ad me veni-
te/ ut afferret ad te litteras meas. Sed homo ut solent locupletes & rerū abundans
tes/ qui non aduertūt paratula: itidem cum vidisset Principes ac satrapas nostros:
obumbratus magnitudine ceterorū/ oblitus est Poggij. visum est forsan ei me nō
esse illum quē putabat. Ita abiit sine responsione. Sed in hoc parua est iactura. Hoc
ideo scripsi: ut nullam in me negligentiam videas rescribēdi. Excusatione taciturnis-
tatis non est opus. Nam ea dem quoq; est in me culpa. Sed malimus officio litte-
rarū uti/ q̄ defensione silentij. Petiui de te/ deq; tuis diligenter: quibus bene esse sumus
me est mihi voluptati. Norū fac mihi quid agis eorū quę spectāt ad nostra studia:
si quid scribis: si qd meditaris. Ego eū obmutui: licet aliquā vox restitueret. Nam bar-
barum nostrū audio ita distrahi occupationibus publicis: ut difficile sit illi scriptio-
ni opam dare. Sopiunt musę nostrę/ nisi exatētis eas vos: quibus & ocij satis est/ &
plurimū facultatis. Ordire igitur aliquid: aut si iam egisti/ facito me p̄cipem nō so-
lum actionis/ sed recogitatōis tuę. Alexander qdem Veronēsis/ qui sacerdos est/
& mihi a dmo dū familiaris: utitur domo mea & rebus oibus ut suis. Ego eū quia
obsequens simū cogno ui hoīem & obseruantē mei / valde diligo. Vide quid ex
his v̄bis cōficere volo: eum esse scq; virum bonū/ hac vulgari cū nota qua hoīes bo-
nū dicunt. Scis eū malos mihi non placere. Intellige quid dicam. Non accipias hoī-

Pro lapsu
intercedit

Silentij ex-
cusatio

Seneca,

ut dicit Seneca. Qui malos odit/omnes odit. Omnis enim mali sumus. Sed hos malos designo/qui facinorosi & aperte sunt mali, cum his mihi nulla est communitio. Hunc autem Alexandrum ita bonum appello: ut nullum malum facinus/nullum scelus/nullam fraudem de eo audierim. Hec ob eam rem scribo/ut testimonio meo eum excuses/si qui de illo obloquerentur. Nam pridie mihi reuultu scriptum esse sibi dicit a quibusdam in domo Epi eum hic manere: nescio cuius scemine causa. Hoc falsum est. Nam non ui huc satis recte & uitam suam. Non dico eum non esse amicum/dimona Catherina dicit uer: sed caute & ita ut ego caeterique qui pudorem seruat/ & uitam turpitudinem. Vale,
Poggius florentinus reuerendissimo domino Iuliano
Cardinali sancti Angeli legato per Germaniam S.D.P.

Doleo pater optime/hanc expeditionem Germanicam in tanto labore/ tanto studio constam/ tam ridiculum/ tam turpem exitum habuisse. Mirum est audire tanta uerordia eam gentem cōsectam fuisse: ut ne hoste quidem cōspecto/ tanquam lepores effugerit ad inanem aure commotionem. Sed in communi dolore hac cōsolatione hac futura non preuidisse solum/ sed presenti quoque tibi denūciasse. Cum tu me deridens dicebas: me non posse errare/ si quid mali euentum prederemur euismodi uates ut plurimum solerent esse ueridici. Ego uero non diuinatione utebar/ sed certissima quadam cōiectura: qua preteritis cōnectens presentia/ ca uisum rerum & principia recordans/ ueluti oculis uidere uidebar nescio quam futuram pregrandem tempestatem. Ea autem quotidie accidunt/ ut magis in ea opinione cōsisterem. Video

De desolata ecclesie ruina.

quandam ueluti presagia timoris mei. Solebant esse in populo Christiano tum Reges/ tum principes: quorum uiribus freta ecclesia se tacebat aduersus malignantes. Et licet multis factaret fluctibus: semper tamen aliquem portum nacta est: in quo acquiesceret ruita a turbibus uentorum. Nunc autem quem dabis ad quem confugiat: ut non tanquam ad scopulum allidat. Communis quasi infamia omnes persuasit: ut gaudeant aduersariis nostris: & mala insuper impendant. Nos uero speremus bonam fortunam: aduersa si acciderit modice feramus. Ego ita me comparo ut quicquid tempora tulerint/ in bonam partem accipiam. Neque ita me dabo rebus exteris/ ut in me multum possit fortuna. Nam ut nunc me quidē res sunt: est ut non timeam impetum eius: cuius est maxime ueluti fulgura solent eminentiora quere ac dissipare. Sed tamen quicquid ea moliantur: potissimum erit non multum commoueri animo: neque in communi calamitate/ praeter priuam portumculam commouebat. Sed oremus Deum ut auferat facultatem experiendi hinc nostram sapientiam. Nescio enim si quam scribendo ostentamus fortitudinem/ eam serendo representarem. Audio te conuocasse homines ad conciliū/ multosque conuenire. Laudo prudentiam tuam: qui postquam arma non successere/ confugis ad consilia facerdotum: in quibus propter uitae integritatem/ propterque huius extinguendae pestis cupiditatem magna spes habenda est. Vasa uinaria ad partum & somnum nata. Fuit aliquando belliosa germanica natio: nunc pro armis uino pugnant & crapula: tantumque habent uirtutem/ quantum uini possunt capere. Quod ubi deficit/ & animo deficiant necesse est. Itaque exitum potus inopia/ non hostium quos ne uidistis quidem formidinem ad tam periosam fugam eos compulisse. Tu uero putabas sobrietate pugnam esse. Sed si haec expeditio de nouo inuenta esset: existio te sententiam mutaturum: putaturumque maximam uini copiam plurimum in bello posse. Nam si prisca ferunt: Ennium poetam nunquam nisi potum ad arma dicenda accessisse: certe ad ferenda tractandaque arma/ multa potatione uini opus esse fateri oportet: cum multo maius existat bellum gerere/ quam describere. Et fortassis non nulla culpa apud te fuit: qui caeteros ex moribus tuis existimasti. Quod ne iterum in concilio tibi accidat prouide: & uerborum meorum fac memineris/ quibus tecum iustus sum antequam abires. Inijce aliquam offulam faucibus: quam non facile deglutiant. Sed satis iocorum in rebus praesertim turbidis. Nos hic pace fruimur. Curia tenuis est & exilis. Hoc & bello accidit/ & morbo Pontificis nimis longo: & multo magis quam ex

germanos uinosos

Ennius.

pediat nobis. Sed in diem meliuscule se habet. Scripsi ad Angelotū Cardinalē sancti Marci epistolam quandā: quam te quoque volo legere. Eam ad te mitto, nam in ea sunt nonnulla quae ad plures pertineant: non propter eloquentiā quae arida est & sicca, sed ut auocem te paululū a conuocatione concilij. Vale, & me ama.

Poggius florentinus archiepo Casarugustano S.D.P.

Cum primū te vidi Gebennis olim p̄stantissime pater: dum tibi Romanus pontifex esset: cognouit: excellentē in omni s̄rarum genere doctrinā tuam: dicatū me totum tibi non quod spe aliqua premij ut multi solent cōmotus: sed egregia animi virtute, quam in te esse intelligebā cum summa humanitate cōiunctam. Equidem dilexerā antea absentē tuam probitatē fama & v̄bis cognitam mihi. Postea vero cōp̄sentem cōspexi: & simul perspexi mores tuos / suauitatem sermonis / virtutē integritatē: & quod plurimū valuit ad beniuolentiā cōsiliandā: sensi te plurimū delectari eisdē a quibus ego non eram penitus alienus / tui dijs humanitatis. Ita unice amare te coepi: ut nihil fere ad meū in te amorem addi posse videret. Nam licet homo sim paulo indoctior: cōplector eos, tamē animo / in quibus aliquid speciem aut sapientiē / aut virtutis eluceat. Magna est nimis profecto honorū & sapientiū viro inopia: quos si quādo / quod tamen raro accidit / inter mortales apparēt / maxime venerari & colere debemus. Hoc egerrime tuli: quod non licuit mihi frui diutius exoptatissima cōsuetudine tua. Ita em̄ tempora tulerunt: ut cum primū pontifex Mantuanū venisset: ego subito me in Angliam cōferrem. Atque ita de repente: ut neque tui quod praeputie cupiebā / neque alterius amici cōueniendi fuerit ulla facultas. Longo vero intervallo post redij ad Curiam: & sepius de te percūctatus sum eos qui a vobis huc accedebant. cui cum bene esse audirem: summaque in te dignitate versari: gaudebā profecto tui causa: referens memoriā ad ea tempora quibus tecū familiariter loqui solitus eram. Subijt saepe animus ad te scribendi aliquid dignū tua pietate in me beniuolentiā: sed cupiditatē meam superauit pudor quidē rustici canis: verentē ne longa admodū tum locorū / tum vero temporū intercapedo ex animo tuo Poggij memoriā oēm excussisset. Solent tam magni viri facillime obliuisci inferiorū / quorū opera non utunt. At vero nunc mecum ipse considerans / quē pudorem superius appellauit / ignauiā videri posse si perpetuo silerem: statui postquam verbis quod mihi iocundissimū fuisset nequeo: at saltem litteris quod datur tecum locū. Quod ut maturius facerem / tum Angelus de firmo impulit: tum autē maxime libellus quidā a me contra avariciā editus cohortatus est. Quem ad te mitto: ut si quid offensionis apud te meum silentiū cōtraxit: is pro patrono intercedat penes eam humanitatē: teque mihi eundem restituat qui dudum esse cōsueueras: hoc est mei cupidissimū atque amantissimū. Nescio tamē an tibi videbitur vel dignus / qui legi mereat a viro omnium doctissimo occupatissimoque maioribus in rebus: v̄p̄ tantum intercessoris officio fungi posse videat. Vtrūque tamē sis iudicaturus: oro libellū legas cum tibi ocium superest: nec eum pluris facias quā mereat. Licet em̄ res sit haud magno extimanda: malui tamen ut incitiam seu stulticiam meam / potius quā desideriam crimineris. Vale. meque ut solebas ama velim. Rome.

Poggius florentinus D. Cancellario Senensi S.D.P.

Charissime pater: vellem alia ex causa initium mearū ad te s̄rarum profecto / aliamque ad te scribendi datam esse facultatem / quā calamitatē & miseriam hōis indigni hac tanta fortunē iniquitate: qui cum agrū meū coleret / mihi que esset charissimus: nup̄ direpta / incensa / euerisa patria / a millis rebus omnibus / cum uxore afflictā / miseris liberis / in prātem hostiū venit: & Senis cum a dulcētulo filio in duris simis vinculis detinet. Alter quinque annos natus / nescitur aliq̄ ne clade assumptus / an virtus sit. Quid ad hanc flebilem conditionē addi acerbitatis potest: Vtinā hac mala in auctores redirent. Sed miseri atque inopes rustici aliorū poenas luunt. Im̄

Pro capti-
uorum res-
demptione.

pedior non solum dolore/sed & lachrymis ne sim longior: referens mētem ad eos
rum pro quibus intercedo iniquam vicem. Verfatū em ante oculos cōfecti mo-
roris parentis ingens moeror/afflicte uxoris turpis squalor/mœstus luctus filij in-
foelicis: quibus nihil præter turpem & odiosam vitam reliqui superest. Parenti de-
cem/filio quadraginta florenorū redemptionem alscipere/ gratiam & supra vi-
res eorum: quorum calamitati nulla nisi spirandi / flendiq; ac plangendi facultatē
crudelitas militum reliquit. Et nisi aliquorū misericordia eis opituletur / in carcere
& cōpedibus misere pereant licebit. Hos tibi maiorem imodum cōmendo tanq̃
ip̃m me. Si quid mihi pro cōiunctione cōmuniū studior; quæ plurimū valere cō-
suevit: si quid mihi gratum ex tua humanitate/ aut acceptū cupis facere: rogo obs-
testorq;: ut in his liberandis labores: agasq; ut q̃ minimo redimant. Si quid mee
preces apud te valent: si quid te pietas mouet/ etiam atq; etiam oro: ut horū miser-
simorū curam suscipias: efficiasq;: ut bonis omnibus eueris/ summa inopia ac men-
dicitate opp̃ssi/ tua ope atq; opa extremā sortem eua dant: ne in vinculis viles ani-
mas exhalent. Id facile consequent/ si egeris ut paruo redimant: & id parum quic-
quid futurū sit/ a me proficiscat oportet. Assume ad hanc rem tecum si opus fue-
rit dñm Petrum: quem confido tibi assuturū/ cum me diligat. A te peto ut mihi res-
pondeas quid agere hac in re possis: vel potius quid egeris. Scio te em posse velo-
le non diffido. Sed festinatione opus est: ne illi trahendo ip̃s male crucient. Vale.

Poggiius florentinus Cosmæ de Medicis S.D.P.

Consolato-
ria pulchra

Quamuis hic tuus grauissimus casus maior sit q̃ ut verbis cōsolari possit/ hoc
minis præferim imprudentis atq; indocti: a me amor in te meus singularis requi-
rit: ut etiam si mea culpa id qd cupio minus fuerim cōsecutus: malui tamē culpam
abs te imbecillitatē ingenij/ q̃ amicitij officij requiri. Cum audierim sapientis: par-
ua quædā momenta quandoq; ad res maximas plurimū cōtulisse. Non sum dñi
sus animo: quicquid id futurū sit qd a me proficiscet: & si non levationē molestia-
rum/ at saltem legendo consolatōem tibi aliquā allaturum. Accepisti obsecram
fortunę iniquitatem (hanc em culpam impune licet) gratem facturam dignitatis
tue: qua in re licet ea sapientia atq; animi virtute te semp præditū esse p̃p̃exerim:
ut quę ceteri grauitē & iniq̃e ferunt/ tibi ob singularem animi magnitudinē les-
uia viderent: amen ex tanta rerum cōmutatione vereror: ne ut homines solent/
maiori aliqua egritudine cōmouearis. Itaq; si adhibes nobis animū constantē &
excelsū/ atq; huiusmōdi fortunę tela despicientē: si plus roboris in virtutis p̃sidijs
q̃ in bonis fortuitis cōstituis: sicq; ea non pluris existimas/ q̃ quanti sint a virtis sa-
pientibus iudicanda: gratulor admodū tibi: qui ea sapientia existis ut aliena non
egeas consolatione. Sin vero quoniā te natura hominē genuit: plusculū te contu-
bant hæ subite rerum ac temporū varietates / tēpestateq; fluctuum: quibus etiā
quandoq; viri clarissimi succubuerunt: in aciem tibi rationis est confugiendum/
extimant in primis: nihil tibi qd quidem tuum dici possit esse sublatum. Nam di-
gnitates/ imperia/ honores/ diuitie/ opes/ valitudo sunt eiusmodi: ut in ea & vis for-
tunę/ & inimicorū impetus plurimū possit. At vero prudentia/ magnitudo/ animi
constantia/ probitas/ virtus/ fides quoniā nostri iuris sunt: nostrocq; opere / nō alie-
no beneficio nobis tribuunt: nullam externam suscipiunt iniuriā: neq; ullo inces-
tunio labefactant. quæ quoniā tu te tibi tanq̃ tutissima ac firmissima contra omnia
aduersos casus adiuuētā preparasti: magis tuis bonis te letari decet / q̃ aliena
iuria dolere. Neq; vero te ex eorum numero esse nouimus / qui totus p̃deres ex
beneficio fortunę. Quæ q̃ suis plurima in te sua indulgentia cōtulerit: & nescio an
tantū hoc tempe in quemp̃ā nostrę ciuitatis virum. cum multo maiora atq; ampli-
ora sint extimanda quæ tibi egregia virtute animi comparasti: in quibus nullum
ius/ nullam auctoritatem sibi vindicari possit temeritas / aut libido fortunę. Tu

virtutes ab
omni iniuria
liberas esse

publicis in rebus deliberandi prudentiā cum agendi solertia coniungens: ea vite integritate/ ea fide semp fuisse: ut nihil præter honorem & gloriam domum referres. Quod idem si omnes facerent/ tranquillior rerum status nostra res publica uteretur. Tu pietatem in patriam/ liberalitatem in amicos/ in omnes beniuolentiā exhibuisti. Tu egenorum præsidium/ oppellorum refugium exististi. Tu doctorū vitam fautor & subleuator fuisse. Tu muneribus fortunę ea moderatiōe/ ea modestiā/ humanitate usus es: ut non illius officia in te collocata/ sed virtuti & meritis attributa viderent. Prætereo studia sclarum: quibus ab ineunte ætate deditus/ magnum decus atq; ornamentū doctis viris attulisti. Qui cum propter rerum grauitatem/ quæ tibi res publica imponebat/ lectioni cōtinuē vacare non posses: at saltem eruditissimorū virorū vocibus/ quibus domus tua referta erat/ aures tuę recreabant. Audiebasq; præcepta atq; instituta sapientū: quibus domi forisq; obtemperares. Per magna solet esse cōsolatio in aduersis/ cōfirmatioq; moerentis animi: recte factiorū dictorūq; cōscientia. Bene em̄ sensisse: tum publice/ tum priuatim honestam sententiā: e rei publicę recte atq; ex eius cōmodo consuluisse: in ea administranda fidem ac pietatem præstitisse: amicos cōsilio/ egentes opibus iuuisse: nocuisse nemini/ ne iniuria quidē prouocatus/ magnum præsidium afferre debent ad ferēdos modice fortuitos casus. Hæc animū fortem atq; inuictum reddere/ ferre moerorem/ cōsolari in aduersis solent. Hæc veram & solidam in se cōtinent dignitatem. Hæc te egregium virum & summū ciuem constituerūt. Hæc tibi summā laudem & immortalem gloriā attulerunt. Hæc te quocūq; ieris prosequenti/ & fortunę donis & omnibus vulgi fauoribus antefereḃ. Atq; harū rerum quidē possessio: quæ quidē dem ita tua propria existit: ut neq; viuo/ neq; mortuo quidē auferri queat. Erecto atq; excelso anio esse debes: tam amplo/ tamq; ornato cōscientię spectaculo cōtentus. Quid em̄ est aliud in quo vere gloriari possumus: nisi in his quæ nobis virtutem studijs cōparauimus? Nostra em̄ ista sunt: nostro ope/ cura & vigilijs parata: quæ a diuersum fortunę impetū ferre leuiter secundū cursum moderate docet. Cū igitur habeas veluti certam atq; incōcussam sedem in qua tua mens possit cōsistere/ reingens vicę virtutis & cōscientię theatrum: referas animū volo ad ea quę tecū extulisti: liberalitatem/ prudentiam/ grauitatem/ honesta cōsilia/ rectum cōsiliū/ optimi ciuis nomen/ patrię ciuitatem: cui cum semp ope & cōsilio subuenisses: tum vero hoc turbulento motu/ pietatem erga illam insignem atq; egregiam demonstrasti. Quid loquar de studijs humanitatis: quę maxime esse adiuuato solēt ad lenandās egritudines animi: atq; ad corroborandā mentem/ vel exemplis/ vel sanctissimorū virorū auctoritate? Scis em̄ disputari ab eis/ extra oēm fortunā esse animū sapientis: qui cum liber sit/ nulla in eum vis externa defecdit. Virtutē vero summū bonū esse. Reliq; proinde haberi utq; eius sit animus qui illis utitur. Sed nolo te ex illo sapientū esse numero/ qui aut nusq; aut raro reperit sum: tū te requirunt te unum præstes nobis ex eis qui secundum cōem hominū vitam habent sapientes: consideretq; in primis: quatenus fortuna exercuerit in te principatū suū. Si em̄ lemota egritudine mentis/ discurrere tecū ipe volueris: quid illa abstulerit: quid reliquerit tibi: cōperies parū quid nocuisse: aut potius profuisse. Abstulit usum patrię: quam cumpe sponte sapius reliquisti. At reddidit libertatem/ qua ne tum esq; em̄ fruebaris cum liberimus omnū viderere. Abstulit: et tunc quandā dignitatis speciem/ ac popularē extimatōem vulgi: qui semp miserimū quenc; fœlis cōsiliū putat. At reliquit liberos: coniugem: diuitias: ospitatem: exoptatissimū fratrem: quę tibi gratiora esse debent q̄ illa quę a demit acerba. Abstulit nescio quā ciuem pompam/ & statum popularē plenum molestijs/ laboribus/ inuidiā/ vigilijs & cōtinuis curis. At ea multū viri prudentissimi cōtempserūt. Harū rerum amissio illis debet videri grauis/ quibus bona est: quicquid ex eis quęsum facere cos

Ad ferēdos fortunę casus.

Ad ferēdos fortunę casus.

Ad ferēdos fortunę casus.

nantur. At tibi cui ultro propter labores oblata damno atq; impedimento erant
 minime debet esse molestum; prius his rebus/quas nulla cupiditate tenebas
 la ambitione assequeris. Nam magis subleuande patrię gratia a te publica mu-
 nera suscipiebant; q; aut honoris causa; aut spe commodi consequendi. Adde q; in
 veram libertatem te fortuna restituit; cum antea premeris iniqua & miserima
 Tertium, non dormire/non vigilare/non edere/non deambulare/nō rei priuati/
 non amicis operam dare; non vacare animo; non tibi ipsi vel parum indulgere con-
 cedebat. Ad nutum aliorum viuendū erat; quid quisq; diceret/ quid sentiret a iudice
 urerendum. Indulgendū multis præter voluntatem; ne dicam equitatem; plura
 simulanda ac dissimulanda. Vindicauit te ergo in libertatem cōmutat; hæc fortune
 neque haud scio an ultro tibi fuerit exoptanda. Primū ut libero arbitrio poteris.
 Deinde ut amicorum fidem/ vel potius perfidiam experieris nō nullorum; quibus
 quantū credendū/quantū fidendum esset fortunæ es hinc cōsecutus. Tum autē
 maxime ut eluceret virtus animi; que plurimū probari & p̄cipi in aduersis cōse-
 uit. Viderant omnes quanta humanitate/facilitate/dementia/ ac equitate/ modestia
 tuleras secundā fortunā; in qua etiam sapientiores plerūq; prolabunt. Viderant tū
 hilo te propterea elatiorem/ aut impotentiorē factum; sed parem infimis & æqua-
 iure viuentem. Danda ergo tibi fuit tanq; palestra fortuna que dam colluctatio;
 in qua robur animi expertus ostenderes; etiam te per aduersam tempestatem in
 tranquillū portum posse conscendere. Multi secundū vite cursū summa cum
 moderatione tulerunt; at iidem resstante vento debilitant animo/atq; frangunt.
 Alij aduersis in rebus fortes & clari viri emiserunt; qui iidem in secundis diffidunt;
 ultra q; ratio postulet elati fortunę fauoribus prouehunt. Te vero neq; prosperis
 rebus inflatum/ aut sup̄bientem vidimus; neq; cōtrarijs remissum/ aut abiectum;
 sed eadem equitate & volens & animo utramq; tulisse fortunam. Illa vero cogi-
 ratio præcipuam vim habere potest ad te confirmandū. Neq; primū extitisse neq;
 postremum fore; qui bene meritis de patria cuius fuerit expulsus. Hæc referunt
 historicorum libros eorum exemplis quos excellentes ac singulares viros in
 multa sua res publica; cum ob res gestas summa præmia mererentur. Accidit
 enim; ut qui alię virtutis splendorem pati non possunt/ ne cōspicere quidem ve-
 lint. Comes quippe laudis & glorię habetur inuidia; quæ eos semper torquet qui
 ad eandem honoris amplitudinem accedere non valent/ ut quos virtute imitari
 nequeunt/ obreccatione conent ac maliuolentia insectari. Quo fit; ut paucissimi
 prestantes in re publica viri effugiant ciuiliū fluctuum tempestates. Nolo in his
 stere domesticis exemplis; ne quam offensionem contrahat oratio. Attamen si quis
 præterita tempora scrutet diligenter; inueniet plures egregios ciues inuidia & con-
 tentione ciuili magis q; culpa/ e suis ciuitatibus fuisse eiectos. Sed non fuit nostris
 lum ciuitatis hæc labe & ignominia; verum aliarum quoq; quarum facta sumus
 moperē admiramur. Res publica Romana (ut de Græcis sileam ac Barbaris)
 etiam tunc cum omniū virtutum genere florentem annales describunt/ hoc mor-
 bo egritudinis laborauit. Referam paucos quo sermo effugiat fatietatem. Non tu-
 lit sua ætas/ neq; virtute/ neq; probitate/ neq; rebus gestis Furio Camillo superio-
 rem; hic tamen tribunorū & plebis iniquitate pulsus/ in exilium abiit; & quidem
 eo tempore quo n. scilicet patria suo exilio egebat. Quid egerit superior Asina-
 nus in patria ex faucibus Hannibalis liberanda; qua fuerit animi moderatione;
 qua continentia & morum gauitate vixerit/ non est ignotum tibi; hunc tamen tri-
 bunorū insania exulare coegit. P. Rutilius integerrimus vir fuit/ ac sanctissimus;
 quem quia iustior videretur q; vulgi opinio ferret/ urbe eiecerunt. Cuius in hoc
 præcipue claruit virtutis splendor; q; cum ei per Sillanam victoriam liceret in pa-
 triam redire/ perpetuus sibi exilium elegit; recusans in eam urbem reuerti in qua

In fortuna
 consolatur.

Proscripti
 Romani.

plura arma / quae leges valerent. Nequicia Clodij conseruatore patriae expulsi Marci
cum Tullium Ciceronem: quem postea gloriam solitum accepimus: se Italia huius
meritis in patriam reportatum. Quae plures praeterea historiae memorant summos ac
clarissimos viros similem exitum sortitos. Sed hos quatuor tantum retuli: ne mireris
casum tuum: cum videas tot patriae conseruatores / tanta stirum meritorum praes
mia reportasse: quibus licet neque fama hominum / neque gestarum rerum gloria par
excitasse: eandem tamen ingratitudinis fortem perpelessis / parem quoque laudem una
in re tibi & tuis posteris peperisti. Hoc enim tuis meritis ad sempiternam hominum
famam censeo ascribendum: quod cum praesentibus quid aduersus te statueret: obtem
perare tamen magistratus imperio satius duxisti: quam aut oblitescere / aut aliqua ex par
terem publicam conturbare. Cum enim (ut plures ferunt) potuisses vel armis /
vel fauore populi vim paratam propellere: rectius esse putasti / accipere quam propul
sare iniuriam. Et quoniam tales motus nequaquam eos quos nonnulli sibi proponunt
exitus sortiunt: more superiorum quos retuli / consulens quieti patriae / & civium tran
quillitati: prudenti consilio passus es potius hanc repentinam procellam in te tuis
omnes solos descendere / quam quemptam excitare tumultum / quo ciuitas in aliquo gra
uius discrimen posset adduci. Quo uno facto non solum nostrorum / sed praesentium
quoque hominum gloriam coequalisti. Quid enim laudabilius / quid saluti hominum ac
commodatius: quam velle periclitari solum / ut ceteri ab imminente tempestatis periculo
saluarentur? Ea unica est virtus quae alias omnes exuperat: consulere communi ocio &
patriae hoc boni viri & praestantis ciuis officium / publicum bonum anteponeere pri
uato. Hoc acceptissimum patrocinium: se unum pro patriae salute occumbere malle /
quam multos perire. Hac duce virtute tuum plures aliae creuerunt: tum vero maxime ro
mana res publica rerum potita est. Praeclarissimarum ergo virtutum praesidio septum
non succensere / sed gratulari te potius fortiter decet: quae illa exerceo excitauit
atque in illud certamine duxit / quod tibi summam laudem preberet / & gratiam semper
nam. Quae quidem duae res cum viris bonis sint maxime appetendae: virtutis enim ex
sunt praemia: fructus bonis tuis tranquillo ac pacato animo vitens: atque ubique sus
censu patriam tibi dignitatem / tibi rem publicam esse putes: & quidem eo melio
rem / quo diuturnior ac firmiter sit futura. Vale. & parce verbositate meae: quae a
magna mea erga te beniuolentia profecta est. Rome.

Poggius florentinus Philippo suo S.D.P.

Et verbis tecum / & postmodum litteris egi: ut velles esse nobis consultor atque
adiutor in causa Angeli de Genezano / ut fiat ciuis: cum ea conditione de qua tes
cum locutus sum. Verum adhuc neque tentatum / neque actum est: quia nequaquam tibi
bi / aut Serpaulo visum est tempus id poscere. Nunc constituit rem aggredi: si ac
cedat ad tuum & aliorum consilium. Quamquam quidem nunc commode posse fieri
ri dicant. Ideo te rogo: ut estimes non Angeli / sed meum negotium agi. Huic enim
cupio satisfacere propter eius in me beniuolentiam. Suscipias hanc rem oro: & nos
consilio atque auxilio adiutura. Multa potes non solum scribendo / componendoque
hoc decretum: sed & firmando. Serpaulus tecum loquetur hac de re: duo estis
huiusmodi rerum peritissimi / quos nihil potest fugere. Cura igitur ut intelligam
tuam operam Angelo plurimum profuisse: quod erit mihi gratissimum. Vale.
Rome.

Poggius florentinus Albertho suo S.D.P.

Tantum abest mihi Alberthe / ut grauer feram quae a te scribuntur: ut etiam
maximas tibi & habeam & debeam gratias: quod me pro tua in me beniuolentia &
charitate admonere voluisti eorum / in quibus me aberrasse in meis litteris tibi
tratus es. Non enim sum is qui tantum meis viribus confidam: ut non aliorum quos

Patria Cof
mi.

Excusato
ria suspicius,

q; opibus subleuari velim/atq; adiuuari ad errores vitæ corrigendos. Ille Lacedæmonius detrahentiū vocibus discere se dicebat/quæ admodū fieret emendatio: & in eo gloriari videbat. Quanto magis mihi iocundè esse debent non detrahentis sed amice monentis atq; arguentis voces. Ille est asper monitoribus / qui per certatem est insolens veritatis audiendæ. Ego autem ea sum iam atate: ut acerbè mihi esse non debeant bonorū virorum castigations. Cum & verum audire utile sit emendari pulchrū. Si emendatio morū omnibus est annis necessaria: illorū est tamen maxime meliorē vitæ cursum sequi / qui iam vergunt in maturitatē. Itaq; nō tibi solum / sed & reliquis agam grām semper / qui errata mea reprehendere voluerit & me reddere certiorē vel meliorē. Verum ut assentiar: postq; tibi ea videtur litteras meas nimis acerbis ac maledicis fuisse: idem & tu mihi concedas volones testibus agatur causa: nōnullorū facinora & errores mihi ita sentiendi causam prebuisse. Neq; em ita sum impudens: ut aliquod suorum crimen ad obloquendum: neq; scripserim aliquid inauditū / sed ea de quibus aperte disputare liceret / cognosceres me nihil esse mētūtū. Sed reticebo ea quæ inhonestissime per nōnullos facta / honeste narrari non possunt. Preteribo non quæ cogitando aliquis suscipitur: sed quæ hisce oculis vidi / hisce auribus hausi. Ne tamen me omnino aut rudem / aut harum rerum ignarum putes: patiare paulum me & honeste / & id querens: q; dixerim paucos ex vestro ordine reperiri bonos. Hoc quippè iustissime potest abs te reprehendi. Nam cum veritas dicat. Nullus bonus nisi solus Deus: rectius dictum esset a me: nullos bonos / q; paucos reperiri. Cumq; etiam illud propheticum legeris. Omnes declinauerunt: inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum: non est utiq; ad unum. nescio si aut te / aut Bernardinum prudenter exceperim: in quo si me errasse volueris / fatebor errorem meum. Sed non agam tecum hoc modo: pinguiorem Mineram requirit epistola. Nonne legisti apud Hieronymū: In omni conditione & statu optimis permixta sunt pessima. Nonne alibi: Omnia præclara rara. Quid autem præclarius q; virtus / q; bonitas? Non est res facilis / bonum esse. Arduū quippe est & difficile aditu: & quo pauci perueniūt. Vnde & Hesiodus. Hesiodi est præclarus ille versus. Ante virtutem Dissidarium postere. Altera sapientissimorū Græcæ vitorū sententiā. Difficile est bonum esse. Tū me forsan excipias: cum quempiam ex vestris conspexi ingredi veste vili atq; abiectione: me statim illum virum bonum censere: & cuius acta vita fuerit in saculo turpissimis flagitijs inquinata / hunc vestris mutatione euestigio vitæ sanctitatem assecutum. Aliud afferas oportet: ut quem iudicem bonum. Q. si nōnullorum mihi nota & comperta sunt scelera: an pro sacrilegio habendum est / si quis liberius de eis ad amicum scripserit? Hoc est / in quo multorum superbiam sum expertus: cum eos paulo exagitarem ad eliciendum eorum potentiam: qui ita ferunt inique / ita indignum putant / se non haberi bonos & sanctos viros censeri: ut blasphemie loco putent / si quid minus recte de eis sentiri videatur: tanq; ut non tm laborent ut boni sint / q; ut cæteris appareant. Tu tamen inspicere litteras meas diligentius. Dixi quodam in loco / paucos esse bonos. utinam hoc falsum esset. Dixi in alio: Non esse omnes bonos hos arculatores. Num videor tibi mentiri? Sed a gre audis hoc verbum. At honestus fuit: quo videlicet possem designare hos importunos / ac molestos nebulones: qui altant in triuijs: qui macellum / forum / piscatorium / olearium percurrunt: nummos in sumptus erogari postulantes: qui manibus per ambulantiū togas apprehendunt: nunc calceos / nunc aliud quippiam petentes. Quos si tu bonos censeres / ego non moleste fero me longe abesse ab opinione tua. Dixi quoq; eisdem in litteris me multos diligere ex vobis / quibus inellet vitæ bonitas: non excipiens Bernardinum & te solos: sed addens vobis / & aliorum

Acerbitatem fratrum litterarum tuarum.

Psalmista.

Hieronymus.

Hesiodus.

In mendicantes.

quorumdam societatem. Quae autem addidi multos errores fatos per aliquos qui vite integritatem ostentant. tu ipse nostri conuocatione de vobis nuper habitam: non ob virtutem multorum sed ob nonnullorum vitiositatem esse factam non ad laudandos sed ad comprimendos quosdam esse indictam. Nam de sceleribus a me scriptis ita tibi indignum videri satis miror. Si rationibus ista probanda essent non exemplis: satis posse dicta mea defendere sed neminem volo a me nominari, citius a causa decidam quam aliquos proferam. Quos si ignoras: beatum te iudico qui careas ea molestia. Sin dissimulas: laudo prudentiam tuam: qui occulta velis esse & recta ea quibus cognitis & multi ad imitandum incitentur: & paucorum culpa lederet uniter forum famam. Non sum infensus mihi credas velim / illi religioni. Sed despicio illos qui religionis suae habitum spe questus faciunt: & vestes tamen mutantes / prioris vitae sordes minime abiecerunt. De se tamen ipsi videntur: mihi id agendum est / ut mihi ipsi prospiciam. Reddet unusquisque rationem villicationis suae. Vnum scias: me quousque sim malus / tamen abhorre ab eorum secta qui simulatione boni non tamen caeteros / quantum se ipsos fallunt. Quibus neque amicum meum neque beniuolum profiteor. Nil confert vestis sordida ad virtutem: sed mores & vitae sanctimonia. Caeterum de loco illi edificet ne an deserat mihi parua est cura. Videant illi quibus id est utile futurum. Nam ego illorum doctrina / aut expensis non egeo. Letabor tamen comodo contubernio meorum: eosque quoad poterit iuuabo cum tempus se dabit: ut quod cupiant alsequantur. Verum minor multorum curiositatem: qui maiorem salutis alterius quam suae sollicitudinem capiunt. Sed alios omittam. Tu in praedicatione: & eam provinciam suscipe quae demandetur tibi. Aedificandorum vero locorum alij curam relinque. Tibique persuade ubique fueris / ibi posse seruire Deo. Boni vero publici sollicitudinem atque onus tantum suscipe / quantum tibi imponitur. Nam neque Episcopus es: neque commissa est tibi cura caeterorum. Scis quotquot venerunt / fures esse & latrones. Dixit: qui venerunt / non qui missi sunt. Vale. & me ama. Romae octavo Kalendas Martij.

Poggii florentinus Iohanni Prateni S.D.P.

Ita mihi recte agendi mens perpetuo detur: ut summe gaudeam te esse vicarium archiepiscopi Pisani. habes enim virum & prudentem & perhumanum eum / cum quo est mihi iam dudum ab adolescentia summa vitae consuetudo: ut existimem tum virtute tua primum / tum etiam amicitia nostra te illi acceptiorem futurum. Scio enim te non reticuisse / quia sumus inter nos mansuetudine ac beniuolentia: quod illi non dubito fore admodum gratum: si tamen pristinum in me amorem seruauit. Quisquis tamen is fuerit / non diffido ex nostra coniunctione propensorem erga te fore archiepiscopi voluntatem. Nunc vero te pro nostra amicitia hortor moneoque: ut has studiorum tuorum primitias tales esse velis / ut ex agro & fertili & bene culto prodiere videant. Cultura vero animi virtus est: quae uberimos fructus parit. Hanc amplexere hanc exercere: curaque omni diligentia: ut praeter doctrinam iuris / recte quoque viuendi studium consequaris. In primis corruptelas fuge: teque immaculatum a peccatis seruare: neque quicquam agas / quoad potest fieri / cuius te poenitere necesse sit. Inter caetera iustitiam cole: recte iudica: & quicquid agis / Deum spectatorem cogita. Praestat enim pauperiorem esse integris moribus / quam diuitem vita peccata. Id age: ut iuris scientia non solum afferat subsidium / sed & virtutis ornamentum. Hi enim rectissimi me mihi vitam instituire videntur: qui rerum doctrinam coniungunt cum sanctimonia viuendi. Sed omnia assequaris si fugeris auariciam malorum omnium iritamentum. Scripsi haec paucis propter amorem in te meum: quae tu accipias in bonam partem volo. Alter fortasse te ad lucrum & questum exhortaret. Illud & ego tibi iuradeo: dum modo non sit a virtute seiuictum. Nam in turpitudine nihil potest esse utile. Sed haec tu melius. Vale.

Ne hinc ea confidendum proferat
ut videri possit ad meum proferat

Consilium
frugi.

in uicinia malorum
deuotus foris

Poggius florentinus Francisco Marefcalco S.D.P.

Excusato-
ria de scribē-
di tarditate

Cum pluribus in rebus factus sim negligentior ac tardior q̄ solebam: tum ve-
ro maxime in scribendi cura. Eius rei culpam primū tribuo aetati: quae natura ip̄a
reddit homines remissiores. Deinde occupationibz quae maiori ex parte veritate
in scripturis: ut me tēdum persape & fatietas scribendi capiat. Tum autem inco-
suo & optimo iure nō nihil subripit tempis: neq; me inuito. Id em̄ & honestum ve-
luti curā dixeritorum / & omnium amoenissimū. Adest etiam rei domestice sollicitu-
tudo: quae & ip̄a vendicat sibi suram & praecipuam portionem. Quorsum haec
tam multa inquires. Vt non mireris si non respondeo omnibus ep̄is tuis: quibus
tamē vel paucis verbis responderem / si quid esset qd̄ magnope responsione potui-
saret. Sed sunt ea quae vel me tacente tibi possint satisfacere. Nam abs te me ama-
ri: neq; pb̄tatem tuam sume diligere / iam & cognita. & tria inter nos sunt: ut ea
repetere superfluum videatur tua tamen obseruantia & diligentia in conferuanda
amicitia est mihi gratissima. Ep̄stolas ad Nycholaū quando cōmoditas se offert /
ad me remittas velim. praeter eas nullas adhuc habere potui. Addam illis orationem
culam funebrem / in testimoniū amoris erga se mei: & si qua alia postmodū in ma-
nus inciderint. permulta enim illis adijciuntur. Orationem quam scripsi in suocere
Cardinalis Florentini / cura per aliquem ex tuis hic scribi. Vel expecta quoad nos
Ferrariam veniamus: tunc rebus meis utere ut tuis. Vale. & Quasparem nostrū
meis verbis saluta.

Poggius florentinus Suffreto Rhodi cōmoranti S.D.P.

Rogatiua
ad ignotū
pro signis
antiquitatis.

Vir insignis / existimo te fortassis miraturū: me hoīem ignotum tibi / longoa-
te terrarū tractu disunctū audere te aliqd̄ rogare: ac si tibi magna cōsuetudine cō-
iunctus essem. Sed cum videam te eisdem rebus delectari q̄s ego summo studio
perquiro: scio te mihi veniā daturū / si diligentia tuam fuero imitatus: ut q̄ tu omni
cura inuestigas / mihi quoq; sume sentias placere. Dedi olim in mandatis egregio
viro fratri Francisco Pistoniē. magro in theologia / ad ptes Graeciae proficere: ut
ut diligent inquireret / si qd̄ signorū repire posset / quae ad me deferret. Delector em̄
admodū picturis & sculpturis in memoria praefectorū excellentiū viroꝝ: quorū inge-
nium atq; artem admirari cogor: cum rem mutam atq; inanem veluti spirante &
loquente reddunt. In q̄bus persape etiā passiones animi ita reſſentant: ut qd̄ neq;
letari / neq; dolere pōt / simile tristanti ac ridenti cōspicias. Scripsit mihi nup̄ Franci-
scus magnā copiam horū signorū te cōgregasse: & illa praecipue quae fuerūt. Gathae
quorū & aliqua mihi descripsit. Hoc idē asseuerabat modo mihi Petrus Laubioli
thesaurarius religionis / vir mihi amicissimus. Quo cum de hmoi signis agere per-
cunctaret: quō aliquid ex tuis habere possem. Dixit mihi eueſtigio / ut ad te scri-
berem / aliqd̄ postularē: te virū doctissimū esse atq; humanissimū: ideoq; mihi q̄
petere non negaturū. Credidi equidē te talem esse. Neq; em̄ eiusmodi signa exi-
mani / nisi a viris excellenti ingenio & doctrina eleganti: & praesertim dedito studio
humanitatis. Sed quo doctior es ac liberalior / eo pudetior esse debeo in postcedo.
Urget me cupiditas ad petendū: pudor tepide & remisse cogit rogare. Itaq; tamē
a te petam / quantum patet humanitas ac liberalitas tua. Gratissimū mihi erit & pro
ceteris acceptū / si quid signorū q̄ habes egregiorū: quae qdem multa esse dicun-
tur / & varij generis: mihi impertitus fueris. Collocabis munus apud hoīem non
ingratū: sed qui agere gr̄as & reddere paratus sit / cum tps̄ dederit facultatē. Frans-
ciscus tecū s̄p̄ huicemōi re loquet: rogabitq; noīe meo / qui & ip̄e maiorē imor-
dum rogo: ut aliqd̄ mihi cōcedere velis / aut p̄abus / aut precio: meq; hoc beneficium
deuincire: qd̄ non frustra in me cōferes. Dulce est inquit Cicero / officium ferere / huius
ficiū ut possis mere. Sed nolo multis precibus tecum agere: ne videar distul-
re tuę liberalitati. Vale & me ama ut soles. Romę.

Cicero

Poggius reuerendo p̄ri Meoloisio archiepo florentino S.D.P.

Cum diuinus meū ip̄e cogitare p̄stantissime pater / quo nam maxime modo tu
 Is erga me meritis singularib; aliqua ex pte gr̄as referre / nihil sane occurrit in quo
 vel minime portumēte tuorū in me beneficiorū / quae quidē maxima existit / pos
 se videat respondere. Quid em̄ mediocri ingenij vir minime opulētus / & hoc me
 diocri rerum statu quo fruimur / in eum cōferre pōt: qui sua virtute / vigilantia / in
 dignitate / & summa in agendis prudētia amplissimā dignitatē / p̄cipuū apud Pons
 nificem locum / summū honorem / summū in eccl̄astica repu. gradum fuerit conse
 curus. Egedem̄ p̄ter meram voluntatē nihil reliquū mihi video esse cōcessum. Cum
 meē facultatē ita in arctū cogant: ut nihil ex eis te dignū queat. p̄dire. Verū cum
 a nobis nil amplius regi debeat / q̄ q̄ntū a iō atq; ope possimus cōtendere: postq̄
 referendū b̄nificij sublata est. sc̄lta salutatū in eo qd̄ datur saltem grati animi signū
 aliqd̄ per me ferre. Exilis q̄dem res erit: sed tua in me q̄ summa est beniuolētia rem
 parū maiorē reddet sua existimatōe: cū p̄sertī ab hoīe sibi deditissimo p̄fiscat̄.
 Scripsi dum postea q̄ redij ad Curā ex Britānis nōnullas ep̄las / & alia q̄daz pro
 ut tempa ferebant: quē cohortatione amicorū / qui p̄pter suam in me affectōnem
 aliquid in eis esse vel leporis / v̄l urbanitatis putant / coegi in parū volumē. existi
 mans ut si non doctis / at saltem rudiorib; aliq̄ in re me satis esse facturū. Sunt em̄
 varijs de rebus que paulo accuratius / reliq̄ vero ut plurimū ex tempe pura admo
 dum diligentia id qd̄ in eis cōspicit̄ a me cōscripta. Ea cum sciam te cum oclū sup̄
 petita cōtinuis curis cupide solere legere: teq; illis intelligā admodū delectari: q̄p̄
 pe qui meis rebus a deo tribuas / ut etiam coram Pōntifice legenda curaris: nolui de
 esse cupiditati tue. Itaq; statui hoc volumē ad te mittere: tū ut sit veluti testimonij
 quoddā animi erga te mei: tum vero / quia ex tuo noīe a dīsciet̄ volumini auctas
 que dam minime cōtemnenda. Nam qui illud ad te destinatū legerint: proculdub
 bio existimabūt aliquid ponderis sibi inesse: q̄ fuerit dignū noīe talis viri. Suscipis
 es igitur equo ut soles anio munusculū hoc a mente tibi amicissima profectū: qd̄
 licet exiguo iudicandum videat̄: tū tua cōmendatōe maiorē suscipiet dignitatem.
 Qm̄ rerum p̄sentū tum ex animo dantis / tum v̄o ex eius qui recipit iudicio per
 pendi maxime cōsuevit. Vale, mei memor. Ferrarię Idus Februarij.

Poggius florentinus Antonio Cremon. S.D.P.

Est mihi frequens ac foecunda cōsuetudo cum p̄stantissimo p̄tre ac dño meo
 Ep̄iscopo Laudensi: quem ego obseruo ac colo diligenter: tum propter morū suū
 auitatem: tum propter cōmuniū studiorum coniunctionē. Est em̄ vir tum omni
 doctrine genere excellēs: tum vero deditus studijs humanitatis / a quibus ego nō
 sum alienus. Accedit: ut me quoq; diligit habeatq; loco filij: neq; me excipiat fa
 sta quodam / ut multi solent quos adimus: sed summa cum humanitate ac beniuo
 lenna: quae res reddidit me sibi admodum familiare: cum & ego illum frequen
 ter conueniā: ut ip̄e me veluti sibi deditissimum complectatur. Is cum saepissime
 te multis laudibus inter loquendū extulit: tum vero maxime nudius tertius / cum
 Leonardus & Carolus Aretini / Nycholaus de Nicolis viri omnium doctissimi /
 egoq; una apud Ep̄iscopum pranderemus. Nam te studijs deditum eloquentiae
 summo ingenio / strauissimis moribus / exquisita doctrina p̄ditum pluribus ver
 bis retulit: deoq; in tua cōmendatione immoratus est / ut om̄es a d tuum nomē
 excitaremur: diligeremusq; & cognitum & absentem. Tanta est enim virtutibus
 vis ut nosti: ut etiam ignotos in quibus ea cōmendet / nos prouocet atq; impellat
 ad amandum. Ego autem licet his quos retulit nulla in re sim comparādus: equa
 bo tamen om̄es affectione erga te & charitate. Quā ut cognoscas: q̄ primū ex ara
 ut ad te hos verus / tanq̄ voluntatis meē iudices. Ea est: ut te diligā deinceps / cha
 ritumq; habeam: qd̄ ut fiat mutuū te vehementer rogo. Vale.

In hanc epi
 stola Valla
 inuexit

Opus ep̄la
 rum cur col
 legerit.

Amicū cō
 mendatū.

Poggiius florentinus Bildesino archidiacono Vincon. S.D.P.

Pater charissime/silui tecum diutius q̄ tua in me benivolentia postulat etiam
quidem oblivione tua: nam semp animo meo infixus heres: sed quia nihil accidit
in rebus meis quod magnopere tibi scribendum putarem. Nunc vero cum magis
in me mutatio facta sit: volui eam tibi notam esse: ut in ea re paulum mecum qua
deas: in qua ego plurimam voluntatem animo & corpore percepi. Scis me hacten
nus incertum quasi vite cursum degisse: cum neq; seculum fugerem/ neq; clerum
sequerer: cum tamen natura mea sacerdotii semper abhorrisset. Inq; ea vitam
atate: ut aliqñ mihi certa vivendi norma capefcenda esset. Deceui: uxorem duxi
re: ut reliquū atatis neq; in solitudine neq; in orbitate viverē. Itaq; licet acrimiam
dediui/ elegi mihi a dolescentulā non solum forma egregia/ sed etiam virtutibus
quā in mulieribus laudant pstantem. Serius inq; oportuit. Pater id q̄d
sed fatius fuit aliqñ q̄ nunq; neq; ut sapientes volunt/ unq; fera est ad bonos mo
res via. Potuit antea hac fieri. Sed non essem nactus hanc in qua omnes meę care
requiescunt/ meis morib; meę nature maxime congruentē. Nihil est em qd in
requirit: ita amplissimis morib; dotata est. Quā in re maxime cōsolor: & deo gra
tias ago: qui cum semp/ tum in fine dilexit me: qui plus mihi tribuit q̄ optaverim.
Cum igitur tuus in me amor sit mihi notissimus: cunq; ego te maximi faciam me
cessariū mihi quodāmodo existimavi/ te huius mei status facere ceteriorē. & cōso
lationis meę p̄cipem reddere. Vale. & me Dño cōmenda: & rescribe. de festo
Curie scies ab alijs. Florentie. die vi. Februarij.

Vxorū se
scribit,

Poggiius pape refert actiones gr̄ar; de bñficijs ab eo collatis.

Quāq; sanctissime pater/ hoc nouū in me bñficium tuum maius existat q̄
v̄bis satis tibi facere possim: conabor tamen (ne ingratus omnino videar) aliqd
tibi in p̄sens gr̄ar; agere: nō prout mereē tua in me benignitas/ sed prout ingenium
mei facultas & tempis patiunt. Nam si vellem omnia sermone complecti: quæ ad
agendas gratias tua in me magnificētia merē: nimis longa/ ne chuius tempis ha
benda mihi esset orō. Quid em mihi ad p̄sens gratias/ qd optabilis esse debet: q̄
me tua bñficiā ascribi in numerū collegij amplissim; deputari ad id exercitiū po
nus/ ex quo & amplā dignitatē/ & vite ornamentū sim cōsecuturus: Hac tua ho
nitate pater sanctissime adeptū me esse p̄fiteor: & ultra q̄ dici queat magna cōso
latione affectū. Pulchrū est em suscipere officij/ ex quo pollis tibi & tuis nō solū ho
norē/ dignitatē/ sed & opes honeste comparē. At id p̄sape ab eis hoib; desert/ ut
recurfare illud honestius q̄ accipere putet. Non em bñficij qualitas/ sed quanta dan
tis cōditio extimanda est. Nam gratiora ea esse debent/ quæ sunt ab excellētis
Principe tributa. Itaq; cum sciamus te eum esse/ qui om̄s superiores Principes v̄ntu
te & sanctimonia supares: qui semp dilexeris doctos & probos viros: maiorem
imodum gratum mihi esse debet: tua potissimū sanctitate in hoc dignitatis gra
dū me esse collocatū. Vellem pater sanctissime eam esse in me dicēdi agentis fa
cultatem: ut & te pro tuis meritis digne cōmendare/ & tibi e ip̄a gratias possem
referre. Verum alterius mihi facultas ablata est: cum tua v̄tus tanta sit: ut omniū
dicentū eloquentiā supare videat: alterius potestas: cū nihil mihi p̄ter voluntatē
ad referendū gr̄am supsit. Verum tamē id qd possum diligēt p̄stabo: memoriē
sc̄z animū quoad v̄ta superit bñficij accepti: atq; ita in tua futurū potestate ut pla
ne intelligas & corpus & hanc aiam deditam tibi & dicatā esse. Deus qui est bon
norū operū rectus iudex/ retribuet pro me tibi p̄stetq; sc̄licet atē p̄petuā quā exo
ptas. Sed qm mihi semp tua benivolentia & gr̄a opus est: te supplicat orō: ut me in
tuos suscipias: & bene agentē subleues ac sustententes. Ego ita in ista v̄te meę car
sum: ita pure & iuste tuebor munus mihi demandatū: ut merito letari possim: me
ad hoc genus officij assumpsisse. Vale.

Poggius florentinus Aeneæ Siltio Cardinali Senen. S.D.P.

Cum audissem pater mi reuerendissime/te factum esse sanctę Romane eccle
się Cardinalem: gauisus sum sane maiorem imodum: prout amor in me tuus/ &
mea ergate obleruantia postulabat. Id vero maxime mihi fuit voluptati: cernere
eam dignitatem quę maxima est in te collocatam: quę nõ ambitu vel gratia/ sed
virtutũ studijs quesita esse videret. Accedit ad consolationē meam & sumam ioy
cunditatem: quę vir eloquentissimus optimisq; artibus eruditus/ fructũ eloquen
tię & doctrine sit (quod perraro accidit) consecutus. In quõ gloriari quodam
do mihi merito videor pollemostri quõdam ordinis virum/ hoc est eloquentię str
dij & ex ætũo pstantem/ eo in statu esse collocatũ: ut sũte doctrine amulos extol
lere/ & eis p̄sidio atq; ornamento esse possit. Magnũ profecto eloquẽtib; viris suffra
gium ex hac tua dignitate/ propositũ esse videt: cum sint habituri veluti certũ res
lugum in quo illorũ desideria coquiescant. Ego quidẽ primũ tua/ tum vero mea/
tum eloquentiũ omnĩũ causa gratulor & exulto: te tam in insigni loco positũ: non
secus ad aliquam mihi prospera fortuna accessisset. Et illũ mihi diem illuxisse foelis
cem puto/ quod declaratus es Cardinalis: cum palam factum sit/ locum esse probita
ti & doctrine/ & nõ semp neglectã facere virtutem. Qd̄ vero ad me attinet: magnũ
rebus meis existimo esse fructum. Scio em̄ te maiori animo/ ac p̄mptiori diligen
tiã curaturũ quę ad me p̄tinent: q̄ hi quorũ mens & volũtas remissior est in doctis
viris subleandis. Sentiant alij qd̄ velint: virum doctissimũ & ornatum virtutib;
necesse est doctos diligere ac bonos. Nõ mihi tamẽ tantũ arrego: ut profitear me
doctrina & virtute p̄ditum esse. Id dicam: dedisse me opam quoad facultas tulit
nõ in postremos esse me reijcẽdus. Nolo ut plures solent/ cõmorari in tuis laudib;
aut meritis enumerãdis: ne videar (qd̄ vitũ procul abest a meis moribus) adu
latoris officũ assumpsisse. Hoc tũ p̄fitear: tantę dignitatis tibi gradũ tanq; turarum
virtutũ premiũ fuisse tributũ. Vale. Poggij tui memor. Florentię die. iij. Ianuarij.
Anno Christi Milleesimo quadringentesimo quinquagesimo septimo.

Poggius florentinus Aeneæ Cardinali Senen. S.D.P.

Cũ q̄rem alicq; ep̄le argumentũ Pater & dñe mi reuerendissime nihil sane oc
curreret quod aut mea scribere/ aut tua scire maxime interesset. Et tũ cum scriber
re cupiã: recurrã ad illud qd̄ teipm credere arbitror: me penitus tuũ esse/ ubiq; satis
faciendi cupidũ: si q̄ in re mea tibi cura/ studio/ opera/ diligentia opus esset. Quis
hac mea pollicitatio inanis esse videt: cum rure habitem: ubi nec mihi quidẽ vide
or satilacere posse/ nedũ alijs meã opam polliceri. Recessi iam dudũ cum familia
ab urbe/ declinandi morbi grã. Vbi suffultus libris inter hos rusticos aliquid mihi
sapere videor. Legens tamẽ sape mitigo solitudinẽ: quę hoc tempe videt esse sa
lutaris. Sed in legendo alle quor/ ut minime videar esse solus: sed in p̄stantissimorũ
vitorũ cœtu: quos vocibus melior fio/ & ab inani appetitu remotior. Verum qd̄
in primis scribi oportuit postremũ erit: ago tibi grãs quãtas possum maximas pro
litteris/ quibus meę ep̄le tam elegant/ tam humaniter/ tam amice respondisti: atq;
adeo suauit & beniuole/ ut ne filio quidẽ parens aliquis tanta charitate ac benis
uolentia scribere potuisset. Hęc scripsi paucis/ tecum materiã loquẽdi quereus: ne
forte mea tacurnitate antiq; erga me beniuolentię obliuiscaris. Vale diu foẽ
lix. & me ut soles ama. Die tertiã Nouembris. Rure.

Poggius florentinus viro insigni Gregorio
corario sedis apostolicę p̄tonario S.D.P.

Optarem mi Gregori amantissime/ ut libellus quem de nobilitate cõposui/ an
teq; a me esset editus prior in manus tuas puenisset. Nam duo quę amicissime ad
mones/ facile mutasse arbitrio tuo. Non em̄ sum adeo p̄tinax in opinione/ quin
plus cõcederem tuę auctoritati q̄ meę sententię. Nam cum in scriptis meis/ quę le

Gratulato
ria sup Car
dinalatu.

123

123

123

- uia & pusilla sunt/ac cōmendatiōe indigent:stude am grām & beniuolentiā qua
 rerem non fuisse adeo amens/ut cum ipse fauore egeam:uoluissem doctissimi oratorij
 mihiq; amicissimorum virorum in me animū prouocare:aut aliquid cōmittere quo
 mihi iure succensere possent:& si qua in re se laesos existimarent / cumulatā vicem
 redderent. Neq; p̄terea is sum/qui boni viri esse putem:per alterius obretractōem
 tibi non probant/ nulla detractandi aut calūniandi causa a me dicta sunt: sed ve
 ra ex sententia mea: quae meo iudicio (falli aut̄ possum) nullam merent̄ reprobati
 onem. Sed tanta est doctrina & prudētia tua/ tantus in me amor: ut plus tibi cre
 dam q̄ mihi ipsi. cum mihi plura sum sit honorē meum eque ac tuum tibi esse clari
 rissimū. Primū in verbo factionis/ qd̄ in malum trahi putas: inde non recte me cul
 pes. Ego em̄ in eius verbi sensu Titum Liuiū legitus sum satis copiosus atq; opa
 lentum auctiorem latine linguae: qui si culpam in cūctis meret / facile patior errorē
 meum cum tanto viro esse cōmunem. Ille em̄ in suis libris factionē tanq; sectam
 in ciuitatibus & diuisionē sententiarū in re p. scribit. Accidit em̄ in nostris etiā pluri
 bus Italicis ciuitatibus: ut aut sint in eis antiquitate/ aut sapius e nouo oriunt̄ diuisi
 ones: quas recte antiqui factiones appellarūt: honesto quidem vbo/ sed quod dicit̄
 sententiā voluntatū significaret. cum utriq; sententijs distictes / voluntate tamen
 idem sequerent̄: scz suę rei p. utilitatem. Itaq; in primo tertie Decadis libro (ea est
 in manibus recentior) de Hānibale inquit. Litteras igitur ad p̄ncipes factionis
 barchinę p̄misit. In tertio aut̄: Confanus erat trebius nobilis inter suos: sed preme
 bat eum confanorū factio familie per grām Romanorū potentis. Et paulo post
 Hamilco factionis barchinę. Multiq; p̄terea in locis: quos longū est referre/ hęc
 verbo uti: non in obprobriū aliqd̄ gentis/ sed ad ostendendas ciuitatū varias sectas/
 & domesticas diuisiones. Hoc idem & secta apud nos/ & hereses apud grecos de
 signant: quę verba nōnulloꝝ usus deflexit a vero significatu. Si posuissem pro fa
 ctione vel heresi/ vel sectam: qd̄ recte & latine potuissem facere: aut si cōspirati
 onem: quā Cicero in bonā p̄tem scribit/ cōtradixisset quoq; ac me v̄bis male utiq;
 dixisset. cum neq; heretici Veneti essent: neq; secta inter eos: aut aliqua cōspiratio
 vigeret: quas plurimi in peiorem p̄tem diducūt. Ego igitur cum scirem in Venet
 orum re pub. nullam manifestam neq; factionē/ neq; sectam: idem em̄ sentire
 om̄es: diuisio tñ sit populi/ & ea non parua a nobilitate: non factionē/ sed veluti fa
 ctionem scripsi: non ad culpam aut ignominia cuitatis / sed ad ostendendū id qd̄
 neq; tu inficias ipsis nobilitatē esse a reliquo pp̄o seiūctam: eosq; dici nobiles / qui
 fungi possent muneribus ciuitatis. ceteros vero etiam si Socratem/ vel Platonem
 sapientia/ aut Aristidem vel Catonē virtute suparent / ignobiles haberi. Quod tñ
 æquum aut verū sit/ tuo iudicio relinquo. Nam q̄ factiosum male significatiōis vis
 eet: id ego assentior tibi. Sed nequaquā sequit̄ ex eo: ut factio propterea accipi de
 beat in malū sensum. Vinum quidem nullus sane mentis reprehendit/ ut v̄bum
 significatiōis male: at vero vinosum omnes. Idem de muliere/ & capite dia licet
 quorū denotiatiua in deteriozem significatum vertunt. Q. aut̄ Noniū Marcellū &
 Pompeiū Festum in testes attulisti: scias me multo pluris facere Liuij auctoritatē
 q̄ illorū opinionē. Q. q̄ & Festus mecum sentit: qui antea honestū id vocabulū
 fuisse dicit. Et q̄ Salsustij in Catiline bello refert Marcellus scriptū esse: neq; q̄ in eo
 libro qd̄ in eo codice esset reperient. Verum tñ satis est mihi/ quocq; illi seruari ap̄
 se dicant: me nō veterē & castam illā (ut aut̄) q̄ iam obsoleuit / sed Titū Liuij
 doctrinā fuisse secutū. At v̄o secundū/ qd̄ quidem grauius est: in quo scripsi non nul
 los qui ob aliqd̄ eorū insigne facinus in rem p. admissum: etiā si scelere aliquo pro
 fuerūt / nobiliū numero adscriptos adscisci ad munia ciuitatis. Secus est atq; a me
 scitabatur: idq; falsum esse pot̄ ut scribis/ sed nullo pacto calūniosum. Non em̄ quicq;

Excusat se
ipsum.

Factio

Titus Liui.

Cōspiratio

Excusat er
rorem.

calumniandi contra amplissimā atq; ornatissimā ciuitatē a me dictum cogitatūre
fuit. Sed quia quę a pluribus olim intellexeram/vera esse existimaui. Requirere for-
san testimonia aut eorū qui id protulerūt: aut eorum qui scelere profuisse dicant.
At ego illos non teneo memoria: si quę etiam noīa occurrerent/ūi honoris grā mi-
nime a me nominarent: potiusq; plane confiterer me errasse/ q̄; gnominiā ali-
cuius cōiungerem cum mea defensione. Sed attende quęso/ quomō ea verba pos-
nam: & remitte paulū de iudicandi seueritate. Non dixi: ob insignē scelts/ sed faci-
mus: non qui scelere profuerit/ sed etiam si profuerit: non id factum omnino fuisse
se/ sed potius fieri posse demonstrē. Ita nulla in re leditur existimatio nobilitatis ve-
strę: cum etiam multa fieri a sapientibus possint/ a quib; illos videmus abstinere.
Non ego Reges & Principes plurimos esse a vobis ciuitate donatos: sicuti & illi
nescio qui/ memoria em̄ exciderūt: primū Herculem/ deinde magnū Alexandrum
ciuitate donarūt. Sed non cōcedam illos a vobis nobiles esse factos: quippe cum
plures eorum se affirmarent vestrīs ciuib; nobiliores. De illis meus est sermo/
quos (ut verbo vestro utar) gentiles homines facere pdicatis: quorū in numero
neq; Reges/ neq; Principes quos cōmemoras se esse fatebunt. At vero paulo am-
plius progredieris q̄; ratio postulet scriptorū meorum. Dicis sceleratos hoīes a vo-
bis solere puniri. Id ego quoq; assentior: sed tamē eos qui in vestram/ non in alteri-
us priciem machinant. Sed hoc quid ad rem nostram cōfert. Nullus tibi cōcelles-
rit: qui scelus/ aliquid atq; cōmisit/ dici debeat sceleratus: neq; qui aliquādo in-
iuste egit/ iniustus. Potest quispiam scelere prodelle/ neq; plesti ut sceleratus: pōt
& sceleratus qui nunq; nobis profuerit pœna affici. Non audeo esse plures qui
olim nostram rem p. premio postmodū accepto/ scelere adiuerūt: ne cuius hono-
rem offendam. Romanos/ de quor; gestis liberior est loquēdi facultas/ scimus pre-
mij singularibus affecisse multos: qui etiam proditiōne patrię rem Romanā sub-
leuassent: neq; propterea Romanor; virtus obscurior euasit. Si vestra res pub. se-
cus agit/ summope salium virorū virtus laudata est. Ego mi Gregori/ nihil senti
quod crederem spectare vel ad paruulā offensionē tuę ciuitatis. De scelere nihil
mendacij confinxit: existimans minime falsa quę audieram fuisse. quod si factum
numq; fuit: neq; id ego affirmo. parum id asserti preiudicij. Exemplū q̄; aliqd̄ requi-
ris: etiam si qua suppeditarēt: tamē mallem erratū fateri causęq; succumbere: q̄;
notā aliquā inurere cuiusq; mortui/ aut viuentis fame. Cupio vigilas meas quas
cōmendationis grā suscepi/ esse omnibus gratas: neq; veri in obprobriū aut odiū
alicuius. Itaq; quę tibi vident emēdatione digna/ corrige arbitrari tuo. neq; em̄ in
hoc ulla mea utilitas/ ulla salus/ ulla honoris cōtentio continet. Quę scripsi/ sunt
edicta ad utilitatem cōmunem: & non ad aliquorū offensionem. Tibi vero grās
permagnas ago pro tuo singulari in me beniuolentia: nam te video fauere hono-
rimeo: neq; velle a me cōmitti qd̄ posset vel reprehensione/ vel maliuolentia dignū
videri. Sed inter cętera tua scribēdi modestia atq; humanitas fuit mihi gratissima:
ut plane epistola tua tuę virtuti & firmissimis moribus conuenire videat. Vale.
& me ut facis ama. Florentię die octauo Aprilis. 1440.

Poggius florentinus Iacobo Foscaro. S.D.P.

Ciriacus noster Anconitanus Venetias venturus/ rogauit ut ad te aliquid scri-
berem: nullō em̄ modo sine meis litteris profecturū se dixit. Ego (quous nihil sit qd̄
ad p̄sens scribēdū videat) tamē ut satisfaciā tum Ciriaco/ tum megin te beniuo-
lentię d̄ipm nihil esse qd̄ occurreret scribēdū duxi. Sicuti mi Iacobe tecuz diutius q̄;
serat mea cōsuetudo. id accidit nō obliuione tui: sed tum occupationib; tum incu-
tia qua dā & tedio scribēdi. Sunt etiam senes/ q̄; lem tam me esse profiteor/ in rebo-
agēdis tar d̄iuculi. Gratis insuper casus quo te fortuna pculit: fratris scz amantib;
fui obitus/ me cōtinuit a scribēdo: ne vel consolando recrudesceret obductum

Excusat ali-
ud.

Silentii ex-
culat

iam tempe vulnus: aut nihil de ea re loquendo / cum esset gratissima / parū amoris ostenderē erga virum amantissimū mei. Sed hæc diligentia refarciri possunt: quāvis incipiā esse negligentissimus. Ego tuus sum, si quid est quod me velis scribere et sciam profecto / ut cognoscas Poggiū tibi de ditissimū. Cōmendo tibi Ciriacū dōctum & bonorū studiosum. Vale. & me ama. Ferrarię.

Poggii viro insigni Andreolo Iustiniano S.D.P.

In Frācisū
Pistoriēse.

Non respondi antea litteris tuis: neque tibi grās egi pro muneribus quę ad me misisti: propterea quod Franciscus pistoriensis qui ea detulit: adeo suis mendacijs / quę plura sunt verbis mihi stomachū cōmouit: ut nō possem quieto esse animo ad respōdendū / p̄sertim cum de eo mihi scribendū esset / qui longe abest a boni viri moribus / qualem eum esse existimabā. Itaque compressi calamū quo ad refrigeret ināgnatio quā erga eum cōcepi. Sed ne nunc quidem cōtinere manū potui / quin paululum quærar leuitatē hoīs (ut verbis leuionibus utar) ac vanitatē. Nam cum is olim in primo suo ad Græciā accessu / multa mihi scripsisset / maria ut ait & montes pollicitus: cum signa plura ad me se delaturū promississet tua: itaque pariter opa adinuerat: non solum postea non attulit ad me / quę totiens suis lris p̄dicaret quęcūque tu ei tradideras mihi deferenda: sed cū Sufretus quidā rhodius ei cōsignasset tria capita marmorea / & signū integrū duorū fere cubitorū: quę Franciscus se ad me allaturū promissit: capita quidam dedit / signo autē me fraudauit: afferens id sibi infirmo corpore et nauī esse sublatū. In quo ut cōiicio / manifeste mētus fuit. Neque enim marmoris sculpti Cathalani cupidi sunt: sed aurū / & serutorū quibus ad remigiū utant. Capita vero illa quę mihi tradi volebas: nō Cathalani vi aut ferro subriperūt / sed Florentiā sunt cōportata: quę ille quibus voluit donauit. Quę cū ego moleste ferentū promissionibus suis credens: cum in Græciā rediturus esset: cupiebā enim p̄sentem iniuriā futuro bñficio cōpensari: nihil de ea re ad te scripsi. Adde quod cū ille secū detulisset quidam capita imp̄ssa in cera / aptissima ad obsignandū / lras idque se tuo mōdo dato fecisse testaret: ut aliquid elicere quod ad me destinare cupiebas: nō modo signū non attulit / cū illū multis ad id v̄bis hortatus essem: sed alia insup̄ / p̄missione eius sit. Prime lre quę ad me scripsisti / capite quodā satis venusto erant obsignatę: quę ille noīe tuo mihi p̄misit: cū ille nunc in aduētū suo (nouissime enim lre alio capite signatę erant) nihil secū tulisset. Dixit item te secundū signū mihi si id cuperē traditurū: quod idem etiā alteri p̄misit. Capita v̄o quę ad me per eum misisti / curauit ut Cosmo traderent: mihi simul / as / se egretere quod in manus alterius detentissent. Cosmo vero qui hic est / dixit se illis grās agere quod illa accipere dignatus esset: & simul illi quoque signū quo eplam obsignasti / quod est Traiani caput: se daturū opam dixit ut sibi traderet. Itaque vides quāta hoīs huius sit fallacia / quāta v̄bositā: quāta v̄bonū officina. Scio ego: neque hoc exprobrādi causā dico: quantum mihi Franciscus debeat. Scio quę mea fuerint in illū officia: taceo beniuolentiā / charitatē / amorē / quo illi ut virum bonū cōplectebat: ut paulū ista absterere hoīem debuissent / ne me toties fallendo deciperet. At illū non solū prioris errati non poenituit / sed illud maiore fraude cumulauit. Reddidit tū nūmisma aureū: cultellos: & itē munuscula quę p̄clarissima femina uxor tua / ad meā uxore destinauit: quę fuerūt ambobus gratissima. Pro his ago tibi lris grās: quāquidem re ipsa non possum. Dona tua Pōntifici meo in medio sunt reddita: quę ille grato animo cepit. Dispensatōem pro filia tua nubenda ego solus procuravi: feci: ut satisfacerem aliq̄ ex parte meritis in me tuis / pro ea vero nihil expensum est. Reliquorū vero quę querebas / curā Francisco reliqui: ut ea procuret apud eos quos plures quę me fecit. Sed nisi cito desicam / reddam ei bñficiū cumulatū. Hęc quę scripsi vera esse sicut euangeliū puta. nulla in re mendior. Scripta sunt ex ipius ore v̄itatis. Si quę deinceps a me velis: aut si quid amplius ad me mittere volueris: nulla in re utaris opa / aut intercessione Francisci: qui em̄ p̄sentem decet

Cōmissorū
expeditōez
significat.

pere nō est veritus: multo audacius fraudare absentē nō formidabit. Sum tecū de
eo pro suis opibus parcellime locutus. Hæc ad te scripsi manu festina. Saluta legiſ
ſimam mulierē uxore tuam / & ſimul filiā / meis & uxoris mee verbis. Ego mi An
dreole tuus ſum. Vellem tecū aliqd rerū meas; p̄cipare: ſed cū trada neſcio. Scri
bas mihi ad quē lanuē ea mittere poſſim / qui illa curet ad te deferenda. Vale, &
me ama. Vellē ego ſignū aliqd aptū ad ſignandū litteras: ſi qd habes ſupfluū uſui
tuo / qd qdem egregiū ſit: rogo per amicitia nram / ut ullum mihi elargiri digneris.
aliq in re alia munus recognoſam. Ferrarię die. xv. menſis Maij.

Poggius Leonardo Aretino. S.D.P.

Oblatus eſt mihi mi Leonarde / inſulſi ac ridiculi homis / tibi vero hotiſſimi C. A.
epiſta qdam ſcripta ad te quã ſtultus ille ac mente inops ceſaream appellat. Eam cū
legiſſem / neſcio niſi ne / a stomacho maiore cōmotus ſim: vidēs & veſaniã hois /
v̄boſam loquacitatē / & impudenciã ſcribendi. Riſi qdem primo nō mediocriter: In cuiusdã
hoiem leuem / inſulſum atq; incōſtantē / tam v̄boſam cōgerem a deo inepte cōglu
tinaſſe: ut quid dicat / neq; qui ſcripſit ſciat / neq; qui legant: niſi diuinare velint / que
ant legere aut intelligere. Græca p̄ſima latinis mixta / v̄ba inepta / latinitas mala / cō
ſtructio incōcinna / ſenſus nullus: ut vera reſponſa Phœbi ſubobſcura / aut dicta
ſphingis eſſe videant: que p̄ter Sibyllam intelligit nemo. Indignatus ſum v̄o par
luri: qd ſtultus ille quē nunq; ne v̄bo qdem offendi: petulant ac p̄terue in me im
petū faciat: ſcripſiſſe me inſane & temerarie dicens: qd Scipionē in qdam diſputatis
one inter me & Guariniū nup habita / p̄tulim Ceſari. Rōnem vero nullã aſſert
ſiue ſententię neq; Ceſarem ipm laudat / ſed ſolummodo putat ſummū eſſe ſacri legiū
contra Ceſarē loqui. Idq; pro rōe ducit: qd ſecū ſentire ait quosdã hoies inauditōs /
obſcurōs: qui viuant ne / an mortui ſint / Apollo eſſet delphicus cōſulendus. Sed cū
totã fabellã odioſam atq; ineptã uno ſpū decuriſſem: depoſito ſtomacho / animū
meū ad riſum cōuertit: cōſiderans quot mōſtra hoim ſint / & quanta ſtulticia verſe
in tems: ut iam alter Hercules eſſet ab inferis excitã dus ad p̄domanda hæc pro di
gia q non v̄bis opprimēda ſunt: ſed claua & ſuſtibus caſtiganda. Sciebam C. ho
mine eſſe loq̄cem / ſolidū / v̄boſum / & tanq; moleſtã cicadã a tribus hoim p̄ſtrepē
tem. Sciebam eum indoctū / dicacem / & veluti ſcurram quendã inſeſtū / vagum / atq;
inſtabile / tanq; Scythiam nullã habentē neq; animi / neq; corpis quietē: qui in latino
ſermone ſepiſſime ut puerulus labit: nulla in re doctus / p̄terq; inani v̄boſe iactan
tã & ſono. Sed tñ non credebã a deo progreſſurã dementiã ſuam: ut etiã in me vel
let incurſare. Eſt proſecto maximus oim morbus ſtulticia: qua qui laborat / parū
diſtata a beluis. Quis unq; opinatus eſſet hunc barbatū ſatyriū bellū mihi ſine cauſa
ſa indictuſe / pro Ceſaris mortui cauſa: q ne ſe viuū qdem tueri pōt ſamelictus mēs
dicat / & eſſe alieno viuēs: At qui hūc ſi Ceſar viuere / pro eius ſtulticia veluti abie
ctum ſerui ad beſtias deputaret. Vir doctiſſimus Guariniſ n̄ / cū cōtra me cām
Ceſaris ſuſcepit: aliq; verborū moderatōe uſus eſt. At v̄o hic muſca importunior /
moleſtior culice / indoctus / inſulſus loq̄s: inſanū me / demētē / temerariū exiſtimat
q; v̄ideo ſentire cōtra inſtitutorē ut ait monarchię: quã neceſſariã putat ad regi
men gentiū: laudans Impatores / & rem p. Romanorū vitupans. Quid hūc aſino
in deas bipedali tardo atq; incōpoſito / nato ad ſeruitutē: qui eſſet non v̄bis / ſed ba
tilis cōtendendus. At hic me quondã amicū ſibi fuiſſe dicit: ac ſi maxia a me ſit inſu
ria aſſe cūſ q; cōtra Ceſarē ſcripſerim pro laude Scipionis. Sed dii boni q; ridicule
ſuam hanc cōtexuit loq̄citateſ. Fingit ſomniaſſe ſe redeuntē e Græcia: ex qua leui
tatem & inſaniã aſportauit: atq; in ſomnis aſtitit ſibi muſas neſcio q̄s / ac contra
me pro Ceſare locutas. Deinde miſſum ad ſe ab Ioue Mercuriū / qui Ceſarē tuere
tū: & fuiſſe illū eloquentē / prudentē / humanū: & multa p̄terea doceret de his que
olim a me ſcripta erant. Verbū nullū: tota cōſtitio ridicula & ſomnijs C. digna. qui

In cuiusdã
inſulſaſ ep̄i
ſtolam.

Inſulſaſ ep̄iſta

Ridicula re
preſſio ſtul
ticię.

hæc nocte paulum quid plus bibisset / ipse in cœlum ad Iouem ipm̄ aduolasset: nō Mercuriū stulticię sive finxisset nunciū. Sed errauit aspectu paulū homo uelanus graui oppōssus somno. Quas em̄ musas putauit / corniculę & ranę exiterūt: quarę alterę coaxantē illius loquacitatē / alterę mentis vertiginē representabant. Nam qđ stulto illi cōmune cum musis: qui nihil nisi garrire nouit impitissimus oim̄ qui uiuant: Orpheum se aut musę extimauit / ad quē musarū chorus tanq̄ ad Atacę suum proficiscerent. Iouē p̄terea minus odiosum: cui magne cure essent fanatici hoīs somnia. Recte tamē per somnū musas secū locutas simulat. Si em̄ ad hoīem uigilantē uerba fecissent: aliquid forsā ab eis discere potuisset. Nunc cum uisū h̄ terarū sciat: cum sit oim̄ quos norim stultissimus: quicqđ nouit / cum p̄sum id existat / rectissime somnū id testat. Et ne hoīes fraudet homo liberalis / ipse etiā hoc litteris mandauit. Nunq̄ quicq̄ uerius aut scribere / aut loqui potuit. C. q̄ se somnariare cum scribit / aut loquit. Quę cum uere somnariare uerba & C. digna: indignissima sunt quibus respondeat. Hęc uero post risum ad retundendam illius pantaliam ad te scripsit: ut tu quoq̄ rideas / si epistolam quam circūferre ad ostentationem cepit / ad te destinauit. Vale. Ferrarię pridie Kalen. Aprilis.

Poggius Ioanni Spelmibergē. S.D.P.

Confusus dudum non eloquētia / quę nulla in me est: sed tua humanitate atq; in me beniuolentia: mihi ad te disputatōem habitam nup̄ a me cum Guarino nostro sup̄ Scipionis Cęsarisc̄ p̄stantia: quā tibi placuisse summe est mihi uoluptati. Sed uide ne tuus amor fallat iudiciū quod fers de rebus meis. Vereor ne tua affectio erga me amplius sentire te cogat / q̄ ueritas patiat: gaudeo tñ si qua in re familiarior rem tibi. Neq; est opus ut te excuses tarditatis in scribendo. Semp̄ sit cito / quod sit bene: neq; uero eiusmōi res erat ut festinatōnem postularet. Ep̄la tua hodie mihi fuit reddita: & is qui attulit se postridie recessurū affirmauit. Rogauit tamē ut rediret: nam si quid esset oij me promisi tuis lris responsurū. Sumpto itaq; calamo manā festina hæc ad te exarauit / ne rediret uacrus. Ap̄ ad te scribam pluribus. Si amplius tempus fuisset: fecissem transferri aliquas ep̄las / quas spero tibi non inuicem das fore. Sed si quis denuo ad nos ueniat: facito ut mecū loquat: parabo interitū aliqua quę ad te deferant. Vale. Ferrarię. ij. Maij.

Poggius florentinus Guarino suo S.D.P.

Hodie accepi a te lras / & simul a doctissimo viro Ioanni Spelmibergē. cui res spondi paucis uerbis: qm̄ pluribus scribendū tempus non dabat: cum is qui attulit litteras / diceret se in postolterum diem discessurū. Itaq; & tecum ero breuior q̄ uellem. Fecisti rem mihi gratissimā qui reddidisti libellū meū Ioanni. Q. uero postis causa fuit cur tardius traderet: parendū fuit tempis iniquitati. Neq; tamen in hac tarditate aliqua iactura facta est: quare nulla opus est excusatione. Q. scribis esse nōnullos mihi amicos viros graues ingenio & doctrina p̄stātes: est mihi etiā atq; etiā summe gratū. uellem ut id meis meritis tribui posset. Sed totum proficiscit ab eonū beniuolentia / qui mea pluris faciunt q̄ sit equū. Gaudeo tamē quę cuncq; eius rei causa sit: me diligi a multis. cum nihil sit in hac uita p̄stantius q̄ id age reut multorū beniuolētia dignus esse uidearis. qđ egregie uirtutis signū esse conseruit. Sed q̄ uis nulla in me uirtus existat: letor tñ habere aliquam de me uirtutis opinionē cum id & ad laudem cōferat: & sit ueluti incitamentū / ut tales conemur eua dere / quales esse existimamur. Sed hæc haftenus. Scripsi hæc manu festina / ut potius pauca scriberē q̄ nihil. Vale mi suauissime Guarine. Ferrarię. ij. Maij.

Philippus Maria Dux Mediolanus / eruditissimo viro amico nostro dilectissimo Poggio cui Florentiū. secretario apostolico S.D.P.

Ex quorundā nostrorū relatione fidelit̄um intelleximus eruditissime vir/amicē
 noster dilectissime: se penumero te q̄stum extitisse: Florentinos ciues a nōntillis
 impudenti quadā & fatiis proterua appellatione cecos diceamq; probauissimis
 & optimis viris falso inscripti nomis infamā/a nullo melius q̄a dignitate nostra
 posse deleri. De qua laudabili profecto assertionē & voluntatē tua non mediocrē
 voluntatē leticiamq; suscepimus: cum nihil a te nisi sincera & recta rōne/ nisi pruz
 dēi/ maturorūq; consilio credamus iudicari. Et profecto ea digna sapiētia & virtus
 te tua extimatio videt esse: que nō minus dignitatē nostrē pro mutua inter nos be
 nivolentia/ q̄ cuius illorū claritate videat cōsūlere. Quid em laudabilius / quid hos
 nestius: q̄ nos potissimū impendere opam/ ex qua optimorū omniū/ & in pri
 mis amicorū nostrorū fama reuifescat: Quid etiam iniquius: q̄ eos falsis inquinare
 numonibus/ quorū fides/pietas/integritas omni deniq; in re prudētia spectata est:
 Tuam igitur erga illam hē... mā ciuitatē/singulareq; cōduēs tuos charitatē/
 nec minus extimatiōnem dignitatis nostrē cōmendamus: laudamus: admiramur:
 & ita nos aniatos in futurū pollicemur/ ut quotidie magis hoc animo nostro pon
 deremus. Ceterum ut ad rem sp̄am accedamus: nō immerito nobiscum soles indi
 gnantantā apud illos vanitatis valuisse opiniōnē: ut Florentinos ciues nō nostra
 solum/ sed cunctorū ferme sentētia doctissimos / cecos aut sint appellare. Q̄ q̄ id
 ex inuidia quādam magis q̄ ulla aut ratione/ aut veritate putemus contigisse: ut
 clarissimis viris tanopere nōnulli conent̄ illudere. Quis enim a deo omniū rerum
 ignarus queat repiri: qui cum vrbis illius pulchritudinē/ ornatum intueat: tum
 quāto moderationē/ prudentiamq; intelligat: eos cecos arbitret/ a quibus singu
 la tanta ratione ac diligentia regi soleant: ac non potius seipm̄ non oculis modo/
 sed ingenio captum sentiat. Nos enim qui nulla affectione/ nulla inuidia aut ma
 livolentia ad iudicandū adducimur: tantum abest ut eos cecos arbitremur/ ut oim̄
 prudētissimos & oculatissimos potius esse fateamur. Nam ut paulo altius sermos
 nem repetamus: quæ nam urbs memoria nostra quibit̄ repeniri: quæ prosperis in
 rebus equitatem ac moderationem / in aduersis fortitudinem Florentino popu
 lo parem visa sit prestitisse. Non enim priuatim dumtaxat huic vel illi ciuitati be
 neficia contulit: sed uniuersē simul Italię tranquillitatem/ ac pacem impendere co
 natus est. Cuius rei cum multa ac præclara extent monumenta: illud vel in primis
 admiratiōe videtur esse dignum. Quippe cum maxima & gratissima bella cu m
 maioribus nostris gessisset hic populus: a deo aduersus omniū vires indefessus se
 pugilem pro libertate sua præstitit/ ut cunctorū bellorū semp̄ idem finis illi fuerit:
 ita Italię pax/ & securā tranquillitas: nec unq; cum sociorū suorum iniuria impe
 rium studuerit perire. Quia in re tanta ab illo humanitas pietasq; erga me pupil
 lum adhuc/ & scutum nostram malivolorum quorundam suggestione rurentem
 ostensa & obseruata est: ut diuini illius beneficij memoriam / nulla ex animo no
 stro exceptura sit oblitio. At vero proximo bello / quod a nobis pro gloria & dis
 gnitate solum cum Florentino populo gestum: quanta ab illo diligentia/ auctoris
 tate/ consilio/ providentiā conatibus nostris occursum fuerit euentus docuit:
 hæc unica urbs quasi iure quodam gentium libertatem vindicasse: nec ulla aut
 inimicitia/ aut malivolentia/ sed pro gloria nobiscum putetur contendisse. Nempe
 pesi uniuersuiusq; officium est patriam tueri / & libertatem propriam defendere:
 quis Florentios ciues accuset aut odio dignos censeat: qui ita se ad rei publicæ tute
 lam contulerunt/ ita in hostes fuerunt animati: ut nihil impie/ nihil auare/ nihil cō
 tumeliose credant̄ egisse. Sed totis Italię suorūq; fortunis pensatis/ odia semp̄
 cū armis posuere: nec secus prisce ac romane p̄bitatis vestigia imitati/ a q̄ origine
 dixisse referunt. Illius claritatē videant̄ amulasse. Hæc nobis profecto non cæci
 ac hebetis/ sed vigilantissimi prudētissimiq; consilij vident̄ esse signa. Sigdem opti

Florentinos
non cecos
esse.

Florentino
rum laus.

marū rerū notione non vulgi opinione / sed cōsilio / prudentia / auctē metimur. Ita vero nō minore laude putamus celebranda / q̄ domi & in pace v̄sa in rep. magno in honore semp̄ fuere. Semp̄ em̄ in illa cōsiliū grauitas fuit / integritas / cōtinentia / minima alieni ambitio / sui diligens custodia / amicorū charitas / profugiū oīmbō norum / tum artū liberaliū studia / talis deniq; moderatio / ut nihil potius q̄ Italiae pacē dare / afflictos tueri / sup̄bos cohibere / & fidem oīni auro utilitatiq; anteliter / sanctissimus senatus vester putet cogitasse. Quid de religionis cura & cōplere oronatis referam? in q̄bus a deo urbs v̄sa credit excellere / ut cum nōnullē Italiae urbes una aut alia in re habeant p̄clare / haec sola maxime non inferiores tm̄ / sed habere quodāmodo censeant esse. Hęc autē cum oīmbus nota sint / ad extēsiā vestre ciuitatis ita dē nō putamus reticenda / q̄ q̄ multa a nobis breuitatis causa cōsilio omīssa sint. Sed hęc ip̄a recensere visum est / ut oībus plane notū fiat nō carcos / sed oculatissimos (ut p̄diximus) hmōi fore diues. Non p̄sentia solū / sed p̄terita ac futura cōsiderari solent / & qui ex oībus quę ad tranquillitatē ac pacem popule cōducant nouerint eligere. Tales igit̄ nos viros nō amabimus / nō amplectemur / nō in delicijs sumus habituri / nō supra oīm ingenia videre cōsuebitur. Nos qui dem illos ut dignū est / oīni cura / diligentia / amore p̄sequemur / quantoq; maior ob gloriā cōtentio belli nobis cum illis fuit / tanto beniuolētię charitas obstrictior / & fides indissolublior semp̄ erit / ut nihil tam magnū aut arduū excogitari queat / q̄ ad eorū fraternitate & beniuolētiā amplius possit auertere. curq; antiquior apud nos v̄tutis honos sit / q̄ Imperij aut diuitiarū ulla cupiditas. Quā obrem eruditissime vir nihil est qd̄ hmōi rumores magnificas / aut quidpiā insipientū voces ad laudem aut vitup̄atiōem exstimes cōferre. Ea demū vera laus est / quę a laudato viro proficisci solet. Vnica clemētię & virtutū operatio laudē promeret. Verba autē si nihil amplius q̄ bonorū calumniā p̄ se ferant / cōtemnenda ac nullius momenti habenda sunt. Nos autē oīni cura diligentiaq; p̄stābimus / ut utam istam de nobis extimatōem q̄ gratissimā nostre dignitati fuisse intelligas / nec minus cōciuiū tuorū amicitia ac fraternitatē amplectētes / totis viribus augemus / ut eorū bene facta in lucē prodeāt. Ad quosq; qd̄ nō laudē solū / sed utilitatē ac p̄cedentem status / rerūq; suarū / p̄sonā / opes / facultates deniq; (quo nihil antiquius nobis est) incōcussam fidem pollicemur / & oīa ip̄is grata offerimus leto corde / dispositi quacūq; facere ex q̄bus honos decusq; succedat florētissimę urbi vestre / cuius solū ac foelicem exoptamus libertatē. Vale amice noster dilectissime. Ex castro nostro Portetenis quinto Kalē. Augusti. 1438.

Laus vera

Illustrissimo Principi dno Philippo Marię
Anglo duci Mediolan. Poggii S.D.P.

Nisi vereretur adulatoris nomen / a quo sp̄ abhorruerit / p̄clarissime ac p̄stantissime Princeps / laudare plurib; v̄bis egregiā tuam p̄fecto q̄ meū uteris in scribēdo humanitatē. Quid em̄ humanius / qd̄ benignius fieri aut excogitari potuit / q̄ tantū ac talem principē / seculi n̄ri p̄cipuū lumē ac decus / in quo p̄sca illa v̄tus ac probitas Italorū relucet / ultro scribere ad virum pusillū / ignotum sibi / nullis p̄sertim litteris prouocātū. Equidem tanto magis hęc tua humanitas atq; animi equitas extollenda est / quanto eam excellentiori in dignitate collocatā videmus. Sunt qui humiliori in loco cōstituti / etiā cōpellati litteris scriptores / cōtemnūt ac scribere inferioribus dedignant. At vero tua p̄stans virtus & excellens quedam animi magnitudo verbis solū meis admonita / tantū mihi scribere dignata est / ut ip̄is litteris me collaudare / p̄riam laudibus extollere / & suam erga illius statū & comoda egregiam mentis affectionem scriptis notam esse voluerit oīmbus / ad ostendendum / si quis secus sentire videret / q̄ sincerus sit erga nos animus tuus / q̄ promptus ac firmus ad mutuā beniuolentiā atq; amicitia conferendam. Quod eo multū

Gratulat
Principis hu
manitati.

fuit iocūdius legere/quo plus fidei/roboris atq; auctoris scripta q̄ verba solēt hoīb; aſſere. Gratū extitit mihi: laudari abs te Principe omī laude ornatissimo: cuius ius dicitū apud oēs magnū pondus habet. Sed illud mīto mihi gratius atq; acceptius fuit: cuius vic; quē ad meā rem p. oñ disti. Nam cū exq̄ſitis v̄bis Florentiā urbem a deo gratū copioſeq; laudaueris/ut nihil fere amplius ab hoīe amic; illimo dici potuisset: maximū erga eam videris beniuolentię testimoniū prae te ferre. Adde q̄ non solū laudes nr̄as p̄ſequeris elegantissime: sed etiam tuū in nos amorē profiteſ ris: utiq; nos velut propria in causa ab eorū vulgo/qui cecos appellant Florentinos. Hoc mihi maximū p̄ſtat ac p̄cipuam voluptatē: quāquidē has lras existimo ad me mīſiſſas tanq̄ certissimi pignus amoris erga nos tuū. Non em̄ ad aduſandū/ (quid em̄ minus egregiū Principem decet: aut quē in viſo adulationis inesse utiſ lras?) a te referri ista iudicō: sed ad demōstrandū quis sit tuus animus in populū Florentinū. Necq; em̄ tam ornate/tam copioſe ſolemus laudare atq; extollere v̄bis eos/a quoq; utilitate et comodis mēs nr̄a est alienior. Itaq; ea vere & ex aīo a te scripta esse cōſido: & qd̄ lris polliceris/īpo ope cōprobaturū. Fuit olim inter maiores nos & Florentinos ciues p̄ſima de gloria & dignitate cōtentio: quos inter nō odio aut crudelitate certatū extitit/ sed de p̄ſtātia & laude dimicatū. Factū est id palam post obitū excellentissimi atq; omī laude dignissimi Principis p̄ſis tui: cum ruente ad bellū & ſeipſam ſeuto Martē cōſiciente Lombardia/Florentini ſemota bellorū cura/paci & ocio dōſulit: terūt. Et cum ad delēdū Imperiū p̄clari tui generis & ſanguinis ſapienter inuiterēt: tamē quia nullis odijs / sed pro libertate tm̄ ſua cum patre tuo cōcertauerant: ſecuri rerū ſuarū/quietere ab armis: ſatis ſibi eſſe factum arbitramur: ſi p̄cul a belli ſuſpitione libertate ſua potirent. In te autē nedū odium uliū non oſtenderūt: sed etiam antiquos diſcordias fructes vera pace & federe exciſ dere voluerūt. Bello q̄dem quo lanueſes ſubegit: ut ipſe ſuis/ nulla conditione impelli potuiſſe Florentinos/ ut tuis aduerſarijs opem ferrent: quos multi ad impediendā tuā victoriā hortarent: p̄ſes vero id eſſe utile indicaret: tanta erat nobis ſeruandū ſe deris & pacis potiūde cupido. Itaq; ipſis ut aiunt manibus cōprehendere potes: nihil aliud reſpicere/ nihil aliud referre nr̄as cogitationes q̄ pacem ac libertatis tutelam. Eſt em̄ ſerme rerum oīm publicarū raro quēq; bello laceſſere: pro uocare ut plurimū & vi coactē ad arma deſcendūt. Nam cum res p. multoſq; arbitrio gubernet: multitudo aut quietem appetat & tranquillitatē: impulſa & neceſſitate potiū q̄ volūtate bella ſuſcipit: & aut pro ulcēdīs hoſtibus/ aut iniuriā propulſanda. Sed accidit fatalis q̄dem motus tempm/ ut arbitror: & maioris cuiuſdā Principis culpa: qui p̄ nr̄as calamitates ſuam potentiā augeri cupiebat: quo nō de tuis aut nr̄is opib;/ sed de fide & dignitate certabat. & cum utiq; pacem optaret: in eius quē dixi opa bellū pro pace formidantis/ concordia ab utroq; appetitā diutius impediuit. Secuti ſunt deinceps varij diſſenſionū fluctus inter nos: quib; tum omnibus ſatis aperte perſpicere licuit: nullo tui odio / aut maliuolentiā pugnaſſe te cum dudū Florentinos: sed totandē ſolum cauſa libertatis: cuius poſſeſſionē omī ope defendendā ſemp viri doctiſſimi cenſuerūt. Q. ſi quibus chara & dulcis eſſe libertas debet/ Florentino certe p̄p̄lo decet eſſe gratiſſima: apud quos (obloquā tur maliuoli atq; inuidi quātum libet) eſt ſolida veraq; libertas. Non em̄ unus/ aut alter impatnon optimatū aut nobiliū ſactus regnat/ sed p̄p̄s equo iure accitus ad minima ciuitatis. Quo ſit: ut ſummi/ infimi/ nobiles/ ignobiles/ diuites/ egeni cōmuni ſtudio cōſpirent in cam libertatis: proq; ea cōſeruanda nullos eſurgāt ſumptus/ nullos labores/ nulla diſcrimina reformident. Nihil deniq; tam durū atq; arduum videat/ quod non ſubeundū dicāt: ut gaudeant accepta a patribus libertatis hereditate. Oibus qui modo ciuis nomen tueri poſſunt idem impetus eſt/ idem ardor: ut ſalutem patrię defendāt. Cuius incolumitatē optare/ cōmoda appetere/ picula ſuo.

Res p. oīs
 paci intēta,

P̄ſis d̄ſens

Florentia p
stantissima.

Pacis affe
ctio.

amottere & diuino & hūano iure hoīes cogunt. Huius ppugnatores oīm sermōe celebrant oppugnatores; nec oīm gentiū memoria damnauit. At qui certus sum te olim nobiscū non ad libertatē delendā / sed pro tuendo honore & dignitate ut scribis cōtendisse. Nam si quis ea esset imanitate / ut laudem sibi q̄reret ex nostra oppōsitione: viam verē laudis ignoraret / viuis odio mortaliū oīm / & mortuis ex creatione dignissimus. Quis em non oīm saeculorū obliuione damnāus esset: qui gentis Aethruscē decus / magnū Italiē splendorē / hanc v̄tutis æmulam libertatem appeteret extinguere. Laudat bello ac pace v̄tus Aethruscē atq; amplitudo om̄ibus tum græcis / tum latinis: emanauit tū eius nomē & gloria ob res magnifice gestas etiā ad exteras nationes. Sed ab eorū gestis & virtute nequaquā Florentia uel la ex parte degenerauere: quin potius partā a suis maioribus nobilitatē & laudē pro viribus auxerūt. Sunt in Italia plurimē p̄clarissimī atq; magnificē: sed nulla videt nobis neq; acumine ingenij / neq; doctrina / neq; sapientiē studijs / neq; citū prudentia / neq; moribus / neq; ullo v̄tutis genere p̄ferenda. Nam si quē v̄tutē / ob humanitatis studijs / vel oīm disciplinarū doctrina / vel agendorū prudentia / vel fide / vel pietate in Italia claruerunt: p̄cipuū inter eos locum (pace ceterarū dixerim) sibi vindicant Florentini. Hæc om̄ia accepta referimus a sola libertate: cuius diuina possessio ingenia nostra ad v̄tutis cultū erexit atq; excitauit. Quanta igitur leticia / quanta cōsolatione / quanta mentis alacritate me affectū tuis lris putas: cū ipso oculis cernere videar / singularē quā ad statum nostrē patrie geris affectionē: cum te Florentinos oīm diligentia & amore ut dignū est profecuturū scribas: cum pro nostra utilitate & status protectione opes / facultates / personā insup pollicearis: ut sit nihil futurū (ut verbis utar tuis) quod tuū animū a nostra fraternitate & beniuolentia possit auertere: quæ talia sunt / ut vota mea tuis verbis exupari quodāmodo videant. Adeo igitur cōsolor verbis istis: tantū tuę oblationes mihi fiducia p̄hibent: ut procul dubio sperem nos tua opa in diuturna qd' solū cupimus pace quieturos. Etem si multa ad beniuolentiā / dissensio ad concordia / dissidia ad virtutē bellum ad pacem cōuersa mihi p̄sudent: nihil tam posse emergere qd' immutare queat tuam sanctissimā voluntatē. Qua in re dabitur a nobis diligentia & sollicitudo: ut tibi & reliquis innotescat nostrū seruandę pacis desiderū. Hanc qdem bello semp priorem duximus: dūmodo procul ab insidijs esse videret. Loquor hoc apud te liberius: inuitatus tua in scribendo humanitate: atq; eo in his versor libentius / quo eloquētius a te laudari video Florentinos ob defensam ab eis hæcenus libertatē. At vero cere existimo / sancte & oīm cum fide ac pietate te quę scribis esse citurū p̄inde atq; a te dicunt. Etem si boni Principis atq; oīm laude cumulati / cuiuslem te esse volumus / esse sapiētes putant: bñficia & placabilitate honorē & gloriā q̄rere: si malle diligī q̄ timeri: si potentia a Deo cōcessam ad hoīm salutē non ad p̄nticiem vertere: si odia ad charitatē / hostes ad amicitia flectere: quemadmodū tu ipse paulo ante p̄claro exēplo docuisti: si getem & ocīū tumultū anteferre: certissimū eqdem te Principem oīm qui viuunt sapientissimū / exquisita ope atq; opere enixurū: ut pax diuturna inter nos vigeat: ut nulla tuorū culpa nouarū discordiarū aut belli suspiciōnū causę exortant: ut aliqñ a diutinis bellis quibus iam diutius equū erat Italia cōq̄sata est / cōquiescamus: ut ocio & tranquillitate / q̄ semp appetere p̄fessus es / per opus tuę prudentiē potiamur: ut iactis amicitie int nos fundamētis molem supēdifices inuiolabile atq; incōcussam. Nos q̄ppe oblata oīm sumptis / cura / mente / cōsilia / aim defleximus ad fruendā pacē: nihil aliud q̄retes / nihil aliud petētes nisi qd' bonorū ciuū esse debet: ut in libertate nra cū ocio & in dignitate viuamus. Eandem mentem cum tibi quoq; inesse assueres: cōpotes voti nos tua reddet prudentia: ut pace mutua cōmunibus incrementis reuiuiscant.

halorū vires & ad priorem gl'iam reuertant. Quāvis autē minime necessariū videatur hortari tuam excellentiam ad eum vitæ cursum/ad quē te video tuā sponte adeo accensum ut hortatore non egeas: tamē charitate patrię ac pacis cupiditate motus/te hortor / rogo:& per eam fidem quam mihi tua verba præstant obsecro atq; obtestor: ut pacis animum sumens / eam ciuitatem quæ tecum olim omnem inimicum animum deposuit: quæ tibi aliquando fauiri: quæ cum tibi sanctissimum sedus quondā fuit: quam nuncq; voluntarie tecum pugnare reperisti: ornata/auratam/atq; amplificatam tua indulgentia velis: ut eos qui fidem patrię seruant/speres tuis quoq; rebus futuros esse fideles: utq; illos qui nihil tuorum appetūt/ quin potius libertate salua præclarū te atq; amplissimū cupiūt: cōcupita pace/desiderata quiete/exoptato odo frui gaudeas. Quę cum egeris: acturū vero cōfido: eam quę p'daris principibus scimus famā & gloriā adipisceris / firmā quidem & nullis sæculis defuturā. Ego/tu modo voluntatē meam cōfirma/ tuorū operū & laudis preconem quendā me futurū profiteor. Et quāvis parū ingenio valeam/ minus v'olo eloquātiā doctioribus atq; eloquētiōribz scribendi occasione præstabo. Vale Princeps inclyte. & me in tuorū numerū ascribe. In terra noua Die. xv. Decēbris.

Poggius florentinus Cosmo de Medicis S.D.P.

Quāmi suauissime Cosme/te olim patrijs pulsū laribus absens lris sum cōsolatus: nunc quoq; cum sis decreto publico reuocatus in patriam/ p'senti tibi gratulari p'senti hac ep'la institui: ut mœroris p'teriti/ quo & ipse particeps fuit/ memoriā p'sentis gaudij modesta cōsoleatur. Et quide; necessitas dum cogit: vt qd' sermone agi nequibat/ scribendi officio assequi conaret: nunc non sponte mea cum te alloq; liceat/ decreui litteris profequi hanc nostram gratulatōem. Cum enī colloctio ad patricos puenire soleat: citiq; verba p'teruolet audientū aures: visum est mihi res cōtū: ut ad alios quoq; qui nostris insulis licet epl'is delectant/ huius cōgratulationis officij pueniret. Verum exquirēti mihi atq; animo versanti quo maxime modo mihi fati s'acerem in hoc munere suscepto: dubitatio quedam suborta est: & cahaud quāq; parua: quę nam præcipue res esset in qua tibi potissimum gratularer. Nam cum multa tibi intelligam uno tempore restituta: & ea quidem egregia / ex quibus homines summa afficiunt animi voluptate: illa tamen conditione existunt: vt in casus & fortunę arbitrio ac ditione sita esse videant: nullaq; in his solida ac firma possit inesse gratulatio. Domus enī/opes/dignitates/amplitudo/honores/summus in ciuitate locus quibus plurimi iudicent: sintq; ampla & præclara/homini p'sentem rem publicam gubernanti: tamē ut ab alijs conferunt/ ita possunt etiā auferri: ut si quis ob eam causam letari velit: etiam meditari ipm debeat mœrorem quoq; eiusmodi rebus posse coniungi: neq; in ipis diuturnā/ sed temporaneā quam admodum fragilem debere addici gratulatōem. Itaq; cū in earum rerum cōmémoratione quas populus florentinus una tibi restituit / longa possem versari orationes: ne& in his varias congratulandi rationes exquirere: maius tamen est quidem & certius quod querimus/ ex quo veram gratulandi materiam arbitror esse elicendam. Id enim es profecto in hoc tuo reditu consecutus/ quod nullus eorum ciuū quos p'nfca aetas aut nostra tempora tulerunt/ quos quidem similis tempestas iactauerit/ unq; fuerit adeptus. Nam cui eorū quos legitis/ au diuinas/ vidimus gloriari licet: se tanto omnīū ordinū consensu/ tanto ciuū plausu/ tanta singulorum leticia/ tanto cōmuni gaudio restitūtū. Nihil unq; ciuitas egit libentius: nullus unq; tam diligens cōmodi sui conferuator fuit/ q; tui reditus procurator. Nullus in sua dignitate retinenda studiosior fuit/ q; in tua restituenda. Vna mens atq; opinio erat omnīū ciuū: non tam tuam/ sed propriā cuiusq; in medio versari: proq; retinenda etiā aias ponēdas esse existimabāt. Lege siue grecos/ siue romanos libros: neminē sane repies (uno dūtaxat excepto M. T. Cicerōe) qui sit tibi hac lau-

Cōgratula-
toria super
reuocatōe;
in patriam.

Cosmi letā
restitutio.

Cicero resti-
tutus.

de compandis: ut tibi soli post multa saecula glorari licitū sit / id quod Cicero non potest
re solitum ferant: te Florētia: urbis humeris in p̄iam reportatū. Ea quidem sua
sponte te accessit: ea ad te reuocandū omnes suas vires effudit: ea declarauit se sal-
uam sine te esse non posse: cum maluerit cum suo discrimine tere dicit / quod diuinus
ferre desiderū tui. Hanc ergo ad reuocandū te cōmunem oēm affectionē / hanc ci-
uium erga te beniuolentiā / hunc plebis cōsensum / hoc ardens studiū populū / hanc
publicam tuā videndī cupiditatem: oibus honoribus / triumphis / imperijs ceteros
preferendā. Id ēm viri etiam persape flagitiosi assequuntur illa bonis artibus cō-
parant. Multi e nostris ciuibus & recentī & superiorū memoria exacti quondam
patria exiterē: quis simili gloria est reuersus: quis nō aut prius quā rediret diem su-
um obiit: aut non redijt post tempus p̄scriptum: vel summis p̄ciis & studio suo
rum / vel nulla maiori populī admiratione. Tu vnus cum vera de te loquor / &
fratrem quoque tuum Laurentiū p̄stantissimū virū appello / tu in quā unius post
hoīm memoriā nouo more / inulitato exemplo / vix anno exacto / cum decenij-
exiliū esset p̄finitū / reuocanti patrie es redditus: exoptatibus ciuibus / nullata-
dedita opera es restitutus. Ceteros s̄nilem casum perpeffos / multorum peccos
atque intercessiones foci patrijs reddiderūt. Te unum nullius precibus / sua sponte /
nil tale cogitantē ad se confouendū ciuitas reuocauit. Reliqui etiam si ciuitas resti-
tuta est: dignitate tū atque auctoritate p̄stina caruerūt: tua vero dignitas atque au-
ctoritas amplior est effecta. Alijs tempus statutū expectandi nō cessitate leges im-
posuerunt: tibi ante tempus ut adesses res publica impauit. Reliquorū absentiam
tulit equo animo ciuitas: tui absentis virtutē summo studio cōcupiuit: & ad te re-
gendū publicam mentem curaque cōuertit. Itaque cum hi essent in sup̄mo magister
tu quibus tua salus chara esset / rei vero p̄charissima: se ceteris bene de re publica
tuentibus duces ac signiferos ad publicam causam p̄buerunt. Quo facto omnes
qui existimabant tuam salutē cum cōmuni salute cōiunctam: sumptis amīs tam-
tandem susceperūt senatus nostri auctoritatem: effeceruntque / ut saluis rebus (quod

Describit q̄-
litatem res-
titutionis.

etiam videbat rei publicę utilitate tuto posse decerni) restituereris. Itaque in dicitur
populi concione / quanta alacritate Dijs boni / quanta exultatione / quanto gaudio
quanto studio etiam infirmorū cōcurfus est ad palaciū factus oīm aratum / orbis
num / nationū. Nemo non solū ciuem se / sed ne hoīem quidem arbitrabat / qui nō
huic cause interesset: qui nō manu / voce / vultus denique ac gestus significatione sa-
ueret. Existimabāt omnes non de tua / sed de publica salute agi: non de priuata uni-
us domo / sed de cōmuni oīm causa certari. Cogitabantque id quod certissimū erat
tū: si tu vnus cum fratre amantissimo in hanc urbem redisses: duas res optimas
ac salutare nobiscū / pacem vicique ocium redituras. Peregrini porro quid senti-
rent de tuis cōmodis significabant: cum inermes inter armatos gratulabundū viderent
farent: diemque illum natalem huic urbi dicerēt illuxisse. Recreata videbat uniuersa
sa ciuitas & sibi ipsi restituta: cum viri crearent qui summū rerum arbitriū obtine-
rent. Id ēm sperabat per eos futurū / quod ample post te vidimus consecutū. Nam
cum hi primū cōuenere: nihil sibi antiquius duxerunt / quā ut satiffacerent hoīm ex-
pectationi & desiderio: etque in illam urbem reducerent quā primū / quā tu semp̄ tua
quillam / pacatāque voluisses. Non solū aut reuocauit / quod ipm excellens & p̄clarum
fuit: sed etiam accū. nulationē reddiderūt auctem / amplitudinē / dignitatem. Glorifi-
cabatur vir p̄stantissimus M. Cicero se Italię humeris in urbem reportatū: at idem
querit̄ sapius / minime quā antea obtinebat sibi restituta: amplitudinē p̄stina /
auctem senatoriā / dignitatem cōsulare: & quem admodū Apellem p̄xillit. Vnde
nerē imp̄fecta: sic amicos suos elaborasse circa salutem capitis / reliquū vero coc-
p̄mulatora: ampliatūque vitę anterioris ornāmēta: neque hac ambitu imperata / aut

Apelles.

nerē imp̄fecta: sic amicos suos elaborasse circa salutem capitis / reliquū vero coc-
p̄mulatora: ampliatūque vitę anterioris ornāmēta: neque hac ambitu imperata / aut

diffiditate potentū / sed ultro cōsensū oīm in te delata tanq̄ in eum in quo ciuita-
tis vires nisi posse arbitrarē. Magna est hęc laus / summa gloria / præclarum ins-
dicium virtutis ac fidei excellens dignitas atq; omniū ceterarū p̄clarissima. Illa em̄
constans & vera dignitas / quæ ab uniuersis ultro offeri meritis & virtuti. Hoc est
unum in quo maxime sit tibi meo iudicio gratulandū / & tui redditus cupiditas ; quod tibi
tua excellētī dignitate & virtute testimonium / & tui redditus cupiditas ; quod tibi
quodāmodo fuisse optandū videtur: pelli e patria / ut tanto honore desideratus
atq; expeditus reuetereris: totq; iudicia publica tui redditus extarēt / quorū a dhuc ne
mīni meminimus cōtigisse. Nam pro te restituendo sumus magistratus in unam
sententiam cōuenit: pro te ciuitas arma sumpsit: pro te pplūs vocatus est ad con-
cionem & venit: pro te factum est plebiscitū illud de summo imperio creando: qđ
nō nisi in maximis ac difficilibus rebus tempibus fieri cōsuevit. Illa vero letanda ac
serme gestiens multitudo plebis quantā leticiam / quantā mentis iocunditatē pre-
selecebat: tum demū rem p̄ saluā fore / tum se liberos esse / tum fortunis suis uti-
tum pace atq; otio frui iudicabat posse / cum unus earum quesitor atq; auctor re-
uerētes. Itaq; tanta acclamatione decretū illud patrū cōprobauerūt / quantā nulla
alia in lege publica hoies meminissent. Et licet pars cōcionis vocem legem ferens
tis exaudire non possēt; neq; quid ab eo recitare intelligere; quia tamen sciebant
tua gratia aduocata esse concionem / acclamabant ac plaudēbant: non nisi rite ac
ordine fieri arbitrandes qđ ad rōnem tue incolumitatis p̄tineret. Quobrem cum
magna debeamus amicis / plura parentibus / maxima patrie / omnia Deo immortalī /
cuius nutu & grā fuit singula: eximia quędam atq; exquisita debes populo Flo-
rentino: cuius singularis erga te affectio atq; amor omnia quæ chara nobis esse fos-
lent / tibi una hora summa cum laude & cōmendatione restituit. Præclarū est reddi-
re in priam p̄darius cum honore, locundū est reddi suis: iocundius cum amplius
dine & dignitate. Charū est diligi a ciuibus: charius expecti atq; euocari. Præstans
postulanā a magistratū p̄stantius a pplō uniuerso. Hęc nota continent omī ex parte
cōsummatam laudem: hęc sunt exp̄ssa vestigia p̄fectę dignitatis: hęc digna ytu-
tis tue testimonia: quę a deo ampla sunt / ut ne quēdā homini putem phas esse plu-
ra optare / qđ quæ tute ip̄e tibi tuis operibus / tuis in rem p̄ meritis / in singulos bene-
ficijs compasit. Fruere hoc tuo immortalī munere quod tibi nulla vis externa eripis
et nullus fortunę impetus quassabit: nulla tempe obliterabunt. Et si unq; virtus
tibi chara fuit nunc effice ut videat charissima: cū intelligas illam parere tam ubere
res fructus / tam iocundos: quos si quando casus aliquis opp̄ssit / tamē emergāt alis
quando necesse est atq; in lucem prodeant. Quæ si defint cetera: & in ip̄a virtute satis
premijs esse sapientes volunt: & a Deo eternam illi mercedem certissimā oīm illi cō-
tinuam. Vale diu. & me ut facis ama.

Poggius Carolo suo Aretino S.D.P.

Gratam dolorem suscepi / prout equum erat mi Carole / ex obitu p̄stantissimi
viri Nycholai nostri cōmunis doctorū omniū virorū parentis: quem si phas esset
optare / oportuerat pro cōmuni utilitate fieri immortalē. Effudi mltas lacrymas
tanq; in patris funere ad primū nunciū mortis sue: quas auxit etiam eplā Nycholai
hui / qui mihi illum diem suum obiisse significauit. Vellem affuisse in eius fanere:
nam ei p̄stitissem omnia pietatis officia quæ a gratis filijs patribus tibi solēt. Quē
em p̄rem habui cui plus debuim qđ Nycholao: Hic mihi parens ab adolefcens
tibi hic postmodū amicus: hic studiorū meorū a diutor atq; hortator fuit: hic consis-
tio / scribis / opibus semp me ut filiū & amicum fouit atq; adiunxit. Hic me ad virtutē
tem / hic ad s̄rarum doctrinam / hic ad bonarū artium studia semp incitauit: deniq;
nihil erga me omisit eorū quę vel ab indulgentissimis parentibus filijs tribui solēt.
Quæ si ius humanitatis ferret: dicerem me plus Nycholao quodāmodo debere / qđ

Quę quibz
debeamus

Condolet
morti Nycholai nico
li.

his qui me percarunt. Illi me ignarū rerum oīm genuerūt; hic me reddidit sua oēs
 doctiorem. Illi tm̄ ut essem effecerūt; is ut essem cū honore & dignitate. Illi alienen-
 ta corporis p̄buere; hic animū moribus & recte viuendi instituit instruxit; ut quis
 tum ceteri parentibus atq; educatoribus suis debeant lege nature/tantū ego Nycholao
 nostro & eius nomini iure humanitatis/& suis erga me meritis me debeo
 re profitear. Quid ego de me solo loquar? Omnibus ille qui ad s̄rarum studia
 anhela bāt/in quibus aliquā virtutis speciem notam inesse putabat/sic adheret
 sic fauebat ut vere cōmunis doctorū oīm parēs atq; alitor esse videret. Illius
 cohortationes multos ad s̄ras incitabant: illius sibi multorū studia sustentabant
 neq; ope/neq; consilio nulli unq; ne externo quidem defuit; quem autē liberatior
 stitūtū/aut incensum ad perdicendū cōspiciebat. Rectissime video affirmare pos-
 se non magis mihi q̄ reliquis qui nostris studijs delectent Nycholai interitum cō-
 munitis calamitatis causa esse lugendū ac deplorandū. Amissum est tanq̄ incitame-
 tum quoddā; quo impellebamur vel inuiti ad studia non solum s̄rarum/ sed etiam
 honestatis. Magnam profecto iacturam talis mors attulit s̄rarum studijs & salu-
 tis musis; quarum ille veluti faceret castos ut digne colerent sua diligentia studio
 atq; opera effecit; p̄bens se ducem atq; hortatorem omnibus qui bonarū artium stu-
 dia sibi proponeret capescenda. Quintus Metellus posteriore Scipione domi-
 nante/ quāvis inimicus palam exclamauit: corruisse Romane urbis moenia. Ita dici
 potest: sublato hoc nostro musarum cultore/ s̄rarū virorū ac dicitiorū
 rium corruisse. Fateor aliquos doctiores & eloq̄ntiores fuisse etate nostra: sed qui
 humanitate/industria librorū perquirendorū/familiaritate doctissimorū virorū co-
 mitate ipsa/affabilitate/facilijs/in doctos oīes charitate atq; beniuolentia/ librorū
 copia qui quidem p̄sto essent Nycholauū superant credo neminem extitisse. Erat len-
 per domus eius referta doctis & egregijs viris; qui ad eum quotidie accedebant.
 Nemo Florentiā qui aliquid sapet unq; adijt/quin potius in primis Nycholai do-
 mum & libros sibi visendos putaret. Hunc omnes propter eius doctrinā atq; hu-
 manitatem obseruabant; colebant atq; unice ut cōmunem librorū antistitem dili-
 gebant. Non me fugit/ solere ab inuidis & malignis quibusdā obijci: q̄ nihil unq;
 scripserit; nullum tradiderit opus dignū nomine docti viri. Quibus licet postea
 spōderi: fatius multis futurū fuisse tacere q̄ aliquid scripsisse; cum ineptitudinem
 suam scribendo propalarint: tamē sciant non solum Nycholauū/ sed neq; Pytha-
 goram/ neq; Socratem/ multosq; p̄terea summos philosophos quicq; scriptum re-
 liquisse; quos si quis propterea indoctos putet/ ipse stultissimus videat. Deniq; salu-
 uator noster/ qui erat ipsa sapientia/ nihil scribere voluit. Item nullū ignorantiē ar-
 gumentū est/ a scribendo abstinuisse; quin potius suas cogitationes s̄ris mandalle
 persepe scribentis stulticiam patefecit. Verum non sumpsi nunc a te hoc scribendi
 munus/ ut verer in laudibus Nycholai: hoc enim tibi & ceteris qui dicendo pol-
 sunt relinquendum putauit: tm̄ significasse tibi volui: me ex eius obitu summo do-
 lore ac moerore affectū. Neq; em̄ cum mecū sepe cogito: me cū Florentiā redierō/
 si id Deus promiserit/ neq; Nycholai domū frequentaturū amplius; neq; vitam
 quondā mei amantissimū post hac me visurum ullo modo/ etiam scribendo pos-
 sem lachrymas cōtinere. Quem em̄ animū cogites esse meū: cum teneam memo-
 ria: nostram amicitia a bonis inijtjs profectam nō solum iam sex & triginta annis
 non labefactam/ aut discidio intermissam: sed semp̄ tum crebris epistolis/ tum
 mutuis officijs conseruatam atq; auctam fuisse. Nescio quid ceteri faciant: ego cer-
 te memoriā eius studiosissime ac sanctissime colam; & plus mortui laudibus tribu-
 am q̄ dum erat nobiscum. Illud em̄ adulationi tunc tribui potuisset: nūc certe solo
 oīes pierati & grati hominis tribuitur: os officio. Id profecto scias volo: me lachry-
 mas quas in funere illius viri p̄stantissimi patrisq; amantissimi p̄buissem/ me cum

Doctorem
oīm parēs,

Q. Metell.

hanc scriberem epistolam/repetita in me suorum beneficiorum plurimas effudis-
se. Vale & tu quoque quem plurimum amavit.

Poggius florentinus insigni equiti domino Leo-
nelo Estensi virtutis cultori Salutē dicit plurimā.

Quāvis superfluum & pene arrogans videri possit, velle me vobis incitare egre-
giam animi tui indolem sua sponte ad litterarum studia, erectam atque incitatum;
amor tamen singularis erga te meus me cogit: ut non coartatione/attamen accla-
matione aliqua/sicuti publicis in ludis fieri videmus: prosequar te currentem ad
id certamen quod pulcherrimum omnium iudicat. Nam cum duplex sit ad veram glo-
riam & laudem cursus: alter per rei militaris exercitium; alter per otium litterarum;
non discutiam nunc uter alteri sit preferendus. Id vero constanter affirmo: & bellicā
disciplinam penitus nostris diebus extinctam/ut nulla solida laus ex ea ortiri possit;
illam qui quid fame & nominis apud posteros adepti sit/litterarum benefi-
cio cōsecutam, iacerent enim sepultae atque obrute ppetra oblivione Regum atque Im-
peratorum res gestae quātumvis illustres atque magnificae; quippe quae raro etatem ho-
minis excederent: nisi doctissimi virorum industria immortalitati dedicarent. Cō-
suecunt enim omnia & vetustate conficiuntur/que doctorum hominum ingenio carēt.
Exiuncta & pene deleta iam fama est/ licet infra quinquagesimum consistat annum
excellensissimi illius Imperatoris quem Tamberlanū cognominā uerūt, cuius ope-
ra a deo p̄dara & egregia extiterit: ut cuiusvis eorum qui unquam fuerūt Ducū aut Im-
peratorū uerissime possint conferri. Expugnauit urbes plurimas arte ac natura
munitas. Saepius hostium exercitus innumeros proftrauit: quae draginta milia ho-
minū una adeo capto Duce qui magnus thurcus uocabatur deleuit, Maximas uas-
tauit nationes: regna plura in suam ditionem redegit, habuit numerū militū pa-
rem Xerxi. Militaris disciplina adeo uiguit in illo: ut castrorum ordo similis esset
compositae ciuitati. Nunquam comēatus tanto hominum numero defuit: nunquam ad uer-
sam experitus est fortunam: uerum qui caruit scriptorū luce, Memoriam tantū uis-
si paucissimi tam tenent: & eius gesta nulli/aut admodum pauci meminērūt. Quam
ob rem p̄dara oim ea debet haberi/que ad aeternitatem sui nominis cōsequendā
nullius alterius egeat adminiculo: reliqua uero suo opere atque adiuuamento nitantur
atque consistant. Cum ergo omnes cogitationes & curas cōtuleris ad humanitatis stu-
dia & eloquentiae doctrinam: atque ad ea ita incumbas/ ut etiam eos qui sunt otiosus
sillimū tua diligentia exupare uidearis: persevera queso & persiste in hoc tam egre-
gae uirtutis theatro/ ex quo amplissimam glorię palmam sis cōsecuturus. Multos
egregios Principes post septingentesimum annum tulit Italia/ qui sua aetate & pace
& bello claruerunt: at illorum nomen obscurū est atque aboletum: quoniam neque ipsi do-
cti extiterūt/ neque a doctis posteritati tradita est eorum uirtus. Nostra quoque aetas
aliquos protulit minime cōtemnendos/ quorum iam fama silentio obducta delites-
cit. Homerus enim Achillem cōsecrauit aeternitati: at nisi is extitisset/ idem tumulus
ut inquit Cicero/ qui corpus Achillis cōtexerat/ etiam famam obruisset. Ita accidit
profecto: nullum uirtutis opus adeo excellens & eximium unquam fuit/ ut eius nomen
suerit diuturnum: nisi doctrinae munere cōmendet memorie posterorū. Quā ergo
extimanda est litterarum facultas: quae gloriā praestat rebus gestis/ & reddit homi-
nes imortales. Maximū & p̄cipuum locum sibi semp vendicauit militia & impe-
ratoria laus: sed manca quaedam res & infirma ad cōseruandā sui memoriam repe-
titur absque auxilio scriptorū/ qui illam celebrem reddant. Nullū enim habent firmio-
rem excellentiū uirorū facta locum: nullum certamen tenent nisi quā litterarum ope
adipsam. Quis (ut Barbara omitam) Graecorū aut Romanorū gesta cognos-
cuerit/ si defuerint scriptores uberrimi qui eorum res domi & foris gestas sua fa-

Cursus glo-
rię duplex.

Tamberla-
nus.

Hortat ad
studium hu-
manitatis.

Cicero

candia illustrabant: Sacra igitur quedam res cultu & veneratione digna / summa
 manitatis & bonarum artium studia: quorum ope & beneficio mortui vitam
 gloria & fama hominū sempiterna. At ergo ego cum te intelligam a deo inflamas
 tum / ut etiam ceteros tuo exemplo incitare queas: non quidem te hortor / verum
 oro atq; obsecro: ut te eum esse memineris in quem multi respiciunt in quem oēs
 litterarum cultores summā spem posuerunt: existimantes te multis nostrorū ma-
 gnam auctoritatem & magnum decus allaturū. Subripias velim quotidie nego-
 cijs quæ undiq; impendūt aliquid temporis quod in studijs colloces: quo te ad res
 ctam viuendi rationem confirmes: ut cum venerit ætas / qua te rebus maioribus
 accōmodare queas / tunc illud in te oriatur quod refert noster Cicero in oratione
 pro Archia poeta / asserens: Cum ad naturam eximiam atq; illustrem / qualis tua
 est / accesserit oratio quædam confirmatioq; doctrine: tum illud præclarū nescio
 quid existere atq; singulare / quale in Africana ac Leio multisq; alijs fuisse testa-
 tur. quos oro magis q̄ Cæsarem imitandos tibi proponas: sequens vestigia eorū
 qui legendi curam cum negocijs cōiungentes / omni vitio & turpitudine caruerūt.
 Vale: & me ama, Bonon.

Cicero

Poggius florentinus Leonardo Aretino S.D.P.

tota iocosa.

Cum essem pridie in cæcellaria / accessit ad me Antonius luscus vir doctissimus
 qui a derata: ac plane subridens / manūq; ostendēs / aperiensq; hoc hodie inquit pro-
 ter spem & opinionem lucratus sum. Erant em̄ in eius vola grossones octo. Quæ
 cum unde / aut qua via aduenissent percontarer: Modo inquit accessit ad me sa-
 cerdos quidā: secretoq; me alloquens / ait quendā cuius nomen reticebat honoris
 causa / se adisse: dixisseq; in confessione / fraudasse sese quondā Ioannis tempore
 pape / cuius tunc erat secretarius: de cōmunibus proventibus a deo / ut uniuscuius-
 iusq; portio essent octo: quos fatebatur restituendos. Cui cum sacerdos metū in-
 ceret religionemq; homo conscientia rei permotus / pecuniam euectigio reddidit
 distribuendā quibus deberet. Itaq; partem suam tradidisse: & item reliquis se no-
 mine illius faus esse facturū. Hic ego effusus nisi hominis scrupulosam mentem
 superstiosa m̄q; religionem. Quid em̄ periculi fuerat: parvam offam ex eorū ore
 detrahi / qui ipsi bestiam integram deglutissent. Sed heus tu Antoni in quā / doces
 bo alios octo lucrifacere. Dic te executorem testamenti Iob: & postula partem su-
 am quæ pro illius anima datur. Arripuit consiliū: statimq; proficiscens pecuniā
 reportauit. Tum ridibundus: dic in quā me Leonardi Aretini nostri negotiorū ge-
 storem: & eius portiunculā postula. nuncq; em̄ eam Florentiam usq; deferet: mos
 liusq; est iuxta lupi sententiā a nobis eam recipi / q̄ perdi ab Leonardo. Quid mul-
 ta postridie illos quoq; octo grossos potiti sumus. Hos ergo nūmos cum neque
 stitui consiliū esset: neq; agrum figuli placeret emere: non erat precium sanguinis /
 sed mendacij: decreuimus eos Baccho & Cereri consecrare. Itaq; cura demā data
 est Antonio lusco: penes quem nummi erant: ut in horto suo non conuiuiū inlira-
 eret / sed bacchanale: in quo & parētaremur Iob mortuo: & tibi viuo laudes ingo-
 tissimas persolueremus. Accepit igitur nos Antonius: Cinciiū primo: deinde Bar-
 tholomeū de monte peliciano: item be Bar dis. Conuiuiū fuit solēne / fuscum / stit
 ac iocis plenum: & quod pluris erat / vino optimo: quod nos loquaciores paulo
 reddidit atq; hilarit̄es. Primo sermo fuit de rebus serijs & quæ sapientiam redde-
 rent. Cum vero pusillum calescere mensa cepit / in facetas primo sapientia conuer-
 sa est: tum etiam in clamores: qui tamen non excederent modum. Demum eden-
 do / potando / disceptando defelli discessimus: ita tamē ut mihi primū inuentio: Iob
 ius cōiuij gratias agerent qui affuissent: tum vero Antonio presentī. Et absentū

Cōiuij hi-
laritas.

precipue tibi / vellem ut hæc legens tantum caperes voluptatis quantum nos sum-
plimus edentes, satis enim abun de tibi factum existimarem. Sed tamen quantum
cumq; capias: eas recipies loco portionis tuæ: tibiq; satis factum putabis. Vale.
neq; ama ut soles.

Poggius florentinus Leonardo Aretino S.D.P.

Habui nuper litteras tuas: quas legi summa cum voluptate. Eas vero quas di-
cis te dudum ad me scripsisse / expecto summo cum desiderio: non ut cognoscam
causas istius molestissime dissensionis / quæ dediscende essent: sed propter eloquẽ-
tiam tuam. Eas si unq; habuisses / tibi profecto dudum respondiissem. Multarũ
enim rerum sum negligens fateor: in respondendo autem litteris amicorum dili-
gentissimus. quod tibi satis notum puto superioribus temporibus / cum crebris epis-
tulis colloq;remur. Te ergo maiorem imodum oro: ut mittas mihi illas quæ tam
negligentes fuerunt inueniendo: ut vel sero percipiam ex eis quam cupio iocundis-
sime. Illius vero dissidij satis recte causam prospexi ex primis litteris quas olim
recepisti a Nycholao: & cum essemus Florentie illud idem cognoui præfens / quod
absens concipiebam minus. Q. si quis est omnium qui hoc molestissime ferat: am-
borum causa is sum: qui noui q; bonis / q; sanctis principijs hæc inter nos fundata
atq; instituta fuerit amicitia: et deinceps longo tempore summis officijs & mutua
beniuolentia cõseruata. Sed ego nece culpa nec Nycholaum excuso. Id vero mo-
lestissimũ est: hanc vestram dissensionem veluti fabulam non nihil maculasse ambo-
rum famam. Ego satis noui naturam ac mores Nycholai: non nego aliquid in eo
esse quod corrigi posset. Sed quis est mi Leonardo / cui non multa desint? Flaccus
inquã. Nam nemo vitijs sine nascitur. Optimus est ille qui minimis urgetur. Ho-
mo est Nycholaus mea sententia / qui citius duci posset q; trahi. Debemus suppor-
tare nos inuicem / iuxta præceptum Apostoli: & ut Seneca potius vult: honestate
christiãtem propter Catonem / q; dehonestare Catonem propter ebrietatem: sic
ego cuperem ut citius aliquam offensionẽ equo animo tulisses propter Nychola-
um: q; illi odiosus propter offensionem / si qua in re te leserit præter ius amicitie.
Sed expecto litteras. Hæc scripsi non tanq; ferens sententiam: sed ut dolens ea quæ
acciderunt præter opinionem meam. Ego autem sum qui neq; auxerim meam er-
ga Nycholaum beniuolentiam: neq; aliqua in re diminuerim amorem erga te me-
um. Q. si diutius fuisset Florentie: forsitan perfecissem opus quod inceperam / licet
dudum. Vale.

Poggius Bornio suo Bononiensi iuriconsulto S.D.P.

Gaudeo mi Borni / doctrina & eloquentia tua in diem magis: cum videam te
prope accedere ad priscorum illorum dignitatem / in quibus cum iuris scientia ad-
iuncta erat summa dicendi grauitas ac elegantia. Audisti te nuper apud Pontifi-
cem in quadam orantem causa magna tum copia verborum / tum sententiarũ or-
nata: qua in re sensi te laudari a multis: q; unus præ cæteris ad cognitõem legum
addideris & eloquentiæ ornamenta. Pulchrum enim est: qd sentias posse copiose
ac eleganter exprimere, quod si qua in facultate requiratur: at maxime in iuris
scientia: quæ in tuendis causis expugnandisq; aduersarijs versatur / iure quodã
suo videtur exposcere: cum sine oratorijs ornamentis nuda quædam res extime-
tur atq; incondita / nulla cum venustate. Hoc adeo verum esse aiunt: ut doctores
hi qui remota eloquijs strauitate causas agunt / magis strepere q; loqui putent. Te
vero / quem utriusq; rei ita summam operam impendisse videmus: ut & recte con-
suleret / & ornate loqui possis: confido si hoc aduocacionis munere persequeris /
summum nomen & opes cõsecuturum. Excelles quidem inter alios: si ad doctri-
nam quæ est eximia / adiungatur usus optimus omnium rerum. Verum cum cætes-
ra in te laudanda sint: tum vero illud in primis / pbo: q; pcepta priorũ temporũ his-
toria verissime dijudicas ac ppendis illustrũ viroꝝ pstantiam qui hæcenus cla-
uerũ. Nam cum pridie pro nra cõsuetudine varijs de rebus colloq;remur: laudat

Horatius

Apostolus
Seneca.

Traiani
excellentia.

tes excellētes viros qui quondā rerū potiti & gl'ie seruerūt : dixisti Traianū
videri tibi optimū qui unq̄ fuerūt impatorē: teq̄ dolere vicē tantū viri; qui cū supio
res p̄cipes & belli & pacis artibus longē supasset; omaniq̄ imperij magnitudi
nem suis eq̄isset & virtutibus: tñ nihil/vel admodū parū ex eius rebus que ceteris omni
bus antepōndē essent/apud latinas lras reperēt. Cōprobauit tūc iniam: aliter ma
ximam iniuriā seu fortuna/seu negligentia hoim factam memoriē tantū excellētis
Principis/ tamq̄ in omni laude singularis; cuius p̄stātilime in omni genere virtutis
hoc p̄cipuū testimoniū afferēbā: q̄ solus Impatorū oim a senatu po. q̄. ro. nō abito
one/seu metu/ sed vero iudicio optimi principis cognomē meruit; quē admodū ex
moneta illorū temporū constat. ut refert Plin. in ea orōne quā a depto. sololanti de

Plinius

suis laudibus cōscripsit. Et certe siue illam orōne legeris/ siue rerū suarū earū poti
unculā que in historijs habent; itelliges profecto nullū ex supioribus Principibus
siue græcis/ siue latinis cū Traiani p̄stantia quācūq̄ virtutis & rebus gestis ullo mo
do esse cōparandū. Fuit em̄ in eo summa pietas/ clemētia/ humanitas/ iusticia libe
ralitas; qui usq̄ a deo vitam suā ad normā optimi principis instituit/ ut nihil in vita
fecisse dicat non sumā laude & cōmendatione dignissimū. Armis autē totā Mesō
potamiā supauit. Parthis & Persis bello subactis; qd̄ nulli antea Romanorū acci
derat/ regna eorū in prouinciē formā redegit. Nulla gens/ nulla natio subdita po.
ro. fuerat quā non pagrauerit: tum rebelles armis domādo: tum pacatis p̄p̄is
more iusti p̄toris dicendo. In mari v̄o rubro classē habuisse ferūt; ut p̄ eam Indię
fines vastaret. Dixerim fortasse Alexandrū sibi rerū gestarū magnitudine parens
sed & virtute/ clemētia/ humanitate Traianū video longē supiorem. Illius etiā inter
epulas & cōiuiua amicorū cedes referunt; hic nullius unq̄ necis cōsciū fuit. Ille
supbia em̄ētis generis se Deo eq̄bathic tanq̄ cois oim parens/ parē se infimis &
priuatis hoibus p̄stabat. Ille sibi vota fieri & victimas tanq̄ Deo cēdi iubebat; hic
tantā fuit humanitate/ ut pro salute sua nunq̄ vota suscipi pateret: nisi cū hac adē
ctiōne: si reip. ac po. ro. eti et saluti & cōmodo futurū. Ceteris Augusti p̄ ceteris
v̄tus atq̄ hūanitas cōmemorat/ postq̄ solus rerū potitus regnauit: at idē p̄ cala
mitatē regnauit; neq̄ ciuitas p̄scriptiōne excellentiū viroꝝ caruit. per cēdem/ sans
guinē & lragem exercituū ciuūq̄ romanorū: spolijs et rapinis ad imperiū puenit.
neq̄ em̄ quicq̄ bello egregiū legit gessisse. At vero Traianus cū pietate/ clemētia/
fide/ integritate/ vitē & rebus gestis/ quibus om̄s aīcedebat/ ad Imperiū p̄ Neruā
esset accitus: iisdē artibz rexit imperiū qbus illd̄ meruerat sibi cōferri. Nullus unq̄
paterfamilias cū domesticis & filijs ita humane vixit/ quē admodū Traianus cū se
nate & po. ro. cū esset ius pristinū creandorū magistratū restitutū Traiani benigni
tate. Deniq̄ ut paucis multa cōplectar; tanta fuit eius in oī atate magnitudo v̄tu
tum: ut nonnulli testent/ p̄cibz cuiusdā en̄is sancti viri a penis inferi liberatū: p̄p̄is
gentilis extitisset. Sed stultus ego/ qui existimē parua ep̄sa cōphendi/ qd̄ Plinius
nec duobus qdem libris quos in eius laudē scripsit/ mihi factis digne & ample pro
eius meritis p̄sequi videbat. Hac autē sum his lris cōplexus: non ut historiā nouā
cōtexerem/ q̄ maius ingeniū requeret: sed ut probatē cōfirmarē: sp̄niam tuā q̄ mi
hi videt esse venissimā. Id velim mō cōsequamur ex hac ep̄sa: ut aliqd̄ cōmemora
tionis virtutū suarū nobis ad vitā cōtulisse videat. Vale. & me ama.

Alexandro
Traianus
superior

Augustus.

Poggii Antonio panormitē siculo. S. D. P.
Ioānes lamola adolescēs ut p̄cepit tum doctus/ tū studiosus/ attulit ad nos libel
lum epigrāmatū tuorū: quē inscribis hermaphroditū: opus & ioculosum et plenū vo
luptate. Hūc cū legisset primo vir clarissimus Antonius Iulcius: multiq̄ v̄bis col
laudasset & ingeniū & facultatē tuā (nam liber est suauiissimus) misit deinde illd̄
ad me legendū. Delectatus sum me hercle/ varietate rerū/ & elegatia versū. Illiq̄
admiratus sum res adeo impudicas/ a deo ineptas tam venuste/ tam cōposite a te
giciatq̄ ita multa exprimi turpiuscula: ut nō enarrari/ sed agi videant; nec sic a te

te locandi causa ut existimo / sed acta extimari possint. Laudo ego doctrinā tuā: iocunditate carminis: iocos ac sales: tibiq; gras ago pro portūcula mea: qui latinas musas / q; iam dudū nimirū dormierūt / a somno excitas: Pro charitate tū qua oibus debitor sumus / unū est qd' te monere & debeo & volo: ut scz deinceps grauios ra qdam mediteris. Hac em que adhuc edidisti vel aetati cōcedi possunt / vel licentia iocandi. Ita & Vergilius adolefcēs iustitiam priapeia: & multi p̄terea: qui post lasciuos vsus seueriorib; va carūt. Vt em Terentiū n̄ refert: hęc gras aliā vitā / alios mores postulat. Itaq; tuū est iam missam facere lasciuam: & res serias describere: ne arguat vita impura libelli obscenitate. Scis em nō licere idem nobis qui ch̄iani sumus / qd' olim poetis qui deū ignorabāt. Sed forsasse ius Mineruā doceo. Tu ipse hoc idem tentis qd' laudo probocq; & te ad maiora hortor. Hęc bono aīo accipias rogo. Ego em tuus sum: tu Poggii a scribe in tuis. Plura scripsissem si per oclū licuisset. Verum alias erimus songies / si hęc non displicerint tibi. Vale. & me quī id mutū fieri intellīgas ama. Romę iij. Nonas Aprilis: manu festina.

Antonius panormita Poggio florentino S.D.P.

Ep̄le tuę q̄ veterē sane & antiquū illū eloquētię romanę morē prae ceteris mea sententiā exprimit / ad me ut iusseras placet. Eas tamen si auctorē obtinuisse / abs te tū pro qua dā singulari earū elegantia p̄fectas a iaduertētia habent em ep̄istolę tuę nescio quid excellum / suauitate / acrum / opulentū / graue atq; ea quidem in signiter: ut qui tuas illas esse dubitarit / auctorē quoq; p̄ter te nō inueniat. Oblectantur me itaq; & affecerūt cum ob alias causas / tum vel maxime q; opusculū meū tibi non inuocandū extitisse significas: nec nō aut Lirici poetę non obscuri iudicio laudatum probatūq;. Qua quidē ex re mihi / ac meo libello plurimū gratulari liceat. Mihi qdē quia locupletissimos hos mihi laudatores cōperierim / qui pro rerū singulā eloquētia q̄ant ex fumo fulgorē exhibere: atq; ipm si mō velint tersitem / v̄l quēvis aliū abiectissimę cōditōis virū illustri laude perspicuū reddere. Libello autē quia in doctissimorū hoīm manus tandē puenerit / quos certus egedem eram minime reprehensuros fore lasciuā eius: quippe cū p̄imos norint viros doctos / graues / scdōs & gracios & n̄ros talia scriptitasse: atq; inter manus adhuc vsari Catullū albiū / Tibullū / Propertii / Iunii Iuuenalē / M. val. Martiale: & prius P. Vergiliū / P. nasonē poetas egregios & latinos: qui plerūq; v̄ba adeo nuda p̄ferunt & dicunt sceda / ut haud scias scēne magis / aut lupanari digna sint. Ego vir humanissime / tot sumos oratores / tot sumos viros memorię proditū cōperio / se hoc genē studii orū & oblectasse & exercuisse: ut ignorē mediū illudius q̄ se nō oblectarint & exercuerint. Nam ipm phōs; p̄ncipē Platonem non qdem ch̄ianū hoīem / sed qui de um nō ignorauerit: imo unū deū seruauerit / ceteros angelos v̄l demones dixerit: cōstat vsus equidē petulantes fecisse in Ascia / in Alexim / in Pherem pueros. Itē & de Dione Syracusano: & generalit̄ eius nō nisi vsus molles & amatorios extitisse: e quibus hos tū hic loci cōmemorē: quibus aliqui licētius liberiusq; ex græco in latinū cōuerfos. Tu Platonē lepidissimū audi. Dū semiulco strauio i eū puellū strauior: Dulcemq; florē spūs dūco. Ex apto tramite aīa egra & saucia cucurrit ad labia mihi / rictūq; oris peruitū. Et labra pueri mollia rimata inueneri trāsitus ut trāsiliet n̄sū. Tū sumo ore qd' plusculū fuisset: in cętu osculi amoris igni percita trāsisset / & me linq̄ret. Et mira p̄ sum res moneret: ut ad me fierē mortuus / ad puerū interuierē. Solonē quoq; & unū ex vij. sapientib; habitū & seuerū virū / & verū phm fuisse nō est q̄ nescias: autē eū si vsus lasciuissimos edidisse palā est. Idē Diogenē cynicū: Zetonem stoicū: Teium lacedemoniū: Callimachū: in quibus vel precipue numerāda est Sappho lesbia: cuius versus qui etiam latini extant ad Phaonē Siciliensem amatore suum / adeo impudici / adeo p̄caes / alioqui adeo elegantes sunt: ut cuiq; legenti pruriginē excitent. Etiam ipi nostri. Enimvero ut Horatius in poetis insinuōibus scriptū religit: semp pictorib; atq; poetis cōcellum fuit / qdlibet audere

Ad grauiora horat.

Terentius

Lasciuam scriptorū tuetur.

Plato & ceteri poetæ lasciu.

- Catullus.** licere. Cum vero lasciuia delegerint: ea lex poetis & uersissima illa quædam quæ Catullus dixit: nam castum esse decet pium poetam ipsum: uersiculos nihil est necesse. Qui tum denique habet salem ac leporem: si sint mollituli ac parum pudici: & quod pruritat incitare possint. Quod & Valerius Martialis eruditissime simul ac faceris sime probat in hæc uerba. Sed hi libelli tanquam coniugibus suis non possunt placere sine mentula. Ego itaque tantorum uirorum exemplo nitorem maiorum præceptorum: deo denique aliquid struere quod sit in suo genere perfectum: fremat licet odij: ne scio quis ex ultima uulgi sece/ alioqui uir malignus/ & qui nihil furiosi habet praeter cerebrum: falsoque putet me proinde parum pudicum/ quia uersus mei molles atque ludicri sint: quasi ut cætera bona illud quoque nescierit: quod scilicet eorum cunctiores iudicandi/ quo apertiores sunt. Quia in re si meo testimonio non satis cõsideres.
- Madauren.** Madaurensi cuidam magne auctoritatis viro non potest non assentiri: non satis cõsideranter ait. Platonis uersus tanto pudicitius compositi/ quanto simplicius professi. Dissimulare enim & occultare peccantis/ profiteri & promulgare ludentis est. Et sane perquam ridiculum est eos impuros interpretari/ qui spurcis uerbis utantur cum res exigat. Quippe qui medendi scientia morbos curant: hi qui cum obscenis partibus medicamenta adhibere uolunt/ obscenis id explicent uocabulis opus esse.
- Voconius.** an idcirco uita obscenos arbitrare: Scimus Voconium poetam summa castimonia præditum fuisse: & tamen eum parum lasciuam exercuisse/ satis indicat epigramma quod diuus Hadrianus ita eius sepulchro inscripsit. Lasciuus uersu/ mente pudicus erat. Rursus quis ambigit aneum Senecam Christum nomine/ & apostoli Pauli amicum fuisse: & in Cathalogo sanctorum positum: Cæterum si quid Plinio secundo credimus: non serua modo/ uerum sales & iustus descripsit. Præterea floret hac in nostra tempestate sacerdos quidam non minus cõtinens quam discretus atque eloquens habitus: cuius (ut uulgo loquar) prædicatõibus sepe numero ipse affuit: & nisi surdus o ino sum: ita eum nudis ac deturpatis affectibus interdum excandescere in frequentissimum populum exaudiri: ut non dicam in templo/ sed ne in foro quidem adesse crediderim: an ideo illum turpem iudicabis: quia turpia turpis/ id est foedioribus uerbis castiget. Minime Herde. Mihi quidem si necis eadem mens est/ eadem intentio: nec refert si per iustus ac iocos id agam, namque eo modo & nos agere posse maiores nostri instituerunt: & instituta perpetuo obseruauerunt. Et sane omnes. nam si ueterum scriptorum monumentis fides præstanda est: quicumque perlegitur: aut rerum/ aut uerborum simul & rerum lasciuia perlitur. Quorum ex nostris perpaucos numerabo. nam si singulos exequi uelim: eundem scribam Horstem alterum ex integro scriptum/ necdum finitum necesse est. Ergo (ut Plinius uerbis utar) uerear ne me non satis deceat quod decuit M. tullium. C. caluuium. Asinium pollionem. M. meffalam. Q. hortensium. M. brutum. Lucium sylvium. Q. catulum. Q. seculam. Seruium sulpitium. Varronem. Torquatum: imo torquatos. C. memmum. C. lentulum. Getulicum. Anneum senecam. Lucanum: & proxime Virginium ruffum. Et si non sufficiunt exempla priuata: Diuum Iulium/ Diuum Augustum/ Diuum Neruam/ Titum Cæsarem: Neronem enim transeo: quibus sciam non corruptum in deterius/ quæ etiam a malis aliquando/ sed honesta manere quæ sepius a bonis. Inter quos uel præcipue numeradus P. Vergilius: Cornelij nepos: & prius Ennius Actiusque. Non quidem hi senatores. Sed sanctitas morum non distat ordinibus. Ego uero tantorumque uirorum exemplo & auctoritate fretus/ non est quod uerear hisce carminibus iocari/ ludere/ ridere/ tum irasci/ amare/ flere: et denique remitti posse. Mirè quidem his opusculis animus remittitur & fouetur/ & ad maiora succenditur. Verum emuero epigrammata quia breuia/ licet arguta & quibus non copia/ sed acutissime certamus pro inuicem quicquid proficere: seria uero quæ cõtinua & longa sunt/ sane nulli

odiosus securus non potest. Quo fit ut & si maxime id concupiscam/serias res tamen reponere non queam in presentiarum: distringor equidem mille/atque iterum mille occupationibus quibus nullo pacto carere nunc possum. Si vero his quos Deus optemus maximus sinat aliquando extricere: Condere victuras tentem per sacula curas: Et nomen flammis eripuisse meum. Sed quid ego hec tecum/qui itidem quod ego sentis: qui pro tua eruditione facile concedis: me/ sed cum tot tantisque viis errare potuisse: Nam cum neque odium/ neque reliquum vulgus tantifecerim/ ut sine maledictione ad seferesponderem: tecum id agere consilij fuit: quasi apud te verum doctissimum/ & qui vulgi impetitam satis exploratam habessiore decuit in me meosque mores opinionem falsam praesertim querere. Sed iam ea de re multa satis superque scripsi. Redeo ergo ad epistolam tuam ut ornatissimam atque officij plenam ita mihi admodum gratam & iocundam: in qua quidem nihil legi/ nihil vidi quin ego animo/ quin leta fronte acceperim praeter breuitatem. Proinde cura ut deinceps ad me longior fias: quod tu te perhumaniter polliceris: ut intelligas nihil mihi hibernus videri quam Poggij epistolam sigillatam. Postremo me totum dedas V. C. Antonio Iulio compoete meo: & vel tu soluto/ vel ille iuncto pede aliquid litterarum ad me exarate. Vale decus nostrum. & me ut facis ama. Ego enim te diligo: te obseruo te admiro/ & quidem quam maxime possum. Iterum vale. nec me fraudes voluptate/ ac vice tuarum epistolarum: quae ut initio dixi/ praeter ceteris gratiosae cunctae & vere Romanae mihi visae sunt. Ex Bononiae quae cursum. Scribam post haec ad accerimur & pereliquentem virum Nycholaum de Malpigi: si modo festinatis atque alacris huius nuncij ratio permiserit. sin minus: quam primum per alium. Tu tamen in omnem euentum ex me illi saluae dicas desiderium satis & corculum Antonij panormite.

Poggius Florentinus Antonio panormite Salutem dicit plurimam.

Plumbus verbis quam necesse erat defendis libellum tuum apud hominem non solum non accusantem eum/ sed defendentem. mihi enim satis probat opus tuum his limitibus quos tibi antea perscripsi: quos si seruaris/ praestabo tibi etiam militem pugnatorem in subsidijs tuis. Perplacuit mihi tum verborum frauitas/ tum grauitas sententiarum. Testimonia insuper quae affers ad causae tuae defensionem tam sunt grauita/ tam veneratione & fide digna: ut religiosum sit/ eis nolle assentiri/ & impudentie singularis: si tamen in tuam sententiam loquantur. Sed vide ne longe a te distentiant. Ego quidem qui academicorum more nil audeo affirmare: vereor ne plurimum eorum si sigillatim citentur/ coram equo iudice vel pudore sileant rei causa qui eos in causam adduxerit: vel si dicere testimonium rogentur/ aperte & palam causam tuam deserant: religioni potius eorum ac veritati consulentes/ quam opinioni tuae: tunc summopere reprehendant/ qui continentissimos ac prudentissimos viros non solum a vite/ sed verborum quoque turpitudine abhorrentes/ in obscenae vilisque causae defensionem rogaris. Nam quis tibi vel parum doctus concedat: ut missos faciam graecos quibus ad libertatem dicendi fingendique quae vellent summa fuit tum leuitas/ tum licentia: quis inquam concedat tibi virum castissimum/ sacratissimum Marcum Tullium/ virum omni virutum laude cumulatam: cuius non solum facta/ sed dicta per totam vitam omni petulantia caruere: dicendae genere & turpiloquo uti: Lege vitam suam: lege mores: lege amulos atque obtrectatores eius: nisi tale inuenies/ ne ab iniuridis quidem & maliuolis obiectum. Quis Marcum Varronem tibi credat abesse virum grauem/ maturum: cuius nomen etiam quamdam praese fert maiestatis venerationem: Brutum vero ex stoicorum schola: cuius

Cōtra lasque
ue scribentes

Cicero.

Varro.

Brutus.

vita fuit virtutis exemplar: si quis roget sententiam suam: vereor ne vel solus illa
 stoica severitate causam tuā funditus evertat/ & sibi a te grandem iniuriā fieri da-
 met: qui eum leuē & luforiū tanq̄ in quadam vili scena inter actores ponas &
 mimos. Quid loquar de Sulpitio viro sūe etatis grauissimo: quem numeras inter
 scriptores lasciuos: Quid item permultos reliquos lumina linguae latine: qui sola
 honestatem in bonis ponendam duxere: quos omnes si in tuam aciem collocatis
 aptissime in aduersariorum castra migrabūt. Neq̄ enim aliud est hos viros in tuis
 praesidijs ponere / q̄ virginem vestalem prostiturere in vulgus summo cum decore.
 Neq̄ si quid aliqui teporis aut loci oppōrtunitate luserunt/ hoc scribendi pe-
 culans & lasciuum genus probabunt. Non eadem licētia est philosophis que oratoribus:
 non oratoribus que poetis: quos tu omēs tanq̄ ex eadem officina afferas
 ad tui operis excusationem. Probant philosophi: persuadent oratores: oblectant po-
 ete. Tu non solum poetas/ sed oratores: non solum oratores/ sed philosophos ad
 lasciuam redigis: neq̄ eos quibus voluptas sola in bonis numeratur: hoc est epis-
 cureos: quod forsitan tibi concedi possit: sed stoicos & eos qui solam honestatem
 summum bonum posuerunt: qui non solum bene viuendi / sed etiam honeste lo-
 quendi praecepta tradiderunt. Etiam pictores/ quibus omnia licent item ut poetas
 cum nudam mulierem pinxere/ tamen obscœna corporis membra aliquo cœnto
 xere velamento: ducem naturam imitati: quae eas partes quae haberent aliquid
 turpitudinis procul e conspectu seposuit. Fuerunt tamen nonnulli qui lasciuia scri-
 perunt: sed ita ut procul abessent a verborum lasciuia. quia si quis liberius uti sin-
 xerit: non ideo sunt laudandi qui instar aliorum scripsere. Inuenies enim per plures lau-
 xuriosos/ inuidos/ raptos/ sycarios q̄ honestos viros: neq̄ quisq̄ est adeo peme-
 sis moribus quin se malit bonorum similem q̄ malorum. Alexandrum magnū
 & item Marcum Antonium accepimus ebrietate nimia laborasse: hoc turpi-
 simum vitium equabant plurime & magne virtutes. Si quis igitur ex nostris ho-
 munculis excusaret ebrietatem suam talium virorum exemplo: nōne esset riden-
 dus? Multa illos ingentes viros decedere quae nos dedecent. Si quid aliquando Ca-
 toni licuit: cuius legitur saepe mero caluisse virtus: aut Platonis/ aut Socrati summe
 sapientie & auctoritatis viris: non itidem licet & nobis nulla auctoritate/ sapientia/
 gloria/ virtute praeditis. Scripsit adolecens comœdiam Plato: in ea posuit verbi-
 los quos refert: qui ita lasciuati sunt/ ut salua honestate vix & audiri possint & refer-
 ri. Dixit in puerū quod tamen neq̄ legibus neq̄ moribus prohibebat. Hoc & mul-
 ti fecerunt ex Graecis/ tum ex nostris: sed tamen ut scurrilitate vacarent. Diversa
 sunt genera iocandi: aliud liberum hominē/ aliud seruum decet: aliud facerem
 aliud scurram. Quae autem Plinij verbis uteris: vide ut ea rite interpreteris & ex sen-
 tentia. Locis & salibus omēs isti usi sunt quos enarras: ab obscœnitate eorum ver-
 borum tantū affuerunt / quantum semoti fuerunt a turpitudine vite. Valerius mar-
 tialis tamen omnibus est apertior in epigramatibus suis: res turpes narrans quan-
 doq̄ turpiter. qui si quos ex superioribus est imitatus: non est ideo tamen probas-
 tus/ q̄ aliorum lasciuam expresse potius q̄ suam. Sed nōne ego sum homo ridicu-
 culus/ ut ait terentianus Mitio: qui aduersus illum causam dicam cui veneram ad-
 uocatus: Ego tecum sentio: & ea tibi licuisse opinor/ si tamen finem tibi statueris.
 Hoc vero est quod tibi volo persuaderi: imitandum potius esse graues poetas q̄
 leues: seruos q̄ lasciuos: honestos q̄ impudicos. Conueniant verba moribus nos-
 tris: atq̄ id est fatius q̄ dare aduersarijs aliquā cām ad obloquēdū. Nō sum autē ex
 eorū suā/ qui vitam hoim extimant ex v̄bis. non solū em̄ id puerile/ sed ridiculū
 & leue dicitur: potius & v̄ba inspiceret q̄ vite cōsuetudinē & rōem. Iocatur saepe
 verbis: autimur facetijs & salibus: quae si ea dē redderemus gestu corporis/ diceremur

Sulpitius

Alexander
M. Antonius
us ebrius.In Martialis
lasciuam.Qui poete
imitandi.

merito infani. Itaq; siue odij / nescio quis odio certe dignus: siue quiuis alter qui
 laetitia vite arguat ex petulatia verbor; errat proculdubio & iniquus est rerum
 extimator. Quos tu despicias atq; cotemnas licet fretus potius conscientia recte fa-
 ctior; q; mortis amulor; maledictia. Neq; em a maliuolis laudari cupis / sed a do-
 ctis neq; eorū iudiciū magnificandū est / qui stulticia ne magis / an maliuolētia la-
 borent incertū est. Nam ut extimatio eorum qui te bonum putarēt si malus es nis
 fili tibi prodest ad bene viuendū: ita peruersum iudiciū eorum qui vitam turpem
 iudicant cum sit honesta / nil possunt demere quo vitus a te queat auferri. Quātū
 sequere: & una cum temphantia adhibe moderatōnem verborū. hoc & ultimū tibi
 & amicis vīs / & praesertim mihi erit gratissimū. Romę.

Poggii florentinus Guarino Veronensi S.D.P.

Franciscus noster Ferrariē. vir doctus ac phumanus reddidit tuis litteras in-
 dies ac testes tūc pristinae humanitatis. Recognoui tandē Guarinū meū / hoc est cū
 Guarinū qui amore erga me & beniuolentia equabat omes: ut plane illa tua fœs
 licitas & in oblatōdis amicis diligentia no: amissa / sed aliqñ paulum inmissa vis
 deat. Ego quoq; is sum qui semper fui: hoc est tui amātissimus: cū nihil remissum
 sit de mea erga te charitate singlari. Neq; em distiuctio sententiarū debet amicos
 distingere. cum liceat diuersa sentire saluo iure amicitie. Et quidem laudanda fuit
 hec inter nos cōpētio exerciti; grada: ut vel laudādo / vel vitupando ingenium
 acueremus. Antiquiores illi magni viri & in senatu et in iudicijs varia sentiebāt in
 reis vel accusandis / vel defendendis: ita ut varietate sententie animi dicentiū essent
 cōueniēssimi. Turpissimum quidem nobis esset si qd plurimū solet valere / maxis
 mumq; est vinculū ad beniuolentiā cōparandā ac conseruandā / studiorū similitu-
 do: id illam contractam & tanto tempore conseruatā dirimeret. Vir doctissimus
 ac omī laude pstantissimus Franciscus barbarus noster cum esset nup Floreū. suspi-
 cante ostendit me esse forsā a te paulum alienorē. Dixi / nihil minus: neq; solum
 non minutū meum in te amorem / sed auctum esse: scriptū ita a nobis esse: ut q; tuis
 amicorū in scribendo magna libertas esse solet / cum utriusq; honori cōsulere:
 pollicitus sum quoq; me lras ad te dat urū. qd ne tūc facerē / discessus Pontificis im-
 pediu: cum plurimis antea & post implicationibus implicarer. Sederat animus
 scribendi tum / cum primū facultas esset / & suspicio tolleret. Quidem tu mihi
 de uxore gratularis: facis qdem amice. Ego eam rem mihi ppetuē voluptati quie-
 tiq; futur puto. Cū enim ut ait Flaccus: magna dos parentum sit virtus: ego eam
 solum secutus / cōtempsi & diuitias & cetera que plurimi in cōiugijs sequi solent.
 Scribit Petronius arbiter: raro fecit mixturā cum sapientia forma. in ea tamen ra-
 tate hoc mihi dono Dei immortalis cōtigit: ut cum uxor que nondū decimū octa-
 uum excessit annū / sit pstantis forma & virtutibus: tamen a virtutibus pulchritu-
 do superet: sic quidem ut nihil ei deesse videam quod in optima a dolescente requi-
 rant. Itaq; satis recte videor cōsuluisse quieti mee & futuris annis: licet quidā ex
 amicis dicant me nunc artem nouam incipe cum desinendū esset. Sed qd bene &
 honeste sit / id nunc; fieri sero putat. Et que admodū boni poetę extremū actū poli-
 tiorem pfectioremq; efficiunt: itidem ego quod temporis superest perfectioni vis-
 re dedi caui. Catonis autem diuortium nullum faciamus. multa ferebat temporū
 illorum conditio quæ hodie improbant. Attamē ut Seneca citius ebrietatem lau-
 dare vult propter Catonem: q; Catonem dehonestare propter ebrietatem. Sic tu-
 us Poggii quicquid Cato & philosophus & stoicus fecit / & honeste & cum vir-
 tute exultat fecisse. Verū tamen ut Cicero scribit / sponfam cuiq; suam placere:
 sicut tuam / ego meam opinione feruabo: ita tamen ut idem sensus utriq; futuris
 sit in amicitie fide. Vale.

Reconcilia-
tio amici

Horatius.

Petronius

Seneca

Cicero

LIBER EPISTOLARVM POGGII

Poggius florentinus viro clarissimo Francisco barbare S.D.P.

Licet sciam pmultas esse occupationes tuas tum publicas/tum priuatas quibus te plurimū tempis imptiri cōuenit: audeo tamē pro nostra amicitia te interpellare paululū/atq; auocare a rebus serijs ad ineptias quasdā ridiculas nescio Guarini viri doctissimi/an mea culpa cōtractas. Si tamē hac in re solitam tuam militiam dētiā p̄stabis: intelliges potius culpandū esse Guarinū/qui ultra munus delum p̄sit/neq; sibi necessariū/neq; cōgruens amicitie nostrae. Ego dudus exercitio quodam scribendi ductus/edidi eplam quandā de Scipionis Cēsarij p̄stantia: in qua neq; Guarini/neq; cuiuscq; alterius e nostris mentionē feci: usus scribendi libertate de mortuis praesertim/qui neq; rescribere possunt/neq; proscibere: tui sententia quae opinioni meae verisimilima videbat: in quibus ceteris liberū iudiciū prout cuique libitū esset sentiendi. At vero Guarinus tanq; coheres Octauiani/ad quem necesse fario defensio Cēsaris spectaret: tanq; in ea re sua estimatio versaret: indignum id facinus exclamans/insurgit aduersum me: scribens supbe nimis & arroganter magis q̄ vires suae eloquentie patiant/aut pristina sua humanitas requirat. Itaq; suscipit sibi laborem inanem meū decertandi pro Cēsaris causa: parū cōsultens nisi antiquae nostrae benivolentiae. Nulla em̄ in re/nullo in loco/nullo in verbo vel pusillum a me offensus profiliuit ad primū ut aiunt tube sonitū/ad me oppugnantū veluti militem partū Pompejanarū. Quid em̄ urgebat Guarinū in Poggii insultare/ si praetuli Cēsari Scipionem? Quid ad eum pertinuit/ quae suae patres fuerunt: mihi detrudere mecum litigare: totiens me veluti ignauū quendam increpare? Si quid nobis ad eloquentie studiū atq; exercitationē cōcessum est: vel laudādo aliquem/vel vitupando remotum ab etate nostra non sui generis/non nois/non nationis/ingeniū meū volui axerere. Si Cēsarem colisti memoriā illius charam haberes/ nomen diligentijs gesta extollit: debuit remota psonarum cōtumelia eius suscipe de fensionem me etiam laudante: ibiq; quantum dicendo vel scribendo possēt ostendere. Nam qd' mihi sumpsi ad scribendū exercitiū: id alijs quoq; equo cōcessum iure cognosco. Sy posteaq; eo modo meū agere libuit: ego quoq; ne desim/ mihi sumpsi onus licet satis molestum/necessariū tamē tum meī defendendi/ tum Guarini fortitudinē (ne dicam ut de me scribit audaciam) paululū cōprimendi. Et em̄ cū me audacem accusatorem magis q̄ fortem dicat: experiendū fuit/an hic provocator armis vulcanijs ab Ioue ut ferūt dimissis/in aciem descenderit. Lege igit' cum oclum suppetit primo eplam a me cōscriptam: tum Guarini rēphensionem: dein de defensionē tuam meam. hoc maxime pacto vel me/vel Guarinū/vel utrūq; aut temeritatis/aut ignorantie accusabis. Vale. mei ut soles memor.

Poggius florent. Scipioni Ferrarienti viro clarissimo S.D.P.

Rem sane arduam & imparem meis viribus postulas tibi a me scribi stantillū me Scipio: uter, s; vir p̄stantior atq; elegantior fuerit & pluris estimandus: superior ne Aphricanus: an C. Iulius Cēsar. Multa em̄ a veteribus rerum scriptoribus de utroq; tradita sunt summa gloria & laude digna: ut difficilimū sit inter tales Principes & tantos sententiā ferre. Quis de altero factum iam p̄iudiciū esse per Plutarchum videat: qui Cēsarem graecorū omnīū excellentissimo magno Alexandro cōpararit. Sed credo illum res militie gestas & belli gloriam secutum esse: non virtutes. Nam virtia in Alexandro pmulta fuisse cognouimus. Licitius autē noster quid de Cēsare sentiat/ minime compertū est nobis. cum ignorantia hoim a boletentibus os illorū tempore libros. Scipionē vero longe clarissimū ducem: & non solum suae etatis/ sed cū lib; qui unq; fuerūt Regum atq; Imperatorū parem fuisse affirmat. Qua sententia nec magnū Alexandrū/ nec Cēsarem quidem iudicare videt' Scipioni esse praeferendū. Lucianus graecus auctor Hānibalem/ Scipionem/ & Cēsarem apud ineros in certamen glorie rerum gestarum disputantes ludens introduxit.

Vter p̄stantior: Scipio/ an Cēsar. Plutarchus

Licitus

Lucianus

ut videatur pares quodammodo eos fuisse velle sentire. Caesarem rebus bello ge-
 stis magnam gloriam adeptum / constat fuisse ciuem perniciosissimū patrię: quā
 ceteris gentibus impantem in seruitutem redegit. Et quoniā ab ea vires traditas
 ad ipsius pnicem cōuertit: non solum non laudandū / sed tanq̄ patrię proditorem
 deestlandū virum plures arbitrant. Scipio quoniā belli laudem cum vitę integritate
 conuinxit: atq; omnia sua consilia ad reip. salutē cōtulit: eiq; tempe difficilimo /
 atq; extremo pene casu subuenit: quo laudandū eum & extollendū prę ceteris ef-
 se iudicent. Ita q̄q; multitudine ac varietate bellorū apud pplm excedere videat
 gloria Caesaris: tamē si virtute & recte factis laudem & gl̄iam hoīm metiamur /
 necesse est gl̄are Caesari Scipionem. Illum em ceteris prestare sapientes volunt;
 non qui vitijs & sceleribus / sed qui veritate & honestate alios antecesserit. Nam
 vitia aut flagitia non possunt reddere hoīem pclarum: presertim cum nulla his sit
 laus & gl̄ia cōiuncta: quę est honestefactorū existimatio. Verū ut qd̄ a me petis
 factus possit p̄cipi: vita utriusq; mores / res domi & foris gestę paucis recensendę
 sunt atq; inuicē cōpandę: tū facillimū erit discernere legēbus uter alteri sit p̄feren-
 dus. Hoc ut rectius explicet / ab utriusq; a dōlescētia ordiamur. Caesaris prior aetas
 cōprimū in castris v̄latus est / nō caruit ifamia: cū spōda lecti Nicomedis Bitynię
 regis & regis q̄nc; appellaret. qd̄ adeo pro vero habitu est: ut etiā sui milites post
 cuiem victoriam ante triūphantis curram canerent: Gallias Cesar subegit: Nico-
 medes Caesarem. Adolescentia om̄is nihil habuit insigne quod magnopere sit aut
 referendū / aut laudandū: praeter naturam inquietā / & animū deditum factionib; &
 bellis intestinis: quę a deo ab ip̄is primoribus annis prę se tulit: ut Syllam dixit
 se ferat: cauendū esse puerū male p̄cinctum. Post annū vero. xxxij. cum ex Hispa-
 nia quo questor accesserat / ante tempus decellisset: Latinas colonias agitantes de
 ciuitate petenda / concitauit ad nouas res in urbe moliedas. Edilis deinde factus /
 cum paci atq; ocio insensus esset: sibiq; etiā malis artibus potentia quereret: cons-
 piratē tradit cum M. Crasso / & nonnullis alijs de trucidando senatu / & re pu. sub-
 uertenda. Cum Pythone item a dōlescēte fertur contra rem pu. cōiurasse. Ad cōcōs
 liandū vero sibi plebis fauorem / restituit trophea. C. Marij de Iugurtha / deq; Cim-
 bris atq; Theutonibus olim a Sylla disiecta. C. Rabirio quo a diutore Saturninus res
 nouas molens opp̄ssus fuerat / qui diem diceret subornauit. Largitionibus profu-
 sis ac sup̄uacuis i pensis ad beniuolētia infimorū & populi captandā adeo ere alle-
 no sunt opp̄ressus: ut Pontificatū petiturus / anteq; in campū ad comitia descende-
 ret / dixisse feratur matri osculanti: se domum nisi pontificem non reuersurū. Prae-
 turam assecutus inter catiline cōiuratōnis conscios fuisse tradit. Solus certe omniū
 in cōiuratione dephensos conseruandos censuit in senatu. Quo tempe quidam
 ei e senatu egredienti milites exertis gladijs mortem minitanti sunt. Consul postea
 atate legitima / q̄ erat annorū triū & quadraginta factus: pro libidie animi / proq;
 solius nutu in morem tyranni consulatū gessit. M. Bibulum collegam suis iniquita-
 tibus a duerstantē / domi se inclusum tenere cōpuit. M. Catonē sanctissimū virum
 in carcerem duci iussit / a cōs suis & sceleribus repugnantē: quo nullū maius pessū
 mi eius animi testimoniū potuit asferre. Qd̄ vero hoīs rapacissimi ac furacissimi
 in dicitū fuit. tria milia pondo auri / quę erat in capitolio surripiens / tantundē repo-
 suit eris deaurati. Sortitus est puincia Gallias in quinqueuētiū qd̄ & in aliud qn-
 querium progatū fuit. utriq; p̄ter leges / p̄ter consuetudinē / p̄ter maiorū instituta.
 Octo legiones decreuit: duę ab Cn. Pompeio cōcesse. Igitur decē legionū exercitū /
 magnis praeterea auxilijs ulteriorem Gallia ingressus: primo fudit Aronistū Ger-
 manorū ducē: nouas sibi quęrentē sedes. Deinde cum Gallia om̄i varie cōfixit: tū
 priuatis consilij / tum cōmuni cōsensu bellū renouante sepius acie decertauit: plu-
 rima cōfecit bella: innumerabiles hostiū copias fudit: plures urbes / multa oppida.

vita cesaris

Edilis factus

Praetor

Consul

Furti notat

Gallos & Germanos deicit

cepit. Gallos pstravit sepius dissidentes: uniuersam Galliam que claudii montibus
pyreneis/ oceano Rhenoque flumine & alpibus in partem ditionemque Romanam
redegit. Germanos lacessiuit potestatem super Rhenum constructo. Britanos aggressus
pugna superans po. ro. subdidit. quos ob res magna gloria & honore dignus videtur. Se
quuntur bella ciuilia Pharsalicum/ Africam/ Hispaniense non digna laude/ sed summa
hoim ac gentium exterminatione. His enim partem suam comites oim parente oppugna
uit/ oppellit/ perdidit tanquam nepharius parricida. quosque Hispaniense non sua virtus/ sed
fortuna victoriam largita est. Cum enim ferme victus & perfligatus Caesar de inferenda
sibi morte cogitaret/ subito victores in fugam conuersi sunt/ beneficio & ope fortunae.
Pharsalicum vero bellum quod leue fuerit Cicero ipse testatur: qui plurimis in rebus Pompei
periculum veluti ignem Imperatorem atque imperatum ducem increpans/ illum cum tyrannice
& milite Colenticio aduersus veteranos & robustissimum exercitum signa contulisse
reprehendit. Nam Alexandrie non honorem/ sed dedecus peremerit: dum Cleopatra
amore ardens/ incautus ferme in hostium puenit manus. quod periculum nando effugi
ens/ victor postmodum cum Cleopatra per Nilum Aethiopia usque infans amore
penetrasset: nisi milites sequi se recusassent, Pharnacis vero in Asia nullo labore
bellum/ sola opinione confecerit: una acie & leui periculo hostibus superatis. Quod & ipse in
titulo triumphi significauit/ dicens. Veni: vidi: vici. ut quodammodo ciuis facillimum
bellum confecerit quod scripserit se viciisse. Post ciuilem victoriam suscepit perpetua dictaturam:
ut solutus legibus pro arbitrio suo rem publicam administraret: adeo constantem in
retinenda fuit/ ut Syllam diceret nefas esse frater qui dictaturam deposuerit. Ipse litterarum
orator fuit: qui & rem publicam sustulit/ & populum Romanum redegit in seruitutem. Omnia has
partem illam & cruentam bonorum venditionem: ciuium proscriptionem etiam ipsius victoribus
defendas: in quibus sit versari velim/ Caesaris iniquitas ostendens. Mores eius multis
facile interpretantur. Quidam enim commendant alij secus tradunt. Nam prona ad principatum
natura vitam multis flagitijs iniquauit. Ambitio & dominandi cupiditas nil ex legibus
nil ex utilitate publica agere permisit. Facinorosos/ audaces/ raptos/ egestate per
ditos/ turpi iudicio damnatos in suam familiaritatem recipiens subleuabat: alebatque
veluti suarum cupiditatum ministros. Libidine fuisse immoderata Suetonius tradidit
pra eius & adulteria referens multa. Rapacem etiam constat fuisse & alienis appetentem:
cum nonnullas ciuitates & oppida diripienda tradiderit militibus magis ob praedam
quam ob culpam. Liberalitatem quidam laudando effert. Sed que est liberalitas: aheni per
viam eripere/ extorquere/ furari ut alijs largiaris? Rapina haec non liberalitas est appropria
landa. Id vero est in quo multi Caesarem extollunt: asserentes extitisse illum clementem
singularis. Verum videntur per se nimium hoc noie abuti. Nulla est enim clementia: non in
cidare eos qui patrie libertatem tuentes/ tyrannidem recusabant. Laudat nosher Cice
ro Caesarem restituto Marco Marcello: multumque vobis commendat suam clementiam in ciui
bus conseruandis. Laudat item cum Q. Ligarium/ regemque Deiotarum defendit: atque vobis
laudes non protulit veritas/ sed temporum necessitas extorsit. Non enim vis excellens &
amator patrie quod Caesar audire mereret prospexit/ sed quid salus ciuium postularat.
Quis que laus est: non irregularis ciues/ cum patrie sanguine exorbuerit? Neque tamen
ipsi sicarij & latrones hoc faciunt: ut cuius spolia abstulerint vitam & sanguinem conuulsi
scant. At ipse Cicero cum dicendi quod vellet ex anno libertas data est/ quod de eo senserit
sepius expulsi: & est tyrannum eum appellauerit: & crudelitatis illum in qua de ad
Cornelium nepotem epistola increpans/ perditis perfligatisque consilijs Caesarem usum fuisse affir
met. Nihil ergo repimus in Caesaris vita quod digne laudari mereat: propter res bello
gestas: quos non possumus negare non fuisse magnificas/ sed patrie & ciuibus periculosas:
sed obscurum paulo necesse est ea ipsa quae usus est in rem publicam perfidia & crudelitate. Sed
de Caesare haec tenus. Scipionis vitam quod nunc latine extet nulli veterum scripserit:
eo viri ad omnia excellentissimi gesta singula ignorant. Maiora quidam sparsa reperunt.

Bella ciuilia.

Cicero.

Dictator.

Mores Caesaris.

Cicero.

apud varios auctores: quæ prout facultas tulit in hanc ep̄lam conieci. Adolescens
 tua eius non ignobilis fuit aut obscura / sed illustris & p̄clara: quæ edidit egregia fa-
 cinora oim sermone celebranda. Morū q̄dem grauitatē ab ineunte ætate / cōtinen-
 tiam / integritatem vite / diuinam quandā indolem / & q̄si p̄maturam senectutē in
 eo fuisse oim tradunt. T. q̄dem Litiū usq; ad deuictā Carthaginē / quo ad fecim
 dum bellū puniū attinet / Scipionis gesta cōplectit. Ait non tm̄ veris v̄tatibus ad
 mirabilē sed arte quoq; ab iuuenta in ostentatōem earum cōpositū: pleraq; apud
 multitudinē aut p̄ nocturnas v̄sa species: aut veluti diuinitus mēte monita agen-
 tem. Qui mos p̄ oēm vitam seruatus / vulgatę opinionī fidem fecit: stirpis etiā diuī
 ne virum esse. Prima laus a dolescētē tradit: q̄ vix dum pubertatē ingressus / p̄sem
 P. Cornelii Scipionē cōsulem aduersus Hānibalem apud Ticinū pugnante / ac
 fauorū / interuentu suo seruauit. in quo singularis pietatis officiū & patrię p̄stitit &
 patri. Id vero a dolescētis factus & q̄ illius ætatis prudentiā & robur: dum post
 acceptam Cāensem cladem reliquię militū ad eum et Appiū Claudiū tribunos
 militū summā imperij detulissent: nūciaretq; iuuenes quosdā auctore. L. Cecilio
 Metello de relinquēda Italia consiliū agitare: Metelli domū petens / cum in cōsiliū
 iuuentū qd̄ erat allatū venisset: stricō gladiū mortē minitans / iurare om̄es coegit
 nūq; se p̄riam deseruros. His durabus tm̄ rebus etiā si reliq; ætatis acta deessent /
 multosq; senū qui viri clarissimi habiti sunt / a dolescentulus gloriā equit: primū pas-
 rentem / tum p̄riam ab interitu liberans. Atq; hęc leuiora vident̄ reddere quæ ses-
 quunt. Nam cū. P. & Cn. Scipionibus in Hispania infestis / deleto exercitū adeo
 res p̄ditę & desperatę essent / re p̄ multis cladibus afflicta / ut nemo illuc cū Impio
 philiā auderet reliq; maiorib; natu cūctantibus ac reculantibus: solus quartū &
 vigesimū annū ætatis agēs / eo se iturū po. ro. ultro spopōdit: magna animi fiducia /
 maiore future v̄tutis indole / maxia patrię charitate. Nō illū p̄ris patriq; interitus /
 nō exercitus cōcisi / non hostiū vires / nō Hispanię rebus ro. a duerse / non belli terror
 a dolescētē deteruerūt quominus ingenti aīo ætate etiā pugnātę / eā prouinci-
 am deposceret / in q̄ plus timoris q̄ spei p̄positū esse videbat. Itaq; magno ppli cō-
 sensu tanq; factis ipm̄ ad Carthaginē bellū deposcentibus Hispanię sibi decrete
 fuerunt: decem milia peditū / mille equites / p̄ter reliquias veteris exercitus cōcessę.
 Actam parua manu Hispanias aggrellus / Carthaginē nonā unā die pugnando vi-
 cepit. Qua in re inter cetera virtutis suę opa / ut mulieres tute essent ab iniuria mi-
 litum sumope curauit. Virginē eximie forme captiua Principi Celtiberorū despon-
 satam corā se adducit / licq; & victor & a dolescēs prohibuit: eamq; viro cū donis res-
 tituit intactā. Quā cōtinentiā & benignitate sibi Celtiberorū oim beniuolentiā de-
 uinxit. Hispanias oēs / q̄s Carthaginēses post p̄ris mortē occupauerāt / gentē barbas-
 tam & ferā: cęsis q̄ttuor p̄enorū exercitibus / q̄ttuor summis Ducibus fuis ac sus-
 ganis / ipis Hispanis qui desierāt subactis in ppli ro. p̄tatem redegit. Ad Siphacem
 rege potētissimū p̄fectus / ad amicitia ro manorū traduxit / cuius violator Siphax
 postea p̄enas dedit. Deuictis Hispanis Romā rediens / cōsul factus est ante ips: cū
 nondū .xxxij. excessisset ætatis annū. Cōsul in Siciliā p̄riō / post in Aphricā transit
 cū exercitū quē nōnulli .x. milia peditū / duo milia & .cc. eqtes / alij peditū .xvi. milia
 equites M. & .cccc. qui v̄o magis. v. & .xxx. milia peditū equitūq; fuisse tradunt.
 Vbi profligatis duobus P̄enorū validis exercitibus / capto rege Siphace / plurib;
 urbibus vi expugnatis: demū ipm̄ Hānibalem excellentissimū Imperatorū oim /
 ipius ro. po. xv. annis victorem / acie supauit. Qd̄ ne leui certamine aut Martē in-
 criento factum videat. xij. milia ex romanis in ea pugna cecidisse: atq; Hānibalē
 disisse / post a missam victoriā se nūciq; struxisse aciem melius / Litiū scribit. Hoc
 magno est argumento: non cum exercitū inualido / non cum tyronibus / non cum
 barbaris / non cum ignauro duce Scipioni certamen fuisse: sed cum robusto milite /

Scipiois vi
 ta.
 T. Litiū.

quæsi p̄signe fano

clades Cannens

scipio

P̄ris & p̄rię
 liberator.

24 annis p̄ris in hęc

Hispanias su-
 perat.

quæsi p̄signe fano

scipio x p̄ris p̄rię

Siphacem

Fit consul.

quæsi p̄signe fano

Siphacē &
 Hanniba-
 lem vincit.

scipio p̄rię

gularis: Cæsaris nomen flagitia plurima de honestate rapine/surta/intestine dissens
 siones/civilis sanguis/libido imoderata diuandis/stupra/adulteria/studiu lacerade
 patrie/atq; animus ad omne facinus pemptus. Quo fit: ut ad hanc diem nil extet in quo
 Cæsar vel stigiu ullu virtutis sue possit imprimere. Nisi forsitan studiosum esse ciue
 sui pfectu/ alieni appetentē/ furē/ rapacē/ adulterū/ factiōib; & prurbande rei p
 tentū laudā dandū putamus. Sequit̄ deinceps res amboꝝ domi & foris gesta.
 Cæsar post .xliij. ætatis annū missus est/ & qdem cū .x. legionib; ad Gallos: gentē
 barbarā & ferā/ sed bello insuetā: at is fuit exercitus/ ea auxilia/ is dux belli qui fa
 cile posset victoriā potiri: Romanus cōtra barbarū/ armatus cōtra inermem/ vete
 ranus cōtra pones/ doctus rei militaris aduersus bellicę artis ignaros/ dux excel
 lens aduersus ppos sine ducibus siue Impatoribus bellantes: qui nihil pter imperū
 animi & vires corpū ad plia afferebat. qd̄ & prima cōtra Arionisū pugna clariss
 me ostendit/ & multis pterea in locis. Adiecit Romano Impio Britannia: in q̄ ppl's
 vagus & sine certo duce vivebat/ neq; domesticis/ neq; extnis bellis assuetus. Scip
 pionī adolefcenti provincia Hispania decreta est cū dtrabus legionib; tm̄ ac reliquū
 ispatem exercitus cōstiti. Imperiū in annū datū. Sed cōtra Hispanos hoies feroces/
 exercitatos in armis/ numero ac viribus virescetes / cōtra Carthaginiensium q̄tuor
 exercitus/ uni duci aduersus Poenore Impatores: qd̄ nequāq; parū facien
 dum videt̄. Ducum em̄ in bello prudentiā/ consiliū/ virtutem plus valere compitū
 est/ q̄ militū audaciā aut fortitudinē. quippe q sine disciplina/ sine duce seipos confi
 ciunt. His supatis/ & his/ expulsis/ Hispaniā primo Ro. ditioni restituit. Cæsari data p
 uincia primū est in quinquenniū. Scipioni in annū. Et cum in Hispaniā pfectus est/
 & Consul in Sicilia: de iū in Africā transijt: lic; in aliū annū Imperiū illi fuerit pro
 rogatū. Sed in quinq; annor; fiducia & aim & facultatē maiore attulit res maxi
 mas aggrediendi/ q̄ unius anni Imperiū: qd̄ an. progari deberet erat incertū. Non
 em̄ magna facinora pro tpe effici possunt/ plerū cum timeat successor / qui iam
 gloriā; adeptā possit priperē. Qd̄ & Lucullo accidit Mitridate & Tygrāne regib;
 deuentis. Et ip; Scipionē ferunt dubitasse/ cum diceret: nisi successores partē iam
 per eum glie timuisset: non ad petendā pacem/ sed ad dedendā ciuitatē cōpulsū
 fuisse Carthaginienses. Cæsar Pompeiū supra uicit. Scipio Hannibalem p̄statū sumum
 oim qui unq; fuerunt Impatorem. Cæsar Iubam regem Numidię deuicit. Scipio
 Siphacem potentiū regem acie supatum/ captūq; Romam misit. Cæsar Phar
 nacem regem Asię parua manu/ leui plio/ nullo labore ut ipse met testatus est pro
 ligauit. Scipio Antiochū regem Gręcę insultantē belloq; ro. po. lacescentem ma
 gna cura & vitute compellit. Quam ob rem qm̄ virtus sola est que viros claros pre
 stantes/ dignos glia & laude solet efficere/ vitia v̄o detestandos: nec unq; obscurū
 aut dubiū esse debet recte iudicanti utriusq; facta/ atq; ea recte mente expendē/
 vitute & recte factis Scipionē multo supiorem Cæsare extitisse. glia vero militari et
 reb; gestis nulla ex pte inferiore. Nam alterius vitam multis officijs & in rem pu
 blicam p̄claram constat fuisse: alterius pluribus flagitijs obductam. Scipionis libe
 ralitas/ beneficentia/ pudicitia/ castitas: Cæsaris furta/ rapine/ supra & lasciuie osten
 dum. Alter adolefcentulā & ipse adolefcentis viro tradidit intactam: alter iam se
 nex Cleopatram alterius cōingem abduxit. Alteri ocium/ pax/ salus patrię: alteri
 discordię bella/ & patrię pnicies cordi erāt. Scipioni honores & dignitates ultro of
 ferbant. Cæsar per vim & ambitum auferebat. Scipio oblatantē repulit. Dictatu
 ram: Cæsar extorsit. Alter libertatē sui populi cōseruauit: alter redegit in miseris
 mam seruitutem. Scipio ne libertati patrię officeret sponte in exilium secessit: Cæs
 sar ut libertatem eriperet pstantissimos ciues exulare coegit. Alter ad cōseruandam
 patriam sua consilia direxit: alter ad delendam & prostemendā. Adde q; nos
 in Cæsaris docti omnes viri execrari & odio habere deberent. non em̄ magis pa

Vitia Cæsa
 ris,

Cæsariū (Cingij) Vitiarū

Preferit Sci
 pio Cæsari.

Cæsar latinæ lingue & latinæ linguæ & bonarum artium extitit parricida. Vna enim cum libertate corrumpit latinæ eloquentia & studia rarum; quæ in ipso flore prius fere quæ inciperent extincta sunt. Erat in culmine eloquentia; erant cæterarum bonarum artium incrementa: quæ statim prostrata re publica defecerunt. Erant complures viri doctissimi simul eloquentissimi/ quos ciuilibus cladibus absumpsit. Vigeabant studia philosophiæ & cæterarum liberalium artium tempe libertatis: quam nisi deleuisset Cæsar creuissent latina ingenia: neque Græcis ullo doctrinarum genere celsissent. At vero libertate extincta/ subsecuta sunt imperatorum portenta nepharia: qui & doctos & ac virtutem oderunt/ & aduersarij sunt litterarum studijs & doctrinæ. Habes a me iocundissime Scipio quod postulasti: nunc & tuum & aliorum iudicium sit liberum ut quisque sentiat quid velit. Vale. Quarto idus Aprilis Florentiæ.

DEFENSIVNCVLA POGGII FLORENTINI

Contra Guarinum Veronensem. Ad Franciscum Barbarum.

Nup cum exercendi ingenij causa mihi Franciscus epistolam quandam ad Scipionem Ferrariensem scripsisset: in qua Scipionem superiorem/ & Cæsarem iniucem comparans/ priores partes tribuerat Scipioni: Guarinus noster Veronensis vir doctissimus/ & meus ut ait amicus/ cum epistola in eius manus deuenisset/ sumens causam Cæsaris/ scripsit ad me libellum quempiam pergrandem: in quo non tantum Cæsarem tueri/ quatenus me obiurgare/ in me inuelli velle videtur. Nam & in quodam quasi opusculi sui proemio quod ei tanquam appendiculū ascibit: me Cæsarem altigenum/ & magis audacem quæ fortiter scribit: & pluribus in locis contra ac ius nostræ amicitie requirit in me acriter inueniunt sepius me cõpellit verbis mordacibus: multa dicens quæ sapientius atque honestius tacuisset. Equidem nisi Guarini nomen esset ascriptum/ suum opus minime putarem ita eminepte multa probare nitenti: ita leuibus quibus nititur argumentis: ita in Catonem male dictis insultat/ oblitus facultatis & ingenij sui: ut qui scripta nesciat a Guarino/ a tribula quodam atque inani litigatore censeat esse cõficta. Nam cum Guarinus vir doctus atque eloquens existimet: hæc eius oratio nullam neque doctrinam/ neque eloquentiam rederet. At vero ipse tanquam nobis phœnicem ex Arabia attulerit/ si actat se: proflit: in quo sibi plaudit tanquam in choro discipulorum suorum cõstitutus: qui si illi assentiant/ si laudant doctrinam/ si ingenium admirant/ si contra non audent/ nequaquam dicere aliis facturos. Video tamen quid vir eruditissimus sit secutus. Prestantissimus atque omnium laude vir dignus Leonellus estensis Cæsaris partium est fautor: vult ergo Guarinus cui se totum dedit/ etiam hoc nouo opusculo dedicare: ei maxime placere studens/ quæ nouit actorum Cæsaris defensor. Sed debuit si Cæsaris patronus esse voluit/ & eius auctor: illi laudare/ extollere & magnificare/ atque amplificare res gestas: postremo si libeat gentiliū more ut Deum colere. hoc facere vel eloquenter/ vel quantamuis impudenti potuit: me etiam non contradicente. Quid enim mea refert quibus laudibus Cæsarem Guarinus esset/ aut ornaret. Sed dum mea dicta reprehendit/ dum arguit/ dum insectat/ dum in me impetum facit: non tantum Scipionis aut Cæsaris/ quantum mea causa mihi ad ea necessario respondendum putauit. Cum pro ego existimem non certam partem/ sed communium studiorum inter nos debere esse cõcertationem: ac satis esse ea altere que nostram causam probabilem reddere videant: decreui licet paulum commotus animo/ quo potero tamen modestius defendere causam se susceptam: quam non solum ut defera/ rationes me Guarini non induxerunt/ sed ad tuendam suam ardentius & cõstantius impulerunt. Talis est enim Guarini defensio/ talis argumentatio/ ea testium productio: ut qui velit Cæsarem in hac causa succubere/ hunc solum gaudeat sibi oblatum esse patronum. Si quæ vero in re Guarinus violatam putauit existimationem suam: in se hanc culpam cõferat/ non necessario me læssit. Ego satis satisfacere duxi honori meo/ quæ illius opiniononi. Ad te autem mihi Franciscus instituit scribere hanc meam defensionem: ne illi responderet cogere provocatus aliqui ut sit/ par pari referre. Simul illud occurrit: cum Guarinus

elegit certum iudicem suę factionis qui inter nos discernat: quū esse me quoq; mihi coparare qui mihi in hac causa arbitri assistat/ac rectā sententiā ferat. Scio æquitatē tuā / noui animi moderatōez; prospexi rectū iudiciū: & cum in p̄clarissimā omnium re publica sis natus atq; educatus / inq; ea administranda plurimū versatus / confido terecillime de hac nostra cōtrouersia / in qua de oppressa Ro. populi libertate agitur / in qua pro virtute / pro honestate / pro vera gloria que a me defendunt / certatur sententiā esse laturū. Oro te autē per nrām amicitia: quo rectus tibi rōnes utrisq; innotescant eplām meam primū legas: tum Guarini libellū: deinde hanc meā defensionem. hoc maxime modo / quid a me dica / quid ab eo obijciat / quid a me defendat intelliges. Sed ut iam ad cām veniamus: cōstitutendum nobis est / quæ a Guarino meū sit cōtrouersia. Nempe de Scipionis & Cesaris p̄stantia. Ego superiorē Africānū laude / virtute / gloria p̄stantiorē Cesare fuisse cōtendo. Guarinus contra sentit. Hoc ut possit facilius cognosci / primū omnium est nobis quid sit gloria diffiniendū: qua si & argumētis & testibus docuero excellere Scipionē / superiorē in causa necesse est. De gloria igitur eorum & virtute primū erit dicendū: tum accedam ad cōsultandas Guarini rationes. Gloria est inquit Cicero in tertio tululanarū libro quæstionū / cōsentiens laus honorū / incorrupta vox bene iudicantiū de eccellente virtute. Idem in prima Philippicarū. Gloria est ait laus recte factorum / magnorūq; in rem publicam meritorū. Igitur cum Cesaris nullam bonorum laudem / nullā vocem incorruptā bene iudicantiū de aliqua sua excellenti virtute scriptam inuenerimus: recte vero illius facta admodū pauca extiterint: & qui de re p̄. pessime meritis fuerit. Scipionis vero una oim honorū fuerit consensus laus / unus sermo mirabilium virtutum recte factorum suorum / inq; rem publicam meritorū excellentiū: ut auctores verissimi ac probatissimi monumentis suis tradiderūt: necesse quidem est: ut cum virtute extiterit longe clarior / & gloria quoq; superior videatur. Vt eim idem inquit Cicero: multis est in virtute assensus: ut is gloria maxime excellat qui virtute plurimū prestat. Si quis autem Guarino similis dubitet de virtute Scipionis: aut quia in eo virtutum p̄stantia fuerit ignoret: audiat Valerium Maximū sexto memorabiliū libro. Scipio autē Africanus super rior inquit: quem Diū immortales nasci voluerunt / ut esset in quo se virtus per oim numeros hominibus efficaciter ostenderit. & reliqua. A. gellius noctū Atticarū libro septimo cum de ingente angue qui in cubiculo a lecto iuxta m̄rem Scipionis cubare visus est absente marito / scriberet: Scipionem inquit impendio magis ex rebus gestis q; ex illo ostento virum esse virtutis diuine creditum est. Alio etiam in loco libro quarto: Scipio Africanus antiquor quanta virtutum gloria p̄stiterit & q; fuerit altus animo & magnificus / & q; sui cōscientia subnixus: pluribus in rebus que dixerit / queq; fecerit declaratū est. Hoc de Cesare nunc; legit scriptum Guarinus: neq; eius virtutes ab illo auctore descriptas. Assert Plutarchū qui Cesarem præfert ceteris Ducibus Romanis magnitudine rerum gestarum: de virtute vero magnum silentiū. Neq; iniuria: magnitudo eim rerum scelera & mala factiora qnq; admittit: ita ut nō sequat ut qui magnas res gesserit / intelligat & cum virtute gessisse. Cōstat igit Scipionē cum virtute Cesare superari / & glia quoq; fuisse superiorē. Hoc ut fiat manifestius / alia qdam de gloria inia Ciceronis p̄ferenda est in orōne pro M. Marcello: ex qua Guarinus multas laudes in Cesare colligit. Gloria est inquit illustris & pertagata magnorū vel in suos / v̄l in patriam / vel in oim genus fama meritorum. Hac diffinitio si vera sit / gloria longe Scipio Cesare antecellit. Primum quæ merita Cesaris in suos fuerint referat Garinus / qui Græcis suis defector: ego apud iatinos nulla fuisse cognōti. nisi q; Octauiam nam adoptauit in filium: eumq; ex Dodrante reliquit heredem. quod & quidam turpi amorē factum tradiderunt. De genere videlicet hominum certe pessime

Franciscū
causæ arbitriū
ponit

Gloria
CICERO

Valerius

A. gellius.

Gloria
Cicero

meritus est clades/perniciesq; gentium & populorum. Siquidem plurimas urbes rapuit/vastavit/diruit/dirupit ob prædam/non ob delictum. Exceptis civibus Romanis: quos propter dedecus in rationes referri vetuit. Unde dedecus centena milia hominum sua opera interierunt: quod deplorandum videretur etiam totidem milibus civium interfectis. At illud restat: ut in patriam sint merita singularia quam prodidit/prostravit/vertit/afflixit ac peremptis tot triumphalibus senatoriis ac prætorijs viris/ tot civium milibus trucidatis/populum Romanum quadringentis amplius annis cæteris gentibus imperantem sibi servire coegit. Quæ Græcorum ab eo libertatem cõservatam (quod suo loco resellemus) impudicissime contendit contra omnium præcorum excellentium virorum sententiam atq; auctoritatem. Age nunc Scipionis merita referant: quibus prima inopia scriptorū apud quos non reperitur scripta Scipionis vita sicut & Cæsaris: cuius gesta & ipsemet & Suetonius & Plutarchus litteris tradiderunt: sed tamen afferunt nonnulla que a varijs auctoribus scripta reperunt. Et primū in suis merita egregia extiterunt. Nam decem & octo annos natū p̄sem apud Ticinū ut L. Valerius / ac Plinius verissimi auctores asserunt: singulari (ut ait Plinius in libro viros illustriū: qui ei ascribit) virtute servavit. Et legatus fratri ne sibi honor provincie eriperet / Antiochi bello superavit. Quæ in patriam fuerint Scipionis merita tum testes sunt pmulti / tum vero Seneca gravissimus auctor: qui scribit Romam soli Scipioni debere / quæ semel fuerit tū ab hostibus capta, Beatus Augustinus romanæ urbis atq; Italiæ liberatorē appellat. Silius quoq; Italicus cum Cæsarem multa cognosceret gestisse ex quibus suum poema ordiri potuisset: tamē quia sciebat virtutibus fere vacuata & in perniciem patriæ redacta / Scipionem delegit. in quem cum propter eius prædara in patriam merita multa laudes cõgessisset: tandē in fine sui opis cum meritis & laudibus equat Romulo & Camillo: alteri conditori Urbis / alteri restitutori. In omne autē genus Scipionē meritis claruisse constat: quæ qm sunt pmulta: put capta nova Carthagine custodia mulierū / restitutio nupte a dolescentule / & alia plurima per omnem vitam: brevitatis causa omitto. Hoc Seneca dicitū in quadā ep̄la non postponat: Scipionis aiam in cœlū rediisse ait: ob egregiam moderatōem ac pietatem: quæ magis admirat̄ cum patriam reliquit / q̄ cum defendit. Transeo p̄sima T. Livij testimonia de virtutibus Scipionis: qm̄ in priori quam dixit Guarinus ep̄la relata sunt. Hoc solū recitabo qd̄ est in octavo belli punicis libro. Cum ceteri inq̄ leticia gloriæq; ingenti eam vulgo rem ferrent: amicus qui gesserat inexplēbilis virtutis vergetis laudis. & reliq;. Hæc sunt testimonia virtutū P. Scipionis scitis certa ut opinor: quibus cogat assentiri nunc Guarinus: laude gloriæ longe antecellere Scipionē. Afferat nunc ipse si potest Cæsaris virtutes: afferat qui eas scripserint auctores. Sed nullę ferme sunt. nō p̄t. nulli extiterūt / aut admodū pauci: & hi adulādi gratia si qui reperunt: qui excepta victoria civili: qua clementer usus est a virtute Cæsaris laudarint. At Guarinus solus exoritur post multa sæcula qui se ei nimis dicant. Sed cum illum multis virtutibus claruisse dicat: nullā profert penitus: non continentiam / nō integritatem / non iusticiam / nō fortitudinē / non alterius virtutis vestigium ullum: sed ad ridicula quedā descendit que suo loco cõsutabunt. ut cum nando periculi evasit vestem mordicus trahens / ducit pro fortitudine. At id non fortis viri / sed temerarij potius indicium fuit: cum se in eum locū coniecisset / unde nisi nando nō posset evadere. Sigddm fortitudo est / cum picula certa & deliberata ratione suscipimus. Complectitur tamē laudes Cæsaris que cõtinent in orone habita pro M. Marcello non ab oratore ut alias scripsi / sed a tempore & causa prolata. Nam quid Cicero de eo vere & ex animo senserit non videtur legisse. cui evenit qd̄ negligentibus aut captiosis solet mercatoribus: qui cum unam paginam in libris rationum scriptam in qua debitores conscripti sunt legerint / reliquam que continet creditores

Valerius
Plinius

Seneca
Augustin.
Silius

Seneca,

T. Livius.

Fortitudo

occulant. Ex quo puerbium est exortū; aliam euolue paginā. Legit Guarinus
 Ciceronē ubi Cæsare in necessario laudauit: audiatur nunc quid scripserit uiuo Cæsa
 re cum libere loqui potuit: & postmodū Cæsare interfecto in ep̄la quadā ad Atti
 cū. O hoiem amentē & miserū ait: qui ne umbrā qdem unq̄ honesti viderit. Hac
 sola sententiā nō ex necessitate caufe; sed ex v̄itate etiā uiuo Cæsare prolata om̄s
 superiores laudes obliterauit. Cōsidera hoc diligent̄ mi Francisce: me dū honestū .i.
 v̄itatem nō fuisse in Cæsare unq̄; sed ne umbrā qdem illā cōspexisse v̄tutis. Quid
 idem post Cæsaris interitū; quid scribit: Exultimo si qdes Guarinus memorię mā
 datte/ paulū fuisse de scribēdi licentiā remissū. Sed Tullū audiamus insolentiā
 Guarini reprimētē in officior̄ li. primo. Declarauit id modo temeritas C. Cæsaris
 ris qui oīa diuina & humana iura puerit/ per eū quē sibijpe opinionis errore sin
 xerat principatū. O magnā laudē: oīa diuina & humana iura temeritate & errore
 Cæsaris euerfa. In .ij. aut̄ lib̄o. At v̄o hic victor noster nūc qdem victus q̄ cogita
 uit ea p̄fecit: cum eius iam nihil interesset. Tanta in eo libido peccādi fuit: ut hoc
 ip̄m eū delectaret peccare/ etiā si causa nō esset. Et deinde cū de Sylla q̄dam dixit
 sese secutus est inq̄/ qui in causa imp̄a/ victoria etiā se diore nō solū singulor̄ ciuū
 bona publicaret/ sed uniuersas regiones p̄uinciasq̄ uno calamitatis iure comp̄
 henderit. Hac sunt vere Ciceronis voces/ tunc exp̄sse cū libere & palā posset fate
 ri quid sentiret. Vides Francisce quantū a Tullio laudetur Cæsar. Si hoc laudi trib
 uit Guarinus: hoiem amentem/ miserū/ nullā curam v̄tutis habentē/ temerariū/
 puerforem diuinā/ humanāq̄ iuris/ incēsum libidine peccandi/ bona ciuū & p̄uinc
 ias impie publicantē describere: Sed & Lucanus furentē/ sanguinolentū/ adulte
 rum describit Cæsarem: rara in eum v̄tute collata. Credo hoc in loco Guarinum
 tor ac talibus testibus cōiunctū: nisi velit esse nimīū impudens/ proculdubio cōces
 surum. Scipionē n̄m suo Cæsari gloria antēire: cū alterius v̄tutes ante oculos cons
 piciat: alterius scelera & delicta. nisi forte si qua pestis ac p̄ncipis orbis unq̄ fuerit
 laudanda: si q̄ salus/ si qd̄ p̄sidiū vitupandū putet. Qm̄ nō solū grauissimor̄ au
 ctōitate testū/ sed & ip̄ius fere v̄tutis testimonio excellentior Cæsare Scipio cō
 probat. Nunc ad ip̄ius Guarini scripta & testimonia discutienda ac reprobanda
 veniamus. E qdem voluissē admonuisse Guarinū v̄bis potius q̄ suis errorū suo
 rum: cū sint p̄multi: cuius ob honorē quē vehement̄ diligo/ tacuissē potius q̄ ad
 hoc scribēdi officū descendissem: si honor meus pateret. Sed totiens me arguit: to
 tiens me tanq̄ censorio edicto cōpellat: totēs me tanq̄ manifesti erroris castigat:
 etiā petulantib; verbis me Cæsarem insectari dicens / ut necessitatē quadā mihi
 imposuerit ad hęc rescribēdo. Primā oim̄ argumētatorē Guarinus quā ex ultimis
 v̄bis meę ep̄le assumpsit/ in fr̄ote tanq̄ robur fortissimū totius disputatōis colloca
 uit. Dixi Cæsare nō magis p̄tē q̄ latinę lingūe & bonarū artū fuisse p̄nicidā: pro
 p̄erea q̄ sublata re p̄. latina eloquētia corruisset. Hac a me scripta acriter rephen
 dit: nullis utiq̄ testib; ad cām accommodatis/ sed recēlet quas dā ratiūculas inanes ac
 plenas q̄ minie cōueniāt n̄e disputatōi: ut nō solū nō oriant̄ mures ex eo in quo
 vagat̄ capō/ sed ne locusta qdem. At. Ab eo autē qd̄ abs te nup̄ime dictū est ins
 choemus. & ultima p̄fert ep̄le. Quo in loco si velle/ possem dicere Guarinū nō sa
 tis rectē locutū esse latine. Nup̄ime em̄ nō locū/ aut ordinē/ aut t̄ps significat: neq̄
 magis qd̄ est a me in principio positū cōprehendit/ q̄ qd̄ in fine: id extremū/ ul
 tīmā/ postremū & si p̄a: nō nup̄ime dici solet. Item extinctū doctrinę splendorē indi
 gnū facinus scribit. a me autē non extinctam eloquentiā / sed corruisse est positū.
 itaq̄ mutat & pmiscet verba: neq̄ quid a me dicat/ neq̄ quid ab eo refellat̄ intellis
 gens. Hęc autē leuiora. Sed q̄bus tandē argumētis castigat̄ erratū meū: Nemp̄e lu
 culentis & ex intia arte dicēdi affirmat multis rōibus & testib; Cæsare doctissimū
 atq̄ eloquentissimū extitisse. Nam in causa certa re non dubia utiq̄ testibus nō ne

Cicero

Idem.

Lucanus.

R̄ndet ob
iectis Gua
rini.

Eloquentia
Romana
quō corrup
tit,

caesaris. Ego culpa Caesaris extincta re p. latinam eloquentiam & sarrum studia di
co excidisse. Cum em exercitum fori romanam eloquentiam in supremum culmen eduxis
set. cum apud pplm ius concionandi multos ad dicendi studium excitaret: cum honor dis
cende sententiae in senatu ad arte oratoriam impelleret: postquam romani impij potestas
ad unius arbitrium pervenit: cecidit mos patrius: ut parum in foro: nihil apud pplm / minimam
ageret in senatu quod eloquentiam requirere videret. Nam partes ppli nulle erant: sena
tus quod uni placuerat decernebat: in foro pauca antiquitatis vestigia remanserunt.

Alexander
Nero

Guarinius pro Caesarem & eloquentem & multa opera scripsisse contendit. Quis hoc
sibi negarit: Ego quoque eloquentior fuisse Caesarem quam ipse tradat assero. Sed quod
hoc ad rem pertinet nostram: Doctissimum fuisse Alexandrum accepimus: & tamen Calistene
philosophum interfecit. Nero fuit doctissimus: sed & Lucanum & Senecam / & multos praeter
viros doctissimos interemit. Non dico Caesarem doctos viros necesse: neque odio
habuisse studia sarrum. Vellem Guarinus adesset: excitarum eum paulum a somno
postquam ita negligenter tanquam stertens intelligit quae a me dicuntur. Ego iterum affirmo: ex
interitu rei publicae & libertatis romanae / cuius origo & causa Caesar fuit: splendorem huius
guae latinae esse collapsum. Sed quod ridicule sua argumenta concinit. Ait Cicerone pla
euersa quam stante re publica scripsisse: & luculentas quoque orationes post victoriam Caesaris etiam
am in iudicijs habitas edidisse. Verum ego dixerim Cicerone post opprobria a Ca
sare libertatem stupidum quendam evasisse / a ut mutum / a ut elinguem. Describit multos
excellentes viros qui post Caesarem exierunt: Salustium / Corneliu nepotem / Pompeium
Trogum / T. Liviū / Vergiliū / Senecam / Horatiū / multosque praeterea: sed nimium videtur
idem ignorare. Primum Salustius / Cornelius nepos / ac Trogus flourerunt rei publicae tempore. Siqui
dem post Trogi cum Caesare militavit. Vergilius / Horatius / Livius / Seneca omnes &
nutriti sunt ingentere re publica. Nam T. Livius cum Caesare interfecit / agebat sedecim
annu aetatis annu. Seneca (ut ipse testatur) Cicerone audire potuit declamantem. Vergi
lius .xx. & quatuor annos erat natus / cum a pud Pharsaliam pugnatum est inter Caesa
rem & Pompeium. Horatius .xvii. annos. Itaque quod docti & eloquentes postea exierunt
re: aut libertatis tempore orti illa in priorum eloquentiam hauserunt: aut paulo post. cum alia
qua priorum eloquentiae semina supelissent. Nimium vero longius provehit Guarinus
studio mea dicta refellendi quam veritas patiat. Ait etiam multas praedaras artes post de
letam rem publicam subtilius & ornatus viguisse. Debuit eas referre: ut sibi fides aliquid ha
beret. Nycholaus vero nihil pluresque viros doctissimi omnes artes in peius decidisse as
firmant. Deum (ut de tenuioribus inquit artificijs loquar) fuisse plantissimos gram
maticos Seruium / Priscianum / Donatum / Caprum & reliquos affirmat. Ego ut doctos illa
los viros fuisse concedam: unam certe Varronis de lingua latina pagellam omnibus
quod post eum fuerit grammaticis antepono. Comicos nullos retulit qui fuerunt post amicum
sunt pro libertate. ne oratores quidem: quos Ciceroni / vel Caesari / Hortensio / Crasso /
Antonio / Bruto / ipsi C. Caesari etiam longo intervallo posset conferre ullos referat. Pro
fectores non vult silentio praeterire: sed ad eos notandos penitus obmutescit. phos taceat
re vult: cum eos notare nequeat. Et tamen Seneca / Plinius / Boetij meminit. Seneca ex nostris est:
Plinius quod in phia scripsit ignoro / ut debeat inter phos numerari. Boetij virum do
ctissimum fuisse nequaquam abnuo: sed nullo modo cum M. Varrone in phia / aut Cicerone
comparandum. Deficere sibi diu dixit / si disertos aut eloquentes velit commemorare. nec tamen
quaequam refert in tanta copia praeter Cicerone: tanquam & ipse tempore Impatorum fuerit. Tra
sit ad iuriscosultos / qui post illa ut ait tempore supra modum eluxerunt. Sed praecipue erit: si eos
Scaevola / si Ser. Sulpitio: quod solus .clxxx. libros de iure civili edidit: si C. Trebatio / mult
umque praeterea quod cum re publica flourerit existit copandos. Devenit ad sciam medicum: quia etiam
ditam / ornata / ac perfectius eliminata affirmat: sed quod latini medicinae illustratores exierunt
non profert. Postremo ad theologos descendit: inter praeter ut ait sacrorum scripturae / & divi
narum institutionum auctores. Quale rei publicae tempore ipse cum saluator noster in mundum elicit

Doctior
Romanor
tempora.

*Livy
Vergilij
Seneca
Horatij
Salustij*

M. Varro.

*Oratorum
H
Oratorum*

Ser. Sulpit.

g post eum fuerit grammaticis antepono. Comicos nullos retulit qui fuerunt post amicum
sunt pro libertate. ne oratores quidem: quos Ciceroni / vel Caesari / Hortensio / Crasso /
Antonio / Bruto / ipsi C. Caesari etiam longo intervallo posset conferre ullos referat. Pro
fectores non vult silentio praeterire: sed ad eos notandos penitus obmutescit. phos taceat
re vult: cum eos notare nequeat. Et tamen Seneca / Plinius / Boetij meminit. Seneca ex nostris est:
Plinius quod in phia scripsit ignoro / ut debeat inter phos numerari. Boetij virum do
ctissimum fuisse nequaquam abnuo: sed nullo modo cum M. Varrone in phia / aut Cicerone
comparandum. Deficere sibi diu dixit / si disertos aut eloquentes velit commemorare. nec tamen
quaequam refert in tanta copia praeter Cicerone: tanquam & ipse tempore Impatorum fuerit. Tra
sit ad iuriscosultos / qui post illa ut ait tempore supra modum eluxerunt. Sed praecipue erit: si eos
Scaevola / si Ser. Sulpitio: quod solus .clxxx. libros de iure civili edidit: si C. Trebatio / mult
umque praeterea quod cum re publica flourerit existit copandos. Devenit ad sciam medicum: quia etiam
ditam / ornata / ac perfectius eliminata affirmat: sed quod latini medicinae illustratores exierunt
non profert. Postremo ad theologos descendit: inter praeter ut ait sacrorum scripturae / & divi
narum institutionum auctores. Quale rei publicae tempore ipse cum saluator noster in mundum elicit

natus/hoc genus doctrinæ esse potuisset: Hoc tamen affirmo: si cum libertate romani populi
 viderentur multo doctiores atque eloquentiores fuisse futuros. Concludit tamen aliquando atque
 atque me falso lugere bonarum artium & eloquentie ritum & interitum. Non patiar Guarini
 nam diutius errare in hac sua inepta conclusionum: & quantum non meminerim elo
 quentiam interisse a me dictum: tamen si dixissem/ testimonio Ciceronis licuisset. Ego or
 tostante per Oratores/Poetas/Historicos/Philosophos/ Iureconsultos longe his pre
 aliter/ qui post modum fuerunt eloquentia & doctrina: latinam vero eloquentiam corruisse
 se resp. gubernatione submota/ Guarninus tanquam defunctam & extinctam dixerit in eius
 funere lamentari. Non nego eos qui sub Imperatoribus vixerunt fuisse doctos & elo
 quentes: sed longe distare a facundia atque elegantia superiorum: & neque doctrina illis/ neque
 ingenio pares. Quod si ille contentus cupidus negaret: age causa testibus preclarissimis
 me/ quorum auctore paulo inferior est Guarinus. Et quoniam me falso lugere dicit elo
 quentiam atque interitum: asserat etiam si laudat falso id scripsisse Ciceronem: cuius ea
 dem est sententia. Inquit enim in libro officiorum. Admonebat me res ut hoc quoque loco in
 terminum non eloquentie/ ne dicam interitum deplorare. Sed tamen videmus quibus extinctis
 oratoribus/ quibus in paucis spes/ quibus in paucioribus facultas/ quibus in multis sit audacia. Ac
 cipe & alios/ quorum est & mea sententia: quantum latina eloquentia fuerit diminuta. Vir
 doctissimus Seneca in proemio declamationum: quicquid inquit romana facundia habuit/ quod
 in solenti Græcie aut opponat/ aut preferat/ circa Ciceronem effloruit. Omnia ingenia
 quæ lucere studijs nostris attulerunt/ tunc nata sunt in deterius: quotidie data res
 est siue luxu temporum/ nihil est enim tam mortiferum ingenijs quam luxuria. Siue cum plus
 nimis ut dixerim rei cessasset: translatus est omne certamen ad turpia. Nescio an tibi
 satis probatus testis Seneca videatur contra inanem Guarini opinionem. Accipe tertium
 quoque grauiusimum historici doctissimi Cornelij Taciti testimonium: qui vixit solus Gua
 riniu deiciat ex arce utputa Minervæ. Hic in proemio libri. xvij. scriptum ita reliquit. Cor. tacitas
 Nam post conditam urbem. cc. & xx. annos prioris cui multi auctores retulerunt/ dum
 res populi romani memorabant/ pari eloquentia ac libertate: postquam vero bellatum est
 apud Actium/ atque omnem potestatem ad unum referri pacis interfuit: magna illa ingenia ces
 sere simul vitas pluribus modis infracta: primum infamia rei publicæ. ut alieni: mox libidi
 ne assentandi: aut odio aduersus dominantes. Cum ergo & Senecæ vobis/ quibus illa pre
 clara ingenia Ciceronis ætate nata esse/ deinde in deterius decreuisse affirmat: &
 Taciti testimonio: asserentes magna illa ingenia post imperium ad unum delatum defes
 sisse aptissime constat quanta iactura sit secuta in his latinis libertate amissarum: et illis
 me scripsisse me dico in prioribus epistola/ latinam eloquentiam corruisse. Cuius quoque Cæsar
 rem quoniam per delendam origo & causa fuit: cuius ruina eloquentia quoque & studiorum
 ruina traxit: rectissime ex eo dici potuisse linguam latinam & bonarum artium perniciam.
 At vero instat Guarinus satis incoherens: negat extinctam aut diminutam Cæsarum opera
 libertatem romanam: sed auctam & viuacem factam esse contendit. Idem affirmat viguisse se
 natus auctorem/ quod senatorum/ censorum/ imperatorum/ consulum/ ordinariam servatam
 creationem romanam a deo in pristinum gradum ordinemque redactam/ ut nulla iudicij
 legibus cogendo senatui videretur allata mutatio. Horum tanquam certissimum afferit argu
 mentum: per romani Imperij fines fuerint longius latiusque propagati: in quo pluribus
 quibus causis se conferat verbis euagat. In calce autem sui libelli: quid si non imminuta/ sed re
 stituta & in melius redactam libertatem inquit Cæsarum cura similis & administratio re
 periremus. An obscurum est inquit Cæsarum senatum suppleuisse: per orationes/ edictum/ quæ
 stiones/ minores etiam magistratum numerum ampliasse. Argumentum restitutum & in melius
 redactum libertatis iudicat suppleuisse senatum: in quem omnem illam barbarorum fecerit coniecit
 unum exoritur est Gallos in Curia brachas deposuisse. Ampliasse numerum magistratum/
 quos sæculis suis & sicarijs repleuit octoginta inquit civium milia in transmarinas co
 lonias distributa: in urbem civibus bellis exhaustam reuocavit. O deus immortalis!

Cicero

Seneca

Cor. tacitas

ubinam gentiū se putat scribere Guarinus? Nempe si apud Italos / ubi sunt
 viri eruditissimi tum græcis / tum latinis lris instituti se loqui putasset: nequaquam
 libellū tot ridiculis & somnijs referisset. Credo eum græcis adeo opam dare / ut
 tinos negligat: quanc̄ & græci Plurarchus & Dyon / quos cōmemorat / scripsit
 recte inspicit cōtra se sentire videant. Sed ut hunc libertatis assertorē diligētius sen-
 temur: ait se cōtendere libertatē Romanā Cæsaris opa auctam esse & vitā cōstitū-
 ctam. O vocē docto viro indignā. Loquor apud te Frāncise / quē scō hec Guarini
 causa grauitē ferre. Adeo ne sibi blandiā: adeo ne sibi fauet & studijs suis: ut aus-
 deat totiens repeterē auctam opera Cæsaris libertatē Romani populi contra om̄m
 qui unq̄ scripsere auctem? Tibi notus est Cicero. Nam forsā Guarinus eum cō-
 temnit: tu eum quātifacias scō. Ede libros suos: & eos maxime qui sunt de officijs
 in quibus tanq̄ phūs loquit̄ ex ore ipsius veritatis. Cum autem dñati unius om̄ia
 tenerent inquit: neq̄ esset utq̄ consilio aut auctōritati p̄dus. Et deinde. Cum respō-
 in qua om̄is mea cogitatio / cura / opera poni solebat: nulla esset omnino. Alio in lo-
 co extinctū esse senatū / deleta iudicia querit̄. Etiam eis dem libris. Nec vero huius
 tyrāni solum / quē armis oppressā pertulit ciuitas / interitus declarat / quantū cōtra
 hominū valet ad pestem: sed reliquorū similes exitus tyrannorū: quorū haud fere
 quisq̄ intentū silēm effugit. Paulo aut̄ post. Parietes modo urbis stant: hie: ipi iam
 extrema scelera metuētes / rem vero publicam penitus amisimus. H̄met Guarini
 nus refert verba Tullij: a serentis plura se euerla c̄p̄ stante rep. sc̄p̄ ip̄sisse. Pluribꝫ
 sup̄ in locis querit̄ reip. calamitatē. Solus ergo Cicero testis copiosus / nisi eū Gua-
 rinus eijciat / cogit illum vel reluctantem ac tergitefiantē assentiri se falsa literis
 suis mandasse: cum extinctum senatum / deleta iudicia / rempu. amisiam / euerfam
 ciuitatem / tyrānide Cæsaris oppressā totiens describit. Seneca insup̄ neq̄ Catonem
 post libertatē neq̄ libertatē vixisse dicit post Catonem. Verum ip̄m alio loco
 testimonio cōuincamus. Sup̄ius inquit: multas post Cæsaris victoriā a Cicerone
 etiā in iudicijs habitas esse ofones. At h̄e sole sunt quæ pro Q. ligario / & rege Der-
 iotaro ferunt. Si alias nouit ip̄e Guarinus / recenseat. Qui ergo iudices extiterunt?
 Num ex ordine senatorio? num equestri? num per pplm̄ elati? num ip̄e prætor?
 apud quē priuatae cause sapius agebant. Nihil minus. Qui nam igitur hī iudices
 fuerunt? Solus Cæsar. Qui causam audierunt? Vnus Cæsar. Qui iudices sentē-
 tiam tulerunt? Nempe unicus Cæsar. Qui reos absoluerunt? Ip̄met Cæsar. Opera
 clarum & a Guarino productū iudiciū libertatis. Quod maius / qd̄ manus h̄m̄
 quod euidentius testimoniū afferri pōt libertatis amissē / c̄p̄ unius solius arbitrio / no
 auctē senatus / non permisit populi fieri iudicia / causas agi & reos absolui: Fortē
 go & iudiciorū more sublato / aut doceat Guarinus qd̄ unq̄ ponit / id legibus Cæ-
 sari licuisse: aut velit nolit / fateat̄ necesse est Cæsarem fuisse tyrannū extincta po-
 puli libertate. At propagatū imperiū affirmat. Quid hoc ad libertatis causam perti-
 net? Quasi non potuerit etiā libertate amissa Romanū imperium augeri. Illud
 em̄ ruditer posuit: consultum / prætorum / censorum / questorū / imperatorū creatio-
 nem ordinariā esse seruata. hunc locum ait paucis absoluā. Accipe Suetonij v̄bat
 quæ si legisset Guarinus / in has ridiculas ineptias non incidisset. Cum de insolentia
 Cæsaris loqueret̄. Pergrauant inquit cætera facta dictaq̄ eius: ut abusus dñar-
 tione & iure celsus extimet. Nō em̄ honores nimios modo recepit: ut cōtinuū con-
 sulatū / p̄petuā dictaturā / præfecturāq̄: mox insup̄ p̄nomen / Imp̄atoris cognomē /
 patris patrie staturā inter Reges suggestā in Orchestra: sed & ampliora etiā huma-
 no fastigio decerni sibi passus est. Nonullos honores ad libidinē cepit & dedit
 tium & quartum consulatū titulotenus gessit: cōtensus Dictatura potestate: atq̄
 utroq̄ anno binos cōsules substituit sibi: ne ternos nouissimos sentes ita ut mo-
 dio temp̄e comitia nulla haberit / præter tribunorū & edilium plebis prefectorū

Cicero.

Seneca

Suetonius.

pro prioribus constituerit: qui presente se res urbanas administraret. Prædie autē Ka-
lendas lanuarias repentina confulis morte cessantem honorem in paucas horas
petenti dedit. Eadem licentia spreto patrie more / magistratus in plures annos or-
dinavit: de cem prætorijs viris consularia ornamenta tribuit / ciuitate donatos: &
quosdā e semibarbaris Gallorū recepit in Curia. Neq; minoris impotentie voces
populam edebat: nihil esse amplius rem pu. q̄ appellatōem sine corpore & specie.
Syllam necesse fuit: qui Dictaturam deposuerit. debere iam secum homines cō-
siderantius loqui: ac pro legibus habere que dicat. Adeuntes se patres cōscriptos
sedens excipit. Adiecit ad hanc insignem despectū senatus cōtumelsiam multo ar-
rogantius factum. Nam cum in sacrificio latinarū reuerente eo inter imodicas ac
nouas populū acclamatōes qdam e turba statuē eius coronā lauream candida fa-
scia p̄ligatam imposuisset: & trib. ple. Epidius marulus Cæsetiusq; flauius coronæ
fasciam detrahi / hoīem in vincula trahi iussissent: dolens se / propter parum pros-
pere motam regni motōem: siue ut ipse ferebat / ereptam gloriam recusandi tribu-
nos: grauius increpatos potestate priuauit. Comitū quoq; ut ipse refert / diuisa cū
populo habuit: ut pro parte dimidia quos populus vellet pronunciarent: pro par-
te altera quos ipse dedisset. Magna quidē iudicia atq; opera sunt hæc libertatis ad-
aucte ac restitute: ut Guarino videtur: nō allutuisse senatui / tribunis potestate pri-
uatis / dictatura p̄petuo sumpto / unius arbitrio omnia administrata. Creatōem v̄o
administratū ordinariam dixisse seruata / monstri simile est. Priuatis comitijs
populus / comitiā cum Cæsare diuisa: consulatus non ad ius populū / sed ad suam
libidinem concessi / spreto patrie more magistratus creati: non ordinariam / sed li-
bidinariam ostentant creatōem. Quis hæc de Mario aut Sylla legit: qui in iniurijs
uloscendis ita crudeles fuerunt / ut tamē rei p. auctoritas / magistratū creandorū
ordo & dignitas remaneret. Illud vero maxime pudet scripsisse Guarinum: in
quo vel negligentia suam / vel ignorantiam testatur. Ait octoginta ciuium milia
Romanorū in transmarinas colonias distributa retrocasse Cæsare in Urbem bel-
lis ciuilibus exhaustam. Nescio an ab aliquo Greco hoc Guarinus hauserit. Hoc
scio: Suetonij sententia: a Guarini opinione admodum esse remotam, in quo mi-
rani cogor Suetoniū ab eo hæc in parte non intellectū: qui ad verbum hæc refert.
Octoginta ciuiū milibus in transmarinas colonias distributis: ut exhauste quoq;
turbis frequentia suppeteret / sanxit: ne quis ciuis maior annis .xx. minorū .x. qui sa-
cramento non teneret / plus triennio continuo Italia abesset. Non retrocata scribit
Suetonius: sed distributa. Sed dū Guarinus Cæsare tueri & ornare nitit: neq; quid
dicat ipse / neq; quid testes quos refert intelligant animaduertit. Neq; hoc in loco so-
lum / sed in multis insup grauisimorū auctorū sententias / quos paulo post recē
sebo / aut nec intelligit: a ut nititur puertere. Certus sum mi Franciscete admodum
mirari Guarini doctrinam: qui studio litigandi mecum adductus / dum vult Cæs-
aris famam seruare prodiit suam. Docui hucusq; satis abunde ut opinor: primum
anteire gloria Cæsari Scipionē: tum etiam culpa Cæsaris latinam eloquentiā cor-
ruilleterio libertatem Romanā Cæsaris tyrannide oppellam atq; euerfam, que
ita verisimilis testibus sunt confirmata / ut nulla dubitatio mentibus legentiū possit
herere. Nunc certa sua refellam argumēta: nō quidem omnia: nam & indigna sunt
quibus respondeat: & longior fieret oratio: sed capitaliora q̄dam / quibus palmā vi-
ctorie se adeptum putat. Ait eloquentie ruinam prodixisse ex luxuria atq; auaritia
diadictum Crispi Salustij adducit scribetis: auariciam fidem / probitatē ceteraq;
bonas artes subuertisse. Quæso Franciscete / si hæc duo vitia eloquentiam euerterit:
ea autem Salustij ætate tantum incrementum susceperit / ut ad summum perue-
nerint: cur tunc maxime viguit eloquentia: a deo in extremum culmen p̄ducta / ut
maior esse non possit. Sed alia fuit causa euidentior. Amisso enī rei pu. premio /

Cōfutat ali-
ud Guarini.

Suetonius.

In argumē-
ta Guarini

Salustius

A

exercitiū quoq; illius defecit. Vult extra culpā eē Cēsare/si post eū nepharij pri-
 pes sint subsecuti. Nō dico illū q̄les posterū futuri eēt p̄stare debuisse. qd̄ affirmo/
 si p̄ eū res p̄stare potuisset: si illius cupiditas impandi nō a deo vir es citatis obrut-
 fet: ut extincūs p̄clarissimis principibus/luminibus Romanę urbis/unus q̄ patria
 esset validior neq; bonos/neq; malos p̄cipes fuisse futuros. Arguit me q̄ patria
 edere ad iudiciū meū uti vagus: nō ab historiā dictatu/nō ad doctores & p̄ricos
 rum suam/sed nescio quē sensum & voluntatē p̄feram, q̄si v̄o Guarinus scripta
 sua doctorū illorū/nō somniorū suorū auctoritate cōfirmet ac non intro ducat eos
 testes qui in ip̄m probe reijciunt. Ego quos auctores adhuc sum secutus / magna
 ex pte protuli Ciceronē Senecā/T. Liuiū/Cor. Tacitū/Valeriū/Suetopij/Tan-
 quillū: quos si despiciat Guarinus: aut si me illos nō recte intelligere affirmat: quō-
 aio patiar illū esse in causa superiore. Verū incutere terrorem mihi se credit. Nō solū
 se aduersus me bellū suscepisse dicit/sed denūciat relijs etiā cohortibus/ q̄ in me
 paratē sint vicē relinq̄re. Ego quantū valeat Guarinus expior: quantū reliq̄e co-
 hortēs expecto: q̄q; male latine locutus est. Nam cū pro sua modestia scribat nō
 solū se incursionē meā uno ip̄tu posse sustinere/ s; & reliq̄s cohorte: stāq; sipe una
 cohors sit/subsidiana esse affirmet. Nūi forsan intelligat unius cohortis munere in
 hoc certamine se fungi posse. Verū ego & Guarinū/ & cohortes illas apte cōtem-
 no. nā ex veteranis nō cōstanti quos tū noui om̄s: & sentiūt me cū. Tyrōnū imperiū
 non p̄me feco. Qd̄ aut̄ in principio meę epl̄ę scripserā: credere me Plutarchum res
 militię gestas / & belli gl̄iam/ non v̄tutes secutus in compandis Cēsare & magno
 Alexandro: lōga orōne reprehendit: & ut falsum me opinari vidē/aferret testimonij
 Plutarchi. Hoc mihi admodū placuit. cōtra se em̄ illū ut sapissime facit/intro ducit.

Plutarchus Quid inq̄ Plutarchus: Vitas/nō historias cōscribimus. Hoc ego neq; nūc in dōr.
 Nam in vita res domi & foris geste/laus & gl̄ia continent. Sed docet Guarinus
 si pōt: Plutarchū Alexandri ac Cēsaris v̄tutes cōparasse/nō res gestas & belli glo-
 riā. ut scripsi. Ip̄e Plutarchus post priora verba refert ut trāfert Guarinus: Nec
 rebus clarissime gestis v̄tutis/aut vitijs: inest demonstratio. Hoc sentit vir docti-
 mus Plutarchus: in cede hoim/in strage/in maximis pugnis/in expugnationibus
 ciuitatū nullā inesse v̄tutē: q̄ quis sint p̄ magna / tū semp in hoim p̄nicie stragib;
 gentiū. Nihil in se cōtinent honesti: nisi forte cū iusta ex causa (qd̄ in neq; Alexan-
 dro/neq; Cēsari contigit) fiant. Afferit insup v̄tutes magis & vitia a Plutarcho q̄
 res gestas describi. Hoc neq; Plutarchus afferit: neq; Guarinus pōt p̄ferre. Debuit
 non verborū inanē sonitū effundere: sed ostendere qd̄ honestū referat Plutarchus a
 Cēsare: q̄bus cū v̄tutibus exornet: quā v̄tutis laudē sibi tribuat. Sed nullā afferit
 corrector n̄: & cū v̄tutes & vitia ab suo teste describi affirmet/ silet tū: in hac tanta
 expectatiōe in laudib; Cēsaris delitescit. Ego Plutarchū video nullū Cēsaris aut
 Alexandri sibi officiū assumpsisse: sed mores & res gestas descripsisse: quibus nullā
 aut prara est v̄tus p̄mixta: neq; etiā ab alijs laudatos ab eorū v̄tutibus scio. Quia
 laudari possunt/ si ad p̄hiam moralē aīa duertamus viuendū ducē & m̄gram / duo
 portēta orbis: ducē humani gn̄is pestes: duo gentiū flagella: q̄ nati solū esse vident
 ob effusionē sanguinis/ ad euerisionē prouinciarū/regnoꝝ/ desolatōnem / ad cōm
 hoim interitū atq; cladē: Nō pugno cū Alexandro: neq; gr̄acos q̄ nostri quantū aus-
 deant in historia resello. Senecā n̄m grauissimū p̄m/ video multū a Guarini suā
 quo ad Alexandri laudes: qui eū vesanū hoim/in fœlicē/ furentē/ libidine aliena va-
 standi/ exitiū familiariorū suorū: cui pro v̄tute fuerit fœlix temeritas: a puencia la-
 tronē/ gentiūq; vastatorē/ tam amicorū q̄ hostiū p̄nicem p̄prijs v̄bis appellat. Cre-
 do de Cēsare haud dissimila/ dempta crudelitate/ scripturū: Senecā fuisse nisi res p̄-
 xisset ad Nerōnē qui tū impabat. Attū cū Plutarchus duos ut vult Guarinus/ vi-
 tia & v̄tutes cōparet: Alexandri aut̄ vitia & scelera a Seneca referant: p̄ multa nūc

Ad aliud

Plutarchus

Seneca

est Caesarē quoque Alexandro copulari similitudine virtutis. Deuenit tandē tanq̄ sup̄io
 ra ex aīo p̄cellerint/ad laudandā Caesaris adolescentiā. q̄ in re multa magis riden
 da p̄uit q̄ laudanda. Illud v̄o in primis est absurdū: nec etiā minus inq̄t q̄ Mariū
 Syllę terrori Caesarē fuisse / sp̄itus Syllę testat̄ orō: quē p̄dicare solitū dicit: ut male
 cōtū p̄uerū p̄cauerent. Quā obrem nam Caesar multos Marios inesse. O ingens
 de Caesarē tam inde p̄conitū a puero. si sagacissimi ad ed̄orandū Syllę testimonio
 tot Marios equat unus. Hęc ad verbū Guarinus: qui maximi terroris putat eē ar
 gumentū in p̄stantissimo Impatore puer male p̄cincus: quē unico astu/ne dicā ver
 bo delere potuisset. Ad te cōuertor Franciscus qui vir es doctissimus: p̄lege diligen
 ter Guarini v̄ba: & vide q̄ discrepet a recta sententia. Dicit nō minus terrori Cęsa
 rem q̄ Mariū Syllę extitisse. Quid hac opinione stultius excogitari potest? unde
 hoc Guarinus arguat? quia sciet inq̄t multos Marios inesse Caesarē / cui tot Ma
 nos equabat unus. Primū: cōtor bellorū duces aduersę factionis / tot ciues / tot ex
 ercitus quos aut oderat aut timebat deleisset victor Sylla: qd̄ negoq̄ fuit: unū dele
 re adolescentē inop̄e / imbecillū? Si etiā cantope extimescebat: cui vitā amicis dep̄
 cantib; cōcessit ei mortē credo inferre nō potuit: cū victor esset & dictator. Hoc ad
 modū ridiculū / ne dicā ineptū: voluisse Syllę hīs v̄bis / unū adolescentē Caesarē /
 nullis rebus gestis / nō uni qui fuit excellētissimus belli Impator / sed multis Ma
 rīs equatisse. Nescio an exacte id faciat Guarinus / ut se simulet nihil scire. Egdem
 in puero esse scimus vitiosissimū: tam perperā priscorū v̄ba ad diuersum & suū
 neicio quē sensum raducere. Non em̄ multos Marios v̄tutem inesse Caesarē Syl
 la intellexit se dita in aīo marianā factionē cernebat infixā / ut etiā multos Marios
 partū affectione suparet. Dicit apd̄ Syllam pro Caesarē intercessisse v̄gines vesta
 les / propt̄ vitutis indolē: credo aut a sinū / aut amicos: suorū p̄cibus magis / aut ali
 quo n̄rpi cōmercio adductus. Ad magnā laudem dicit creatū flamine dialem. At
 v̄o hi qui de largitione & corruptela suffragiorū factū trādūt / secus opinant̄. Sed
 aliter tandē quo maxime mō oratorios locos tractare nosset nobis obstantare vo
 luit. Accipe & hoc inq̄t: qd̄ tute satebere in signe. Quid frontē cōtraxisti? ne discer
 das oroz abibis deinde nō indoctior. Ego vero ad has nurgas neq; frontē cōtrahō:
 neq; iogius abibo / sed p̄pius pedē pede cōferam. Venū admodū admirari cogor /
 & etiā dolere: v̄iū eruditissimū dicendi artē quā alijs sepe tra didit ip̄m dedidisse;
 & dū vult oratorū colores imitari / & sine colore est / & transgredit̄ oratorū insti
 tuta. In oronibus aut q̄ h̄nt̄ aut fingunt̄ inter p̄sentes / cū vox n̄ra diriḡt̄ ad audito
 res / cū loq̄mur corā poni cōsueuerūt: sudat: p̄allet: cōtremescit. Modo ne nauſear
 ut de Antonio inq̄t Tullius in ep̄la / qua absentē & qdem octoginta amplius mi
 libus passū appellat: cum me nō videt qui sit orator noster: frontē ne / an sup̄clia
 cōtrahā: si ne an cachinno v̄ba sua excipia: Credit mō cōtraxisse frontē. At ego
 os & totū vultū re / axauit / in maximū risum effusus. Nā si qd̄z me hīs verbis suis
 exsistat fieri posse doctiorē / v̄hement̄ errat. Si em̄ ei fidē h̄rem aut sibi auscultarē
 multo essem q̄ sum stultior & indoctior. Itaq; remitto sibi hanc suam egregiā dō
 ctinā: qua utat̄ inter discipulos suos in suis scholis: me stultū meo more eē per
 mittat. Sed qd̄ tandē a fieri admirationis / ut ad eius vocē & strepitū sit frons cōtra
 henda? In expugnatōe Mitylenarū inq̄t donatū esse a Thermo Impatore Caesarē
 corona ciuica. Credi dera / platurū etiā aliquē triumphū in signē auri agētis belli mo
 lem ad cuius rei magnitudinē stupore aliquo opus eēt: sed res leuissimas assumit
 & q̄s sapissime gregarij milites edidere. At Suetonius nō meruisse Caesarē ciuicā
 coronā / sed ea donatū tradit a Thermo: tanq̄ nō meritis / sed cōtubernio attributū
 tam. Quid diceret Guarinus de L. Sicinio dētrato: quē xiiij. ciuicis coronis a varijs
 Impatoribus Agellius donatū tradit. Credo illū hanc ob rem Fabio max̄o com
 parandū fuisse dictorū. Profecto accidit Guarino qd̄ cuiādam amanti e n̄ris: qui cum
 mulierē quā deperibat / occulte post venētis egestionē cōspexisset nates mundan

Adaliud.

Adaliud

Tullius

Suetonius

Agellius

temet factus est nihil ab ea unquam pulchrius esse actum/aut speciosius. Quicquid Ca-
 sar egit/id facinus perclarum putat. Existimo si crepitum aliquem ventris edidisset/prim-
 mo tonitruo Guarinum esse dicturum. Hoc predicium autem. Predones qui nauibus inu-
 meris & classibus ingentibus (ut omnino: nihil enim legit de his) obsessum mare
 tenebant/cepisse Caesarem cum rhodum nauigare: atque hos a Caesare comparatis post-
 modum nauibus in Milesiensi portu/commissoque nauali proelio superatos atque in praeter-
 redactos. Si Guarinus legisset Val. max. qui narrat myoparone piratae Caesari
 captum non creuisse reperet nobis tam inani proboz apparatus: neque tot innumeris nauibus
 & ingentibus classibus aures legentium recideret. Myoparo siquidem nauiculam esse
 ut Nonius Marcellus refert praedatoria, quam cepisse pauculis latrunculis superatis opus
 fuit perexigui. At Guarinus exultat tanquam cum Persis aut Carthaginensium classe Ce-
 sar pugnasset. At vero stabilimentum Romani imperii non me negaturum scribit. Ce-
 sar ab Rhodo in Asiam transijt: contra hostesque auxilium praestitit regis expulsi prouincia.
 Hoc ab eo factum non abnuo: sed negaturum quendam dico esse Guarinum: qui praestitit
 Mithridatis prouincia expulsam/rem admodum parua dicat: non me negaturum fuisse
 se imperii stabilimentum. Non legit: adeo nutasse tunc rem Romanam: ut nihil praestitit
 expulisset Caesar/de Imperio actum esset. Nimirum triumphasse debuit ex hoc tan-
 to bello/tot hostium milibus per somnum captis/tot trucidatis. Verum nimirum quae
 ceteras suas historias/ne dicam ineptias Guarinus expendit instar cantorum qui ge-
 sta Rolandi in rusticorum cetu extollit. Et his suis apullosis dictis elatus me rogan-
 cedam ne/an psem in sententia. Nihil adhuc ab eo prolatum est quod me moueat ad ce-
 dendum. Verum si loco cedentem senserit/Insequatur. Tribunum militum ob hanc egregiam
 opam factum scribit. Vt sequeret figmentum suum/triumpum decretum debuit addidisse. Sed
 hunc honorem multi etiam alij consecuti sunt aetate teneriori/& magis dubijs in rebus.
 Iterum ad me recurrit Guarinus: & vel ridere/vel submirari dicit: quod in epistola mea non
 Ad aliud. maledicta in Caesarem colligens/si quod cum laude gesserit tacitus omittat: fordes vero
 exprimam. Ego quicquid de Caesare scripserim/me vere profiteor sensisse: nulla in re
 mentium. Guarinus dum laudes illius colligere & in melius vertere nititur/numquam
 quendam consabulatorum ondit: & sibi fidem detrahens/& Caesari autem. Petit a me
 cur non retulerim comitum/forum/basilicas/porticus ornatas/ludos editos/epulas po-
 pulo datas/& reliqua generis eiusdem quae ipse ad liberalitatem ascribit: cum tamen ea propter am-
 bitiosem ex rapinis undique contra actus effecerit: neque ulla in parte virtutis collocari possit
 sint: censui omittenda. neque enim liberalitati ascribi merentur/que per furtum/latrocinia et
 rapinas abstulit: neque ulli virtutis vestigio. Non enim liberalitatis esse potest quod alienum
 emendicata suffragia/expilatio capitulorum/urbium expolatio/direptio sanctorum/provinctu-
 arum venditio/rapinae/sacrilegia ut vel alij donec: vel ludos populo edas: vel plebi
 epulas pbeas ad euisceratoem. Quae si videat Guarinus ignorare Caesaris in rapin-
 do studium/legat oro Suetonium: et cum intellexerit quid in ea parte testetur/remittat pau-
 lum feruoris atque impetus in Caesarem laudando. Abstinentiam inquit Suetonius neque
 in Imperijs/neque in magistratibus praestitit. Vt enim quidam monumentis suis testati sunt
 in Hispania a proconsule et a socijs pecunias accepit emendicatas in auxilium eris alienis.
 Lusitanorum quaedam oppida: quae nec impata detraxerunt: & aduenienti portas patefas
 ceret diripuit hostiliter. In Gallia fana/templaque Deum donis resecta expilauit: urbes
 diripuit saepius ob praedam quam ob delictum. Vnde factum ut auro abundaret: ternis quoque milibus
 nummum in libras pro mercate in Italia prouinciasque diuenderet. In primo consulatu
 tria milia pondo auri furatus e capitolio/tantum de inaurati eris deposuit: Societas
 res ac regna pro se dedit: ut uni Ptolemeo prope sex milia talentorum suo Poppeo no-
 mine abstulerit. Postea vero euidentissimis rapinis ac sacrilegijs onera bellorum diuina
 & triumphorum/ac munerum sustinuit impendia. Quod ad hoc non debet Guarinus:
 Non Poggius: sed Suetonius euidentissimas rapinas/sacrilegia/furtum/latrocinia
 Caesaris ostendit. Quae est autem Guarini contumacia/ut solus post hominum memoria

virū futurū / sacilegū / rapacē / p̄rie parricidā / humani ḡnis hostē sibi laudandū putet:
 Et virū v̄t ut omī genere p̄fecto Scipioni Aphricano censeat p̄ferendū: Legat
 quantūuis latinis auctores: nam gr̄ecos ignoro: qui etiā libertate deleta cū Imp̄a
 tores regnarēt: Cæsaris laudes sit̄ ap̄lexus. At refert Vergilij carmē: Imperiū ocea
 no fama qui termiet astris. qd̄ dictū licet Ser. de Iulio: Cæsare intelligere videat: tū
 plus mouerēt me Vergiliij vsus sequētes / quos ad Octavianū est necessariū refer
 nēq; Seruij auctas. Considera q̄so vir̄ pitissime rerū oīm eos vsus diligēt. Nascēt
 pulchra troianus origine Cēsar Imperiū oceano / famā q̄ t̄minet astris: Iulius a ma
 gno demillum nomē Iulo, A magno Iulo de Cēsare dici optet: ante quē nullū accē
 pinus / qd̄ qdem meminērīm / q̄ pollet magnus vocari. Vocabit̄ hic quoq; votis.
 Alpa tūm positus mitelcēt sac̄la bellis: Cana fides / & Vesta Remo cū fratre Quis
 ninus Iura dabūt: dirē ferro et cōpagib; arcūs Claudent̄ belli portē. & q̄ sequunt̄:
 q̄ si ad Cēsare q̄s referat / videt̄ desipere: cuius t̄pa & ea q̄ aliquibus annis post eū secu
 ra sunt lōge remota fuerūt a pace & armoz; gete: neq; clausē belli portē extiterūt /
 sed referat / & furorū impio data licētia. Itaq; hi vsus ad Cēsare minie spectāt / sed
 Augustū: quē sibi Vergilius stumpsērat extollendū. Illud v̄o minie ferēdū: cōmē
 dare Guarinū / empta a Cēsare suffragia: anq; id licuerit / qa ab alijs fuerat factis
 tati. Querit unde Cēsar primus tribus ac suffragia corrupit: q̄si ego solū Cēsare
 dixerim fuisse p̄niciōsum: q̄ nisi mltos socios scelerū habuisset / nūq; vires patrie
 supasset. At vero suasi M. Carō: ut Cēsar cōsulatu decorē: pecuniā ppli erogari
 hoc iuste & sane q̄rebat cōtra eū: a quo apte videbat cōculcādā ppli libertatē. q̄
 nisi cōsul fuisse / sterisset res p̄. nec in tot miseria culpa Cæsaris incidisset. Itaq; in
 Catone libertatis ppugnatorē qui cōsilia Cæsaris apte ad interitū reip; spectare
 cōspicebat / hac largitio laudat. In eo aut̄ cuius aijs ad d̄sensionē & ad proster
 nendā libertatē atq; interitū reip; respiciebat / vitupanda sunt ac detestanda. Neq;
 v̄o etiā si ceteri peccabāt / & in Cēsare quoq; peccādī libido est toleranda. Sed de
 speratis ac p̄ditis reb; inq; cū nemo ī Hispaniā Imperiū accipe auderet: Scipio teme
 re p̄fessus temeritatis dānatus est: Lūio teste. Si Lūius ca p̄te nō extaret / forsan
 aliquos in errore posset trahere Guarinū: sed ip̄e Lūius testis ab eo p̄dūsus / ip̄;
 cogit esse mendacē. Credo tibi videri Franciscē rem indignā: q̄ nūq; dixit Lūius /
 pro veris in hanc cām afferri. Ver; cōsidera T. Lūij v̄ba q̄ ex illo loco hic desēpsi:
 Et antemeritatis vel accusatū / v̄l damnatū Scipionē dicat aduerte. Scipionē. xxiiij.
 ānos natū / p̄fessus se petere in Hispaniā in supiore unde cōspici posset loco cōstitisse
 dictū in quē postq; oīm ora conuersa sunt: clamore ac fauore om̄iat̄ extēplo sunt
 foelix faustūq; Imperiū. Iussi deinde inire cōsulum suffragiū: ad unū oēs nō cēturię
 modo / sed hoies etiā P. Scipioni Imperiū esse in Hispaniā iusserūt. Ceterū post rem
 actā ut iā refederat ip̄etus aiōz; ardorq; silentiū subito ortū & tacta cogitatō: qd̄
 nam egissent noui: q̄ fauor plus valuisset q̄ rō atatis maxime penitebat. Verū cū
 Scipio de sua atate impioq; mādato magno & elato aiō disseruisset: rursus ardo
 rem qui refederat excitauit ac renouauit: pleuitq; hoies certioris spei q̄ quantū fi
 des p̄missi humani / aut rō ac fiducia rerū subire solet. Fuit em̄ Scipio nō veris tm̄
 ymbus mirabilis / sed arte quoq; quadā ab iurēta in ostentatōez; eaz; cōpositus.
 Hoc Lūius / nō Poggiius narrat. Vbi ergo repit Guarinus temeritatis nomen ab
 Lūio exp̄sum. Nullū v̄bum nō honorificū / & cū summa Scipionis laude: quem
 veris ymbus esse dicit admirabilē. Profera t̄ si pōt tantope de Cēsare scriptū: p̄si
 tebor mea causa cecidisse. Sz ubi repiet Cēsare in pplō p̄mij; & muneribus non
 corrupto / aliq; Imperiū assecutū: Oia p̄ factiōes & tumultū / ac bonis repugnan
 tibus Cēsari cōcessa sunt: q̄ Scipio sola v̄tute & boni Imp̄atoris officio est adeptus.
 Sed auct̄ aliud erratū meū / ut fert̄ a Guarino. Scripsi in ep̄la de Cēsare: solus cer
 te cōtratiōis reos cōseruandos celsiuit in senatu. Duplici me errore arguit: q̄ nō so
 lus celsiuit cōseruandos. id quē admodū p̄bat inspiciamus: ut si fieri pōt aliqd̄ discas

Ad aliud.
Vergilius.

Ad aliud

Ad aliud

Salustius

mus ab eo nro tā equo moderatore/al' emēdatore. Nō solus inq̄t/ s; Decius Syllanus/Tyberius nero. Q. Cicero idē sentiebāt. Sed cōtra eū est Salu. q̄ scribit Decū syllanū primū sniam rogatū decreuisse; de his q̄ in custodia tenerent supplicū suū mendū. eū postea p̄motū ofone C. Cæsaris in sniam T. neronis pedib; iussit; q̄ de ea re p̄sidij abditis referendū cēserat. Q. quoc; Cicero sniaz Cæsaris est fecurus. Ergo solus Cæsar cēluit cōseruādos; T. nero/Decius syllanus diuersa decreueret; cū al' p̄dictis abditis referendū cēluit; al' pedib; dixisset in eius sniam se iturū. Q. yō Cicero nō cēluit/ s; sniam alterius cōsecutus est. Hoc nō solū Poggius/ s; Salu. mecū sentit; quē si intelligeret qd dicat cū legit Guarinus/ me hoc labore supuato liberaisset. Accipe & alitū maiore Guarino & pstantiore testē solū Cæsare cēluit se seruādos in cōiuratōe dephenso. In epla quādā ad Atti. Cicero cōtra B. uti opinōne scribit; Catonē p̄mū sniam ut putat de aia diuisione dixisse; quā oēs antea dixerāt p̄ter Cæsare. Ergo primus & solus Cæsar. Nā si q̄ sniam mutarū/ q̄ fuerit pauci; eius ybis adhelere/ nō ipi sniaz dixerūt. At etiā refert ceteros secutos fuisse Cæsare/ nisi labantē senatū cōfirmasset M. Catonis ofo. labantē exponit/ hoc est in opio; Cæsaris cōsentientē. Si ita discipulos suos instruit Guarinus/ mlis illos impliat errorib; & lingue latine reddit ignaros. Labare. n. titubare & dubitare est. cōsentire yō aliquid ap̄ pbare & sentire cū altero. Dubitare senatus/ q̄ paricidis pena esset irrogada; scelus cōiuratore; ultimū supplicū requirebat. Ofō Cæsaris animo hoim cōmouerat; dubitantē igit senatū/ qd potissimū ageret. M. Catonis ofo cōfirmauit. Id autē incōsideratius a me dictū disputatq; sp̄serim cōseruandos cēuisse. An q̄ cōiuratos publicatis eoz; pecunijs inq̄t/ in vindis habēdos cēluit/ p̄ dedecus notatos & in snia cōseruare voluit. Idē saluos eē cōtendit. Quis ita latine loquitur ut q̄ intra carcerē in asp̄itatē vite/ in duos corpis cruciatos/ in salutis despatōnem quepiam intruserit; saluti & cōseruatiōi cōsultū se dicat. Pudet me iā tantā Guarini latine lingue incitiā p̄ se ferre; q̄ si ita reliquos docet ut scribit/ iā p̄ me ill' pecuniā restituat licebit. Tecū loq̄r Francisce; q̄ es in latinis piūssimus/ ybo; significatōes rite pendēs. Seruare & cōseruare ut nosti idē ferme significāt; put scribere & cōscribere/ mltaq; p̄tere ea in q̄bus ea p̄pō ad ornatū quic; magis addit q̄ ad mutandā ybi significatōes. Ciuitica corona mos erat donare eū q̄ ciuē serualet; nō q̄ bona aut fortunē seruare eēt/ sed quia ciuē vidicasset a morte. Scis quoc; seruos esse a seruādo appellatos. q. n. in acie ab interitu seruabant/ dicebant serui. Et inde in carcerib; hi in cōpedib;/ in ergastulis nudī/ in fame/ in siti rerūq; oīm inopia vivebant; yberibusq; & loris torq̄bant sepius; & in tñ seruati erāt et ad miserias/ et duos cruciatos. Hoc ergo Guarine mō/ neq; seruos/ hoc est s̄uatos dici optet. Ego q̄ satis hoc ybū nollem; dixi recte cōseruādos illū cēuisse/ hoc est ab interitu p̄nti eripiens dos; quos syllanus dignos decreuerat cōiuratos. Guarinus dūmodo mecū litiget/ dūmodo eloquetur et dicēdi arte ostēdet/ qd loq̄t aut sentiat nō a durtit. At ego si vellem meo more secū agere; si nō p̄cere a iūte; excuterē sibi forte hāc inanē ita cōmā q̄ nimis timet; docerē me nō incōsiderate/ nō subdole/ nō ipudent/ nō venenose/ nō calūniose scripsisse; s; vere/ grauit/ mature; neq; credere Guarino in cognitione lingue latine. Nā si qd priores de Cæsare senserūt; qd mihi de eo sentiendū videat exp̄s; reliq; ceteris qd vellēt liberū arbitriū sentiēdi; qd officū/ q̄ p̄tes fuerūt Guarini maledictis suis lacessere. Ego in epla mea neminē lesi; nullius estimatōz offēdit; ptuli q̄ legeri sine cuiusquā qui nūc extet cōtumelia. Sic Guarinus tāq; nactus amplā materiā in q̄ effuderit vires suas; iniit mecū certamē minie necm. Nūc tñ me aiūs fallit/ reddet sibi bñficiū p̄ meritis suis. Verē qd ego de me q̄rarcū tāta sic scrip̄bia/ ut solus post hoim memoriā Cæsare excepto/ scribere audeat cōtra M. Cato. quē oēs qui unq; fuerūt sumis laudib; p̄secuti sunt; & tanq; virū scitissimū celebrat. Dies me deficeret/ si oia q̄ a varijs auctorib; in eius laudē scripta cōperi vellēt sibi cōprehēdere. S; q̄dā postea recensebūt. Hic autē nouus mos; cētor/ hic M. Catonē

emendator: hic nō iūius ut Iuuenal' inqt/ s; q̄tus Cato/ qd de Catone sepserit aut scul
 ta. Impugnū/ p̄uicacē/ iexora bilē/ belli ciuili infigatore atz aliorē appellat: naturā
 imitē ac seua magna difcrepātia/ infirmitate/ incōstātia fuisse affimat: vitā nō pbat
 mortē im pbat: repudiū arguit uxoris. Deniq; eo amētie p̄gredit: ut Catonē leno
 nibus cōparet Guarinus. & ut suis maledictis aliquā aſſerat autētem/ Plutarchi tes
 timoniū iroducit. q̄ si recte v̄ba sua inspiciat: sumis laudib; effert Catonē. Quid
 em̄ ubertius a Plutarcho dici poterit: q̄ Catonis mores: ut Guarini trāſſert/ q̄ in vitas
 corruptas & mores iprobos incidisset/ ingentē sibi extimatōz & gl̄iam v̄dicasse.
 Dicit in sup̄: nō habuisse illū mores s̄ciles p̄ſaſu/ aut multitudine amabiles. Ergo
 Guarinus iprobat mores quos mltitudo nō cōmendat. Nō legit/ aut nō meminit
 multitudine oēm exuberantiā v̄tutis odisse. neq; etiā quantū Cicero & Sen. pl̄ib;
 in locis mltitudis iudiciū improbat. S; ut redeamus ad cām Catonis. Nō sum ego
 ille q̄ sentīā in me tāā eē diēdi facultatē/ ut audeā Catonis p̄ociniū ſumere: verū
 ut por. Cato viuēs seipm defendit aduersus suos accusatores: sic ille posterior exur
 gens a mortuis seipm tueat a duersus hūc nouū calūniatorē suū. Exurgat igit atz
 altans nobis illa sua p̄ſca & ſeuera grauitate/ q̄ po. ro. in ludis cōmouit: cū hoc nō
 uellat: causatore sic agat. Quid tu Guarine: qd tu in quā solus oim Guarine Ves
 romen. q̄ ſcia/ quo resz usū/ q̄ v̄tute/ q̄ facultatib; q̄ cōfidētia mortuū accusas atz
 oppugnās: quē viuū ppl̄s ro. tanta habuit in reuerētia/ ut eius dicta p̄ sniis iudica
 ret. Quid tu nō erubescis: solus inimicū Cēsare maledicēdo imitari. At ille fortal
 tis aut odio mei/ ad tē splēdore noīs/ aut laudatōe Cicerōis/ aut diēdi facultate pmo
 ſus/ expiri voluit qd contra Tullii poller eloquētia. Tu nulla in re a me offensus/
 nullius eloquētie p̄ſidio ſultus/ dicacitate tua me laessere voluisti. quāto melius ta
 cuisses. Nō mihi cure hæc sūt: cuius gl̄a altius ac maiori robore fixa ē/ q̄ ut tuis vo
 cibus cōſp̄ſari q̄at. Tibi in deo: quē longius efferri video studio obloquēdi q̄ tua
 auctas patiat. S; qd tu Guarine: quā unq; phie p̄iuncula deguſtaſti/ ut ſtoicorū ſe
 ctam nō p̄bes: Quē tua est temeritas: te q̄ neq; extremis unq; labijs phōz: aliq̄
 genus deguſtaſti/ reprobare ſtoicorū disciplinā. Me cynicorū diſputatiōib; q̄ ro.
 re p̄ digniorē eē dicis. Vide ne cynicorū aliq; rabidus te momorderit: q̄ te redege
 rit ad hānā. Ego honētū reb; oibus p̄tuli: ego v̄tutē solū colui. Ego tibi & ceteris
 recte ſentēdi recteq; viuēdi verū iter oñdi. Ego v̄tutē hoim esse ſub fortunā meo
 exēplo mōſtrāui. Ego nefarijs ciuib; ſp̄ obſtiti: libertatē p̄ſe plus poſſe q̄ unū unq;
 aliquē volui. In quo ſi mecū ceteri ſenſerent: iſte turis Cēsari in ſua flagitia poenas
 p̄ſe dedit. Ego p̄rias leges/ iura/ libertatē defendi: q̄ poſtq; unius potētia extin
 cta ſūt/ mori malui q̄ ſeruire. Verū q̄ mecū tibi eē cōtentio. Si iniquitate victoris Cēs
 ſaris p̄bas: qd mihi moleſtius es. Si ſeruire malis q̄ liber eſſe: qd mecū pugnas/ q̄
 ſuſpete romane libertati nolui. Quid aut tu Guarine/ qui nulla in re p̄. es v̄latus: q̄
 nunq; ullū munus cuiusquā citatis libere atigisti: qd ro. res p̄. cōcluderet melius q̄
 Cato cognoſt. Tu ciuiliſ belli originē/ cuius me inſtigatore atq; aliorē inſimulas/
 melius q̄ Cato p̄cepisti. Quid de reb; incognitis tibi & a tua prudētia remotis/ au
 ſus es ſuaz p̄ferre. Nūqd Sureto. nūquid Plutar. nūquid ceteri q̄ de bello ſumēſto
 p̄ſe ſepere: nunq; ip̄e inimicū Cēsari in ſuis cōmen. hoc ſcriptū reliq̄runt. Vnde
 hæc tua noua exoni calūniā: Ciceronē credo te putasti ſeq; qui mecū locutus eſt in
 deſenſiōe Murene. At ſi qd eſt Cicerōi & tibi & mihi amātissimo in deſendēdo al
 tenus capite cōceſſus/ hic tibi maledicēdo aſſumet hō incognitus & p̄grinus. Cū
 ergo cām ſuſcepis graue iniquā atq; imparē tuis virib;: corrige te oro/ ne ab alijs
 calligeris: & tibi p̄ce. tuoq; honori ſtule. q̄ ſi i ſua p̄ſeuerabis/ oēs ſtultissimi iudica
 bunt. S; iā loquēte Catonē dimittamus. Neſcio mi Fracſce/ ſepius mecū recogitās
 a iudicere/ qd fuerit Guarini. p̄poſitū. ſcribere tam turpē cōtra Catonē: q̄ eſt ha
 bitus ab oib; & viuēs & mortuus vir ſetiſſimus/ prudētissimus/ fortissimus/ reiq;
 p̄ amātissimus, Cicerone teſte. Non legit Guarinus Saluſtiū eo loco quo Catonis

Guarinus
in Catonē.

Apostro
phe Cato
nis in Gua
rinum.

- & Cæsaris quædam fit vitæ & morū comparatio: qui ait Catonem magnū habere integritate vitæ: cōstantiā laudari: ut iā penitere debeat Guariniū cōtra Salustij vobis vocasse Catonē incōstantē, Catoni p̄terea inq̄ studiū modestiē decori: s; maxime ueritatis erat: cū strenua v̄tute: cū modesto pudore: cū in cōte abstinentia certabat esse q̄ videri bonus malebat. Nō est hoc in loco āpliori ofone: aut pl̄ibus testibus opus ad defensionē Catonis. Vt em̄ refert b̄t̄s Hieron. Litiū scripsisse: tanta fuit eius v̄tute: ut eius ḡhe neq; p̄fuerit q̄s quā laudādo: neq; vitupando nocuerit: cum utrūq; sumis p̄diti fecerit ingenijs. M. Ciceronē & Cæsare significās: quos alii laudes s̄p̄tialē vitupatōy. Cōterit se deinceps Guarinus ad bellū Alex̄andriū magnificandū: q̄ in pte tanq; mecū cōgressurus: itez me cōpellat: stare iubet: neq; graudū referre. Me admodū timidū suspicari: stare vult: ne si acie abiero hanc suā dicit palmulā amittat. S; tota aberrat via: nō solū nō discedentē videbit: s; inferentē graudū lōgius in acie p̄deuntē. Interrogat: sit ne impatoris decus p̄mū: cū fortissimis duob; robustissimis militib; /igentibus copijs /tra maric; pedestres naualesq; pugnas sumope cū piculo admittat: Risi v̄bor: in cōstantiā nulla cū re admodū referat. S; cū hęc oia q̄ Guarinus cōplectit cōcesserim: qd ad decus Cæsaris cōferat. Qui em̄ fuerit hi fortissimi duces /robustissimi milites /ingētes copie hostiū: Silētiō p̄terit a Guarino: cui ne si suos solitos testes p̄duxerit credendū eēt: nedū sua fōnta. Quid aut̄ a deo illū resonās v̄bor: amplitudo magnificentięq; delectat: ut cū p̄ima ap̄p̄lo la v̄ba p̄tulerit admiratōe digna: nihil p̄bet: nihil certi afferat: p̄ter stuporē quēdam sonitū tympanorū. At ea p̄bare forsan putat cū refert Suetonij verba. Bellū sane difficillimū gessit: neq; loco: neq; tpe equo: s; hyeme āniā intra menia copiosissimi ac solertissimi hostis inops ip̄e oim̄ rez atq; ip̄aratus. S; o magnā laudē: Impatorē quēpiam (ut Cæsare omittamus) inopē oim̄ rerū atq; imparatū bellū alijq; suscepisse: neq; loco: neq; tpe equo. Fuit ne hęc impatoria prudētia & calliditas: summa stulticia et temeritas: Hac tñ re bellū fuit difficillimū: q; Alexandriā se cōtra Cæsare impatus: nō tanq; ad bellorū: sed pacatū locū accessurus: nullas tñ timēs m̄d̄as: qd cū fecus eueniss;: neq; loco: neq; tpe bellū suscipere coactus est. Vez q̄ fuerit isti duces fortissimi: cur nō noiant: Hānibal credo aut Pynhus: nō s; duo v̄lissimi sp̄adones: & Ptolemus puer bellū infēus /gnūq; castra viderat: robustissimos milites nouo more appellat: Aegyptios gentē infidā atq; imbellē. Qm̄ v̄o legit copiosissimi ac solertissimi hostis ingētes copias ducū /augurat & fortissimos duces: nā peritiā in Cæsare extollit. At ea piscatorū laus esse solet: nō Impatorū. Reddit itē tanq; in arcē tutissimā ad dementiā Cæsaris: in q̄ admodū vires suas extendit: meq; oblectatorē Cæsaris dixit: & Ciceronē nō admodū p̄bare in his q̄ loquit̄ de Cæsaris dementiā. Dixi antea: dementissimū visum ciuili v̄ictoria: Ciceronē v̄o me nō p̄bare. Minus vere scribit: ne dicā leuiter. Verba p̄fert ex orōe Marcellina: additq; nō fuisse eam cur Cicero vellet mētiri: cū postq; actę eēt causę scriberet. At ego neq; cōsumo v̄ba illa ip̄is: & causę v̄ba fuisse: nō hois: sicut & ip̄e i alia orōe scribit: oīones suas cāz & ip̄m /nō hoim̄ nec patronorū. Nā si cāz p̄ se ip̄e log possent: nemo adhiberet orōes. S; tñ qd sentiret de Cæsare ex p̄s̄it: crudelē /tyrannū /hoim̄ p̄tū appellat. Ego tñ Senecę assentior: q̄ ait. Dedit vitā Cæsare Popēo p̄eno: si dat qui nō aufert. Itaq; dementia sola nō fuisse crudelē. Nam dementiā dicimus cū q̄s p̄t̄ ei a quo est lacessitus iniuria. qui v̄o se /q̄ sua /q̄ priam /q̄ libertatē defendebant: q̄ iniuria afficiebat Cæsare: q̄ feruitus iugū recufabāt /qd cōmittebāt. Cur penā mererent q̄ me nup̄ cepere p̄dones. Clemētissimi dicēdi sunt: q̄ cū bona eripissent: vitę & sanguini pepererūt. Laudat insup̄ Cæsare: q̄ dephensis Popēi & itē Scipionis sc̄ineis ep̄lar; /illas non legerit. Ego quoq; id factū laudī tribuo: sed Scipionē v̄tute nō cōparādū. Ego mltas rerū laudes in eū cōfero: sed mltō plā in Scipionē. In Cæsare maxia flagitia fuisse affirmo: nulla i Scipioe. Amore Cleopat̄e delectat me: cōsentiente lōgiori q̄ opus ē sermōe. Refert amorē Herculis & decorū: quāsi

peccantiū multitudine pctm̄ defendat. Me verſum amatoriū decantare ſolitū ſcribit
quem ego neq; legi unq; neq; ab alijs prolatum audiui. Scipionem Africaniū
irretitiū amorib; aut ancillae domeſticae. Hac in re maifeſtus eſt mēdax. Nō. n. Vlti
cani reſtib; capū latini tradit; ſed inſimulatū ab uxore; cū intellexiſ; ancillā gratā
Scipioni. ut Valerius refert. Gratus eſt mihi Guatinus; & tñ cū eo nō eſt mihi tur
pis amoris cōmerciū. Quae ē hec puerſitas; irretitiū amore ſcribere eū; cui gratā an
cillā fuiſſe dicat; idq; uxori notū. Formoſa; ſuo fuiſſe Cleopatram ubi legit neſcio;
cū cōtrariū Plutarchus ſcribat; ancillā autē deformē. Oculis nō Guatinus eſt pluſq;
lynceis. illi em̄ ultra mōtes videre exiſtimant. Huius acutiōr viſus; qui ultra mille
& qng; mōtos annos mulierū formā cōſpexerit. Qui autē mihi cōdolet; im̄nutā eſſe
meā q̄ nulla eſt auctem; p̄p̄ eam quā ſepl̄ epl̄am; & me ait maturius q̄ dixerim
ad uterere debuiſſe. Ego ſibi hanc curā remitto. cū ſatis ſibi futurū ſit; ſuā tueri; &
eius maturitatē q̄ iam in putredinē vergit; ſibi cōcedo. Scripſi Gallos quos domu
it Caſar; genē ſerā ac barbarā; ſed bello inſuetā. Is cōtra arguit; multoſq; teſtib; ſ
cām ſuā firmare ſe credit. Refert v̄tutē Galloſ; Italia ab eis ſap̄ius laceſſitā; Gra
ciam; Aſia ſuis armis p̄domitā. Hae cū n̄ta v̄bolitate recita uit; unde me ſuccubur
iſſe exiſtimat. At doceat opt; Gallos armis exercitatoſ; quos vaſtaſſe Italia & reli
quas p̄vincias dicit; eos fuiſſe quos Caſar ſubegit; aut eos quos ſup̄avit inſer ſe/
aut cū vicinis bella geſſiſſe. Qd̄ cū neq; agat; neq; ſi velit poſſit on̄derē; nō me dece
ptū cōſtat; ſed ſe neptū qui tā rudib; argumētis; tā multos teſtes q̄ nihil ſibi op̄tus
lant adſcribit. Et Aethruſie ſines uſq; ad primā Tyberis ripā p̄tendi ſcribit. Vellē
ad mediū ſaltē flumē dixiſſet; ne Aethruſcos p̄te a q̄ eis debite p̄uallē. Nullū inſus
per peritū dubitare dicit; qn̄ Aethruſia q̄ſi etheros horos. i. ſinis autē dicat. Ergo ipe
ritus Plinius; q̄ ſic in Coſmographia ſua inq̄t. Aethruſia inde ſeptima regio; in qua
Aethruſia eſt ab āne Macra; & ip̄az mutauit ſepe nōibus Vmbros exegerē. Inde
antiquus Pelagſi. hos Lydiā quoz; rege tyrrheni mox a ſacrificio; ritu ſigura gre
cor; Thuſci ſunt cognōrati. Stultus ergo M. Varro; qui eam a thure cognōiatam
putat. Ego inſup; h̄ ſim oib; in rebus indoctor; tñ ad hanc ſup̄ſtitioſā Aethruſie
interpretatōes mea ſp̄tē rudis eſſe volo; neq; credere Aethruſiā ab altero ſine ap̄
pellatā. Cū enī alter ditor; ſit p̄titiō; cur magis ab uno q̄ a duob; ſinib; cognōiat;
Cur magis a ripa q̄ Macra; q̄ ſuis nō duob; ſed q̄tuor ſinib; claudat Thuſcia; De
Iyamēta q̄dā ſomniantū hae vident; nō interpretatōes. Aethruſcos & Thuſcos
ſdē eſſe dicō; duab; tñ ſris additis ea de v̄bi origine. Fluentiā a ſiurente Arno antiq;
appellabāt. Florentiā poſteriores dixerē; altera mutata ſra; altera addita; tñ eſt ea
dem v̄bi origo. Si ſi mō Piſaurū olim; nō Penſaurū dicit videmus; multa q̄ alia dupli
ci ſemōe plata; quoz; alterū ab alio deſcēdit. Rurſus refleſcit ſe ad libertatē Ro
manā; quā deſenſam & auctā litigat a Caſare; ſup̄ioribus neq; Marij; neq; Sylae
ip̄ib; dicit fuiſſe aliquā ppl̄i libertatē a Pōpeio ſuo extinctā oīno; a Caſare ſuo reſ
ſtitutā atq; auctā lōgius fabulat. Nouā ipe h̄ſtorā cōtexit; cui quantū credendū
ſi ipe vident. Ciuitatis mores corruptoſ; p̄ſcā ut ait diſciplinā ppl̄i obliſſeratā; in
tegritatē fraſtā; & q̄qd̄ aliud in eandē ſniam dicit pōt & ipe cōfirmo. Ad q̄ nō eſt
opus greco teſtimonio; cū habeamus Ciceronē n̄m p̄lib; in locis; mores & vitia
illo; ip̄m deplorantē. Erat tñ libertas; ſtabāt iudicia; vigebāt leges; ppl̄i ius ſuū te
nebat; comitia ordine ſiebat; mos p̄tius in creādis magrib; ſeruabat. Graeculū
dein adulatorē Dionē h̄ſtoricū; p̄ducit; Impatorū aſſectā; virū additū legib; natū
in ſeruitute. Stomachatus ſum cū legi v̄ba illius h̄ſtorici in hac p̄te delirantis. Ait
ut traditōt Guarinus; p̄ſa maiora & meliora obueniſſe ex Regibus q̄ ex ppl̄is. ut
Romanoz; geſta teſtant. Hic preponit geſta Regū Romanorū his quae poſtmo
dum liberata patria a ſeruitute regia acta ſunt. Vnum Saluſtij dictum; qui Regib;
bus bonos q̄ malos dixit eſſe ſuſpectiores; tñ uerſum Dionem confundit. Hic
etiam aſſentator Imperatorū; M. Brutū & Caſſium damnat q̄ Caſarē interfecit;

Ad aliu
Ad aliu

Ad aliu

Plinius

M. Varro

Ad aliu

Ad aliu

Dion

Cicero

At Cicero verior/grauior/sanctior testis illud factū multis in locis pulcherrimū ducit/dignū gloria & laude imortali. In fine autem primę Philippicę. Si em̄ inquit Cęsarıs exitus efficere hoc nō potuit malis charus eē q̄ metui. nihil cuiusq̄ p̄liget/ neq; valebit oro q̄ qui b̄m̄ esse putant miserimi ipsi. B̄tus est nemo q̄ ea lege uiuit: ut nō mō impune/ s; etiā cū summa infectoris gl̄ia interfici possit. Preponat q; si audeat Cicero Dionē: qui neq; suā rem p. ullā habuit; neq; cognouit alienā. S; gręculū dimittamus: & laudādos Brutū & Cassiū ob Cęsarıs mortē asseramus/ non ut scribit grecos vitupandos. De Scipione inq̄t in p̄ntia me cōtinebo: ne tanti hois op̄tioni exēplo tuo detrahā, verū ut amborū iudiciū unā in summā paucis redigā: Scipio q̄dem vir bonus/ciuis pusillanimus/Impator excellēq; Liiij̄ aucte & assero ip̄e: & tu nō inficias ibis. Vir inq̄t memorabilis: bellicis tū q; pacis artib; memorabilior. Ad hoc deū in cōcinnū ex indignatiōe / qd̄ nō a duerit Guarinus/ frontē atq; aim cōtraxit. Detrahere nō vult Scipioni hō pius: nō q̄a desit aiūs/ s; la cultas. Quid. n. ageret si illū manifestorū criminū reū deprehendisset: cū etiā noua cō fingat/ ut eius laudes possit inficere. Primo damnatū dixit temeritatis: qd̄ fallum esse ondit: tum amore ancille irretitū: qd̄ est p̄cul a vero. nūc ciuē pusillanimū assero mat̄ qd̄ testis ab eo p̄ductus docet esse falsissimū. S; videamus qd̄ asserat qd̄ me credit nō eē negatur. hoc. s. Liiij̄ dixisse/ Scipionē fuisse ciuē pusillanimū. Nescio cōiectura asseq; unde nam Guarinus explicatus sit ex Liiij̄ textu quē p̄tulit tam mirandū sensum. memorabile. n. pacis artib;/ interpretat esse pusillanimū. O calūniā nō ferendā. Si textū Liiij̄ nō intelligit. qd̄ aduersum cōtrariū: sensum cōtorquet: qd̄ v̄bum honorificū trāssert a d̄ cōtumeliosum: si nō intelligit: cur in suū dedecus p̄fert: cur q̄ nullq; dicta sunt somniat. Scribit T. Liiij̄: Scipionē virū memorabile sed belli q; pacis memorabiliorē. Ergo & pacis quoq; artib; memorabilis. Nunq̄ ulla pusillanimitatis s̄ mentio. Quæ est hęc p̄teritas: toties Liiij̄/ Salustii/ Suetonii/ Plutarchi a recto significatu a d̄ cōtrariā mentē traducere. Qd̄ si inficis facti: errori indulgendū/ si sciens: nō leuit̄ vindicādū. Vltimo in loco tanq; in subsidio collocatit extremā acē/ q̄ totius victorię robur continet. Recitat Plutarchi testimōniū ab eo in latinū cōuersum: q̄ sepl̄t res a Cęsare gestas: magnitudinē sup̄ re Fabios/ Scipios & reliquos romanos Impatores. Non dixit gl̄iam/ nō laudē/ nō v̄tutem/ sed magnitudinē: cui scelera & vitia p̄ multa q̄q; a d̄miscent. Idem dixit & Cicero res gessisse Cęsarē bello p̄claras/ sed rei p. calamitofas. Itaq; non gentes subactę/ nō capte urbes/ nō fusi exercitus/ nō puincię populatę gl̄iam p̄t̄ asserre. nisi absint p̄cul a scelere ac libidine d̄nandi. Quid em̄ laudis pot̄ reddere suis humani sanguis effundendi: libido euertendę: urbiū; populandę: puincias; & rapiendi cupidō. A nullis ph̄is/ a nullis sapientib;/ a nullis historicis ea laudant. Nec em̄ magna facinora habēda vel laudāda sunt/ nisi his sit v̄tus admixta. Alio qn̄ & magnū & laudandū facinus admisisset qui incēdit Diane ephesę tēplū. Rem magnā etiā gessissent et laudē mererent/ qui per fraudē aut proditiōē v̄ exercitus hostiū delessent/ v̄ p̄claras diruissent urbes. Verū nihil magnū/ nihil excelsum/ nihil laudabile/ nihil esse gl̄iosum dicimus qd̄ nō sit idē cū decore/ cū honestate/ cum v̄tute cōiunctū. Vt igit̄ mi Franciscę reiectis Guarini argumētis iam scribendi finē faciamus: cū ea solida & vera sit gl̄ia q̄ v̄tute & magnis in rem p. v̄ in om̄e genus hoim̄ meritis cōparat̄: gl̄ia; v̄o belli & pacis artibus hoies soleāt ad ip̄os: cūq; Scipionis laus p̄ om̄e v̄tutū genus fuerit diffusatq; id Liiij̄/ Valerij/ Senecę testimōnio cōfirmet̄. Cęsarıs aut̄ virtutū nullū nobis testem/ nisi seipm̄ pleuē auctore asserat Guarinus: prudentię ac doct̄rincę tue erit discernere ac decernere: uter gl̄ia v̄tute/ & belli laude p̄stantior habēdus sit: Cęsar ne/ an sup̄ior Aphricanus: ū in altero nullū vitū/ nullū flagitiū v̄guerit: in altero scelera vitiaq; manifesta quæ a probatissimis auctoribus referunt. Vale. & parce longitudini mee.

Libri Ep̄larum Poggij florentini finis.